

පදසාධන.

ධම්මවිචය

පටුන

අආදායා තිතාලීස වණණා.	1
සරසන්ධි.....	5
සරබාඤ්ඡනසන්ධි.	6
බාඤ්ඡන සන්ධි.....	6
නිග්ගහිත සන්ධි.	8

“ධම්මා සුතා ධාතා වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පට්ඨිදා.”

(මහා සුඤ්ඤාන සූත්තං; මජ්ඣිම නිකායො, උපරිපණ්ණාසකො, සුඤ්ඤාන වග්ගො.)

පටුන සංස්කරණය - හික්බු ධම්මවිහාරි

(ජවය සංගායනා ත්‍රිපිටක වැඩසටහනින් උපුටා සකසන ලදී)

පදසාධනං

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

බුද්ධම්බුජං නමස්සිත්වා සද්ධම්මමධු භාජනං,
ගුණමොපදපදං සඬ්ඝමධුබ්බතනිසෙවිතං;

මොග්ගල්ලායනාවරිය වරඤ්ච යෙන ධීමතා,
කතං ලඝුමයන්දිද්ධමනුතං සද්දලක්ඛණං;

ආරහිස්සං සමාසෙන බාලත්ථං පදසාධනං,
මොග්ගල්ලායනසද්දත්ථරතනාකරපද්ධතිං;

සඤ්ඤාපරිග්ගහෙනෙව ලක්ඛණෙසු සරාදයො,
ඤායන්තිති තමෙවාදො දස්සයිස්සං විභාගතො;

අආදයො තිතාලීස වණණා.

ජීනවචනානුරූපා අකාරදෙයො නිග්ගහිතන්තා තෙවත්තාලී සක්ඛරා පච්චෙකං වණණා නාම භොන්ති යථා - අ ආ ඉ ඊ උ ඌ ඵ ඞ ට ඨ ඩ ජ ජ ඤ ඞ ට ඨ ඩ න ප ඵ ඞ භ ම ය ර ල ව ස හ ළ අං ඉති-කකාරාදිස්වකාරො උච්චාරණත්ථො = වණණියති අත්ථො ඵතෙහීති වණනා-අආදි මරියාදා භූතො යෙසන්තො අආදයො.

අආදයොති වත්තතෙ යාව “බිත්ථුනිග්ගහීත”න්ති-තඤ්චබොඅත්ථ වසා විභත්තිච්චරිතාමොති සත්තමාන්තමහිසම්බන්ධියතෙ.

දසාදො සරා

අආදිස්වාදිමිහි නිද්දිට්ඨා ඔදන්තා දසවණණා සරා නාම භොන්ති-යථා-අ ආ ඉ ඊ උ ඌ ඵ ඞ = සරන්ති පවත්තන්තිති සරා-දසා දොති වත්තතෙ තීසු වක්කමානෙසු.

ද්වෙ ද්වෙ සවණණා.

අආස්වාදිමෙසු දස්සු ද්වෙ ද්වෙ සවණණා නාම භොන්ති. යථාක්කමං-යථා-අආ ඉති, උඋ ඉති, ඵ ඉති, ඔ ඉති = සමානා සාදිසා වණණා සවණණා-සමානත්තඤ්ච යානතො.

ජ වණ්ණානංහි උප්පත්තිට්ඨානානි කණ්ඨාතාලමුද්ධදන්තඔට්ඨානා සිකාවසෙන-තෙසු අවණ්ණකවග්ගහනං කණ්ඨොධානං-ඉවණ්ණ වවග්ගයානං තාල-ටවග්ගරළානං මුද්ධා-තවග්ගලසානං දන්තා-උ වණ්ණපවග්ගානං ඔට්ඨා-එවණ්ණස්ස කණ්ඨතාල-ඔවණ්ණස්ස කණ්ඨොට්ඨං-වකාරස්ස දන්තොට්ඨං-නිග්ගහිතස්ස නාසිකා-ඛඤ්ඤානමානං සකට්ඨානං නාසිකා ව-ද්වෙද්වෙති වත්තතෙ.

පුබ්බො රස්සො

තෙස්වෙව දසසු යෙ ද්වෙ ද්වෙ සවණ්ණා තෙසු යො යො පුබ්බො සො සො රස්සසඤ්ඤා හොති-යථා-අ ඉ උ එ ඔ-තෙසු සංයොග පුබ්බාව දිස්සන්ති ද්වෙ පනන්තිමා දීපෙතුං තත්ථ සාධුත්තං තෙසම්පි ඉධ සඬගහො = රස්සකාලයොගා තබ්බන්තතාය වා රස්සා-තථා දීසා-ඉධාපිද්වෙද්වෙති වත්තතෙ.

පරො දීසො.

අආදිස්වාදිභූතෙසු දසසු යෙ ද්වෙ ද්වෙ සවණ්ණා තෙසු යො යො පරො සො සො දීසසඤ්ඤා හොති-යථා-ආ ඊ උභ.

කාදයො බ්‍යඤ්ජනා.

අආදිසු කාදයො නිග්ගහිතපරියන්තා තෙත්තිංස බ්‍යඤ්ජනානාම හොන්ති-යථා-ක ඛ ග ස ඩ ව ජ ජ ඤ ඤ ට ය ඩ ණ ත ට ද ධ න ප එ ඛ හ ම ය ර ල ව ස හ ළ අං = බ්‍යඤ්ජීයති අත්ථො එතෙහීති බ්‍යඤ්ජනා-කාදයොති වත්තතෙ.

පඤ්ච පඤ්චකා වග්ගා.

අආදසු කකාරාදයො මකාරන්තා පඤ්ච පඤ්චකා වග්ගා නාම හොන්ති-යථා-කඛගසඬ, වජ්ජකඤ්ඤ, ටඨඬඬණ, තථදධන, පඨබ්බම. = වජ්ජෙන්ති යකාරාදයොති වග්ගා.

බින්දු නිග්ගහිතං

අකාරාදිසුයවායං වණ්ණො බින්දුමත්තො සො නිග්ගහිතසඤ්ඤාහොති = රස්සසරං නිස්සාය ගහිතමුච්චාරිතං නිග්ගහිතං.

සඤ්ඤා විධානං.

සන්ධි වුව්වතෙ-පුරිස උත්තමො, පඤ්ඤා ඉන්ද්‍රියං. සතිආරක්ඛො,හොගි ඉන්ද්‍රො, වක්ඛු ආයතනං, අභිභූ ආයතනං, ධනම්මෙ අත්ථි, කුතො එත්ථා' තිධ-සරො ලොපො සරෙ.

සරො සරො ලොපතීයො හොති-සරෙතොපසිලෙසිකාධාරසත්තම් තතො
වණ්ණකාලවායධානෙ කාරියං න හොති-ත්වමසි, කතමා වානන්ද
අනිච්චසඤ්ඤා'ති-අඤ්ඤත්ථාපි සංහතායමොපසිලෙසකාධා රෙයෙව සත්තම්-
විධිති වත්තමානෙ.

සත්තමියං පුබ්බස්ස.

සත්තමීනිද්දෙසෙ පුබ්බස්සෙව විධිති පුබ්බසරලොපො-
පුරිසුත්තමො,පඤ්ඤින්ද්‍රියං, සතාරක්ඛො, හොගින්දො, චක්ඛායතනං.
අභිභායතනං, ධනම්මත්ථී, කුතෙත්ථ. පුබ්බස්ස කාරියවිධානා
සත්තමීනිද්දිට්ඨස්ස පරතාව ගම්‍යතෙති පරෙතූපරිවචනම්පි සටතෙ-සො අහං,
චත්තාරො ඉමෙ, යතො උදකං, පාතො එවං'තීධ-“සරො ලොපො සරෙ”ති
වත්තතෙ.

පරො ක්වචි.

සරම්භා පරො සරො ක්වචි ලොපතීයො හොති-සොහං, චත්තාරොමෙ,
යතොදකං. පාතොච-ක්වචිතිකිං? -පඤ්ඤින්ද්‍රියං-අස්සාධිකාරො සබ්බසන්ධිසු-
තස්ස ඉදං, තස්ස ඉදං, වාත ඊරිතං, වාත ඊරිතං, සීත උදකං, සීත උදකං, වාම
ඌරු,වාම ඌරු, ඉතිධ-පුබ්බසර ලොපෙ-සරෙ චෙති ව වත්තතෙ.

යුවණ්ණානම්ඤ්ඤා ලුත්තා.

ලුත්තා සරාපරෙසං ඉවණ්ණවණ්ණානං ඤ්ඤා හොන්ති වායථාක්කමං.

වණ්ණපරෙන සවණ්ණෙපි.

වණ්ණසද්දො පරො යස්මා තෙන සවණ්ණොපි ගය්හති සයං චෙති ඊ ඌ
නම්පි එ ඔ-තස්සෙදං, තස්සිදං-වාතෙරිතං. වාතිරිතං-සීතොදකං, “ඛාඤ්ජන
දීගරස්සා”ති දීසෙ-සීතුදකං-වාමොරු,වාමුරු-ලුත්තෙතිකිං-දස ඉමෙ.

අතිප්පසඨගබ්බාධකස්ස ක්වචිසද්දස්සානුවත්තනතො න විකප්පවිධි නියතා-
තෙන උපෙතො'ති එවමාදීසු විකකෙප්පා නාරකිතාදිසු විධි ව න හොති-චි අකාසි,
චි අකාසි. සු ආගතං, සු ආගතං'තිධ්‍යුවණ්ණානං චෙ'ති ව වත්තතෙ.

යවා සරෙ.

සරෙ පරෙ ඉව ණ්ණුවණ්ණානං යකාරවකාරා හොන්ති වා යථාක්කමං-
අකාරස්ස දීසෙ-ව්‍යාකාසි, “වනතරගාවා ගාමා”ති යාගමෙ-විජාකාසි-ස්වාගතං.
සාගතං-ක්වචිත්ථෙව-යාතීධ.

තෙ අජ්ජ, තෙ අජ්ජ, සො අයං, සො අයං, ඉතීධ-“යවාසරෙ” ‘වෙ’ති ව
වත්තතෙ.

ඤ්ඤානං

ඤ්ඤානං යකාරවකාරා හොන්ති වා සරෙ පරෙ යථාක්කමං.

තාජ්ජ, තෙජ්ජ-“ඛාඤ්ජනෙ දීඝරස්සා”තිදීඝෙ-ස්වායං, සොයං.

ක්චචීත්ථෙව-ධනම්මත්ථී-ගො ඵළකමිතිධ-සරෙ’ති වත්තතෙ.

ගොස්සාවඬ.

සරෙ පරෙ ගොස්ස අවඬ ආදෙසො හොති-සව“චන්ඛන්ධානෙක
වණ්ණාසබ්බස්සා”ති සබ්බස්සජ්ජසඬගෙ-අන්තස්සෙ’ති වත්තමානෙ.

ඬුචු ඛන්ධො.

ඬකාරොචුඛන්ධො යස්ස සො නෙකවණ්ණොපි අන්තස්ස හොතිති
ආකාරස්සෙව හොති,-“සඬකෙතොනවයවොචු ඛන්ධො”තිවචනා
ඬකාරස්සාජ්ජයොගො-පයොජනං“ඬුචුඛන්ධො”ති සඬකෙතො-ගවෙළකං.

ඉති ඵව, ඉති ඵවා “තීධ-

විතිස්සෙවෙ වා

ඵවසද්දෙ පරෙ ඉතිස්ස වො හොති වා-සව.

ජට්ඨියන්තස්ස.

ජට්ඨිනද්දිට්ඨස්ස යං කාරියං තදන්තස්ස විඤ්ඤෙය්‍යන්ති ඉකාරස්සාදෙසො
හොති = ධානීනමාමද්දියදිස්සති උච්චාරියති’ති ආදෙසො-ඉත්ථෙව, අඤ්ඤත්‍ර
යාදෙසෙ-“තවග්ගවරණං යෙ වවග්ගබ්බෙය්‍යා”ති තකාරස්ස වො-
“වග්ගලයෙහි තෙ”ති යස්ස ව චකාරො, ඉච්චෙව-දු අඬිගිකං, වි ඉත්ථා, අජ්ජ
අග්ගෙ, පාතු අහෙසුං, පා ඵව, ඉධ ඉජ්ඣති, පරි අන්තං, අත්ත අත්ථමිතිධ-
“මයදාසරෙ”ති වත්තතෙ.

වතතරගා වාගමා.

ඵතෙ මයදා වාගමා හොන්ති වා සරෙ ක්චචි,-ආගමිනො අනියමෙපි
සරොයෙවාගමී හොති වනාදිනන්තු ඤාපකා-අඤ්ඤථාහි පදාදීනං යුක්චිධාන
මනත්ථකං-දුචඬිගිකං, විනිත්ථා, අජ්ජතග්ගෙ, පාතුරහෙසුං, -

‘‘බ්‍යඤ්ජනෙදීඝරස්සා’’ති රස්සෙ-පගෙව, ඉධමිජ්ඣති, පරියන්තං, අත්තදත්ථං-
වාත්ථෙව-අත්තත්ථං.

ඡ අභිඤ්ඤා, ඡ අභිඤ්ඤා, ‘තීධ-වා සරෙ ආගමො’ති ච වත්තතෙ.

ඡා ලො.

ඡ සද්දා පරස්ස සරස්ස ලකාරො ආගමො හොති වා-ඡලභිඤ්ඤා,
ඡඅභිඤ්ඤා.

සරසන්ධි.

කඤ්ඤා ඉව-කඤ්ඤා ඉවා තීධ-පුබ්බපරසරානං ලොපෙ සම්පත්තෙ-සරො
පරොති ච වත්තතෙ.

නද්දෙව්වා.

පුබ්බපරසරා ද්දෙව්වි වා ක්චචි න ලුප්‍යන්තෙ-කඤ්ඤාඉව, කඤ්ඤෙව,
කඤ්ඤාව.

සරසන්ධි නිසෙධො.

තත්‍ර අභිරති, බන්ති පරමං, සම්මා අක්ඛාතො’තීධ-

බ්‍යඤ්ජනෙ දීඝරස්සා.

රස්සදීඝානං ක්චචි දීඝරස්සා හොන්ති බ්‍යඤ්ජනෙ-තත්‍රාභිරති, බන්තිපරමං,
සම්මදක්ඛාතො’ තිදාගමෙ රස්සො-ක්චචිත්ථෙව-ත්‍යජ්ජ-කථං යානිව
අත්තලික්ඛෙ’ති -දීඝරස්සාති යොගවිභාගා.

වි ගහො, තතිය ඤානං. වි බොපො, ඉතිධ-බ්‍යඤ්ජනෙ’ති වත්තතෙ.

සරම්භා ද්දෙව.

සරම්භා පරස්ස බ්‍යඤ්ජනස්ස ක්චචි ද්දෙවරූපානි හොන්ති-විග්ගහො.

චතුත්ථ දුතියෙස්ථෙසං තතිය පඨමා.

චතුත්ථදුතියෙසු පරෙස්ථෙසං චතුත්ථදුතියානං තබ්බග්ගෙ තතිය පඨමා
හොන්ති පච්චාසත්‍යානි පුබ්බකුකාරකාරානං ජකාරකකරා-තතියජ්ඣානං,
වික්ඛෙපො-සරම්භා’තිකිං? -තං වනං. අකරම්භසෙන, අකරම්භසෙන, එසො
අත්ථො, එසො අත්ථො, ඉතිධ-ථෙ’තිවත්තතෙ.

එ ඔ න ම වණ්ණෙ.

එ ඔ නං වණ්ණෙ ක්වචි අ හොති වා-අකරමිහසනෙ, අකරමිහ සෙනෙ-එසඅත්ථො, එසොඅත්ථො-වණ්ණෙතිකිං? -සො.

සරඛ්‍යඤ්ජනසන්ධි.

අත යන්තං. තථ යං. මද යං, බුධි යති, ධන යං. සෙව යො, පයෙසනා, පොක්ඛරණ යො, ඉතිධ-

තවග්ගවරණනංයෙ වවග්ගබයඤා.

තවග්ගවරණනං වවග්ගබයඤා හොන්ති යථාක්කමං යකාරෙ, “වග්ගලසෙහි තෙ”ති වග්ගා පරස්ස යස්ස පුබ්බරූපං-අවිචන්තං. තච්ඡං, මජ්ඡං, බුජ්ඣති, ධඤ්ඤං, සෙබ්බො, පයොසනා, පොක්ඛරඤ්ඤා-ක්වචිත්ථෙව, මත්තා-යෙති වත්තතෙ වක්ඛමානෙසු තිසු. සක යතෙ, රූච යතෙ, පට්ඨතෙ, ලුප්පතෙ, සලාතෙ, දිස්සතෙ’තිධ.

වග්ගලසෙහි තෙ

වග්ගලසෙහි පරස්ස යකාරස්ස ක්වචි තෙ වග්ගලසා හොන්ති.

සක්කතෙ, රූචිචතෙ, පට්ඨතෙ, ලුප්පතෙ, සල්ලතෙ, දිස්සතෙ. ක්වචිත්ථෙව-කායාහං-මුහ = යති’තිධ-

හස්ස විපල්ලාසො

හස්ස විපල්ලාසො හොති යකාරො-මුය්හති,

බහුආබාධො, බහු ආබාධො’තිධ-උස්සවකාරෙ “හස්ස විපල්ලාසො”ති වත්තතෙ.

වෙවා.

හස්ස විපල්ලාසො හොතිවා චකාරෙ-බව්භාබාධො, බන්වාබාධො.

ඛ්‍යඤ්ජන සන්ධි.

අක්ඛිරුජති. අක්ඛිරුජති’තිධ-වෙති වත්තතෙ යාව “මයදාසරෙ”ති.

නිග්ගහිතං.

නිග්ගහිතමාගමො හොතිවා ක්වචි = යානීනමාලිඛිගිය ගව්ජනි පවත්තනී'ති ආගමො-අක්ඛිං රුජනි, අක්ඛි රුජනි-“යාවද්විධා”ති ආදො නිව්චං වචත්ථිත විහාසත්තා වාධිකාරස්ස-වාසද්දො හි අත්ථවයෙ වත්තතෙ කත්ථවි විකප්පෙ කත්ථවි යථාවචත්ථිතරුප පරිග්ගහෙනි-යදා පච්ඡිමෙ තදා නව්චමනිව්චමසත්තඤ්ච විධිං දීපෙනි-එත්ථ පන ක්ව විසද්දස්සානු වත්තනතො තෙනවාසත්තවිධි සිද්ධො'ති වාසද්දෙ නිතරද්වයං-සං රම්හො, සංරම්හො, පුං ලිඛිගං, පුං ලිඛිගමිතීධ-නිග්ගහිතාධිකාරො ආ “මයදා සරෙති”.

ලොපො.

නිග්ගහිතස්ස ලොපො හොති වා ක්වචි-දීසදිත්තානි, සාරම්හො, සාරම්හො-පුල්ලිඛිගං, පුංලිඛිගං-පටිසල්ලාණෙ පාතුකාමො'ති ආදිසු නිව්චං-පුප්ඵං අස්සා, පුප්ඵං අස්සා, කිං ඉති, කිං ඉතී'තිධ-

පරසරස්ස.

නිග්ගහිතම්හා පරස්ස සරස්ස ලොපො හොති වා ක්වචි.

සංයොගාදි ලොපො.

අනන්තරා බ්‍යඤ්ජනා සංයොගො-අත්‍ර යො ආදහුතාවයවො තස්ස වා ක්වචි ලොපො හොති'ති සස්සාදිස්ස ලොපො-පුප්ඵංසා, “මයදා සරෙ”ති නිග්ගහිතස්ස මකාරො-පුප්ඵමස්සා, “වග්ගෙ වග්ග'ත්තො”ති නො නග්ගහිතස්ස-කිත්ති, කිමිති.

තං ඛ ණං, තං ඛ ණං, ධම්මං චරෙ, ධම්මං චරෙ, තං ඩහති, තං ඩහති, තං දානං, තං දානං, තං ඵලං, තං ඵලමිතීධ-

වග්ගෙ වග්ගන්තො.

නග්ගහිතස්ස ඛො වග්ගෙ වග්ගන්තො වා හොති පච්චාසත්තා-තඤ්ඤං, තංඛ ණං-ධම්මඤ්චරෙ, ධම්මංචරෙ-තණ්ඩහති, තංඩහති-තන්දානං, තංදානං-තම්ඵලං, තංඵලං-ගන්ත්වා සම්මතොති' ආදිසු නිව්චං-ආනන්තරිකං යමාහු, ආනන්තරිකං යමාහු, පච්චත්තං ඵව, පච්චත්තං ඵව, තඤ්ඤි. තඤ්ඤි, ඉතිධ-

යෙවහිසුඤ්ඤො.

යඵවහිසද්දෙසු නිග්ගහිතස්සඤ්ඤො වා හොති-“වග්ගලසෙහි තෙ'ති යස්ස ඤ්ඤා රෙ-ආනන්තරිකඤ්ඤ මාහු. ආනන්තරිකං යමාහු, ඤ්ඤස්ස ද්විත්තෙ-

පච්චත්තඤ්ඤෙව, පච්චත්තංඵල-තඤ්ඤි, තංහි-ඵල සද්දසහවරියායෙනි
යසද්දස්සෙව ගහණං-සංයතො, සංයතො'නිධි

යෙ සංස්ස

සංසද්දස්ස යං නිග්ගහිතං තස්ස වා ඤො හොති යකාරෙ-

සඤ්ඤතො, සංයතො-ඉධයකාරමත්තොව ගස්හතෙ පුනඛ්ඛවනා.

තං ඵල, තං ඵල, තං ඉදං, තං ඉදං, තං ඉමිනා, තං ඉමිනානිධි-

මයදාසරෙ.

නිග්ගහිතස්ස මයදා හොන්ති වා සරෙ ක්වචි-තමෙව, තංඵල-තයිදං' තංඉදං-
තදමිනා, තං ඉමිනා ඵත්ථ-“තදමිනාදිනි”තිනිපාතනා ඉකාරස්ස අකාරො-
ලක්ඛණන්තරොනාවිහිතාදෙසලොපාගමවිපල්ලාසා සඛ්ඛත්ථ ඉමිනාව
දට්ඨඛ්ඛා-තෙන නිජකො. නියකො,'තිආදි සිද්ධං-බුද්ධම සරණමිච්චාදිසු
යොගවිහාගා.

නිග්ගහිත සන්ධි.

අථ නාමානි වුච්චන්තෙ.

තානි විවිධානි සලිගාලිගවසෙන-තත්ථ සලිගෙයු තාව අකාරන්තතො
පුල්ලිඬිගා බුද්ධසද්දා සත්තවිහත්තියො පරා යොජීයන්තො-බුද්ධ ඉති යීතෙ.

ද්වෙ ද්වෙ කානෙකෙසු නාමස්මා සියො අංයො නාහි යනං ස්මාසනං ස්මිංසු

ඵතෙසං ද්වෙද්වෙ හොන්ති ඵකානෙකත්ථෙසු චත්තමානතො නාම ස්මාති
යථාක්කමං ඵකමිහි චත්තඛ්ඛො ඵකවචනානං ඛහුමිහි චත්තඛ්ඛෙ ඛහුවචනානං
වාතියමෙනප්පයඬිගෙ-නාමස්මා'තිඅධිකාරො.

පයමාත්ථමත්තෙ

සකත්ථදඛ්ඛලිඬිගානි සඬ්ඛ්ඛාකම්මාදිපඤ්චකං

නාමත්ථො තස්ස සාමඤ්ඤමත්තමත්තං පවුච්චතෙ.

නාමස්සාහිධෙය්‍ය මත්තෙ පයමාවිහත්ති හොති'ති චත්තිච්ඡාවසා
පයමායෙකවචනඛහුවචනානි.

සියොඉති පයමා, සිස්සිකාරස්සානුබන්ධන්තජ්ජෙයොගො-පයොජනං “කි මං සිසු”ති සඬකෙනො-තථා අං වචනස්සකාරස්ස-සි-අනො’ති වත්තනෙ-තස්ස නාමවිසෙසනත්තා “විධිබ්බිසෙසනත්තස්සා”ති තදන්තනො විධි.

සිස්සො.

අකාරන්තනො නාමස්මා පරස්ස සිස්ස ඔහොති-පුබ්බසරලොපො බුද්ධො තිට්ඨති-යො.

අනො යොනං ටාට්ට.

අකාරන්තනො නාමස්මා පරෙසං පයමාදුතියායොනං ටාට්ට හොන්ති යථාක්කමං-ටකාරානුබන්ධන්තා “චනුබන්ධානෙකවණ්ණා සබ්බස්සා”ති සබ්බාදෙසො-බුද්ධා තිට්ඨන්ති. ‘පයමාත්ථමත්තෙ’තිවත්තනෙ.

ආමන්තණෙ.

සද්දෙනාහිමුඛි කාරො විජ්ජමානස්ස වත්ථුනො
ආමන්තණං විධාතබ්බෙ නත්ථි රාජා භවෙති තං;

ආමන්තණධිකෙ අත්ථමත්තෙ පයමා විහන්ති හොති’ති එකස්මිං එකවචනං සි.

ගොසාලපණෙ.

ආලපණෙ සි ගසඤ්ඤො හොති-ලොපො’ති වත්තනෙ

ගසීනං.

නාමස්මාගසීනං-ලොපොහොති-හොබුද්ධමං-පාලය-ගෙ’තිවත්තනෙ.

අයුනං වා දීසො.

ඒඋ ඉච්චෙසං වා දීසො හොති ගෙපරෙ තිලිඬිගෙ’තිදීසො-බුද්ධා, කෙච්චි දීසං දුරාලපණෙ යෙව්ච්ජන්ති සම්පාලපණෙපි දස්සනො තං න ගහෙතබ්බං-යොමහි, -බුද්ධා මං පාලෙථ.

කම්මෙ දුතියා

කත්තුක්ඛියාහිසම්බන්ධං කාරකං කම්මමුච්චතෙ;

නිබ්බන්ති විකතිජපත්ති හෙදා තං තිවිධං භවෙ.

අස්මිං දුතියා විහත්තිහොති-අංයො ඉති දුතියා-අං-බුද්ධංපණමාමි,
යොස්සට්ඨෙ-බුද්ධෙ.

කත්තුකරණෙසු තතියා.

ත්‍රියං යො කුරුතෙ මුඛො ස කත්තා යොජිතො න වා කරණං තං විසෙසෙන
යං ත්‍රියාසිද්ධිහෙතුකං.

තෙසු කාරකෙසු තතියා විහත්ති හොති-නාහි ඉති තතියා-නා-නාස්සා'ති
චත්තතෙ.

අතෙන

අකාරන්තතො නාමස්මා පරස්ස නාවචනස්ස ඵනාදෙසො හොති-බුද්ධෙන
දෙසිතො ධම්මො-හි-

සුභිස්වසෙස.

අකාරන්තස්ස සුභිස්වෙහොති-බුද්ධෙහි-වෙ'ති චත්තතෙ.

ස්මාහිස්මිත්තං මහාහිමහි.

නාමස්මා පරෙසං ස්මාහිස්මිත්තං මහාහිමහි වා හොන්ති යථාක්කමං-හිස්ස
හියාදෙසො-බුද්ධෙහි, කරණ-බුද්ධෙන ලොකො සුවරති, බුද්ධෙහි, බුද්ධෙහි,
වා.

චතුත්ථි සම්පදානෙ.

අනුමන්ත්වනිරාකත්තුජ්ඣෙසකානං වසා තධා;
දදාති කම්මනා යුත්තං සම්පදානමුදිරිතං.

තස්මිං සම්පදානකාරකෙ චතුත්ථි සියා-සනං ඉති චතුත්ථි-ස.

සුඤ්ඤස්ස.

නාමස්මා පරස්ස සස්ස සුඤ්ඤොති-සච-ජට්ඨියා'තිචත්තමානෙ

ඤ්ඤානුබන්ධාදාන්තා.

පදසාධනං

ජට්ඨිනිද්දිට්ඨායස්ස ඤානුබන්ධකානුබන්ධාද්‍යන්තා භොන්ති'ති ආදිභූතො
භොති-උකාරො උච්චාරණත්ථො-ඤාකාරො එත්ථෙව සඬකෙතත්ථො-
බුද්ධස්ස පුජ්ථං දෙහි.-අතො වා බහුලමිතිව චත්තතෙ.

සස්සාය චතුත්ථියා

අකාරන්තතො පරස්ස සස්ස චතුත්ථියා ආයො භොති වා බහුලං-බුද්ධාය,
යෙභුයොන තාදත්ථෙ යෙවායමායො දිස්සති'ති ඉතොපරං නොදාහරියතෙ-නං-
දිසො'ති චත්තතෙ.

සුනංහිසු

එසු නාමස්ස දිසො භොති-බුද්ධානං.

පඤ්චමායවධිස්මා.

සීමාභූතො පදත්ථානං යො චලො නිච්චලො'ථ වා;
අච්චුතො පුබ්බකා රූපා නමාහුරවධිම්බුධා.

එතස්මා කාරකා පඤ්චමිච්ඡන්ති භොති-ස්මා හි ඉති පඤ්චමි-ස්මා-අතො
යොනං ටාටෙ චෙති ද්ව චත්ත තෙ.

ස්මාස්මිත්තං.

අකාරන්තතො නාමස්මා පරෙසං ස්මාස්මිත්තං ටාටෙ වා භොන්ති
යථාක්කමං.

බුද්ධා පහා නිච්ඡරති. බුද්ධම්හා, බුද්ධස්මාවා-හි-බුද්ධෙහි, බුද්ධෙහි.

ජට්ඨි සම්බන්ධෙ

ක්‍රියාකාරකසඤ්ජාතො අස්සෙදම්භාවහෙතුකො;
සම්බන්ධො'ති පචුත්තො සො සම්බන්ධිද්වයනිස්සිතො.

සම්බන්ධිත්තාවිසෙසෙපි ජට්ඨි හෙදකතො සියා;
තතො හි ජාතා සම්බන්ධං වදෙය්‍යා න පනඤ්ඤතො.

සම්බන්ධෙ ජට්ඨි විභන්ති භොති-ස නං ඉති ජට්ඨි-ස-බුද්ධස්ස විහාරො-නං-
බුද්ධානං.

සත්තම්‍යාධාරො.

කිරියා කත්තුකම්මට්ඨා ආධාරියති යෙන සො;
ආධාරො චතුධා චුත්තො ව්‍යාපකාදිප්පභෙදතො.

ආධාරකාරකෙ සත්තම් විභත්ති භොති-

ස්මිං සු ඉති සත්තම්-ස්මිං-බුද්ධෙ පසන්තො-බුද්ධමිහි, බුද්ධස්මිං, වා-සු
බුද්ධෙසු.

බුද්ධො සබ්බත්ථදායී භවති හි භජනං බුද්ධ බුද්ධං න තං කිං දිත්තං බුද්ධෙන
ලොකෙ සිව්පදමපි තෙ යන්ති බුද්ධෙන යස්මා අස්මා බුද්ධස්ස ජිතිං
පරහිතවිධයංදෙනි බුද්ධානපෙතො මඤ්ඤො බුද්ධස්ස නිව්චං සටයති මතිමා
කොත්තු භත්තිං න බුද්ධෙ.

එවමඤ්ඤයමපි සටපටාදිනමකාරන්තානං පුල්ලිඨිගානං රූපනයො
ක්‍රියාහිසම්බන්ධො ච-විසෙසනම්පන චක්ඛාම-ඉතො පරං ඡට්ඨියා
චතුත්ථිසමත්තා පඤ්චමිබ්බවචනස්ස ච තතියාසමත්තා න තා දස්සියන්තෙ-
ගුම්බසි-අතො සිස්සාති ච වත්තතෙ.

ක්වචෙ වා.

අකාරන්තතො නාමස්මා පරස්ස සිස්ස එ භොති වා ක්වචී-ගුම්බෙ, ගුම්බො-
සෙසං බුද්ධසමං-එවං වත්තබ්බෙ, වත්තබ්බො ඉච්චාදි.

යොස්ස ටෙ'ති ච වත්තතෙ.

එකච්චාදීහතො.

අකාරන්තෙහි එකච්චාදීහි යොනං ටෙ භොති-එකච්චෙ, (භො)එකච්චෙ,
එකච්චෙ-එවං පට්මසද්දස්ස-නාස්ස සා ටෙ'ති ච වත්තතෙ.

කොධාදීහි.

එහි නාස්ස සා භොති වා-කොධසා, කොධෙන, අත්ථසා, අත්ථෙනච්චාදි-
චෙති වත්තතෙ.

මනාදීහි ස්මිංසන්තාස්මානං සිසොමසාසා.

මනාදීහි ස්මමාදිනං සිසොමසාසා භොත්ති වා යථාක්කමං-මනො, මනං-
මනසා, මනෙන-මනසො, මනස්ස-මනසා, මනා, මනම්හා, මනස්මා-මනසි,
මනෙ, මනම්හි, මනස්මිං.

තම තප තෙජ උර සිරජ්ජහුතයො මනාදයො.

ගච්ඡන්තසි-සිස්ස චෙ'ති ච චත්තතෙ-පරතො භියොෆා නානු චත්තසිස්සාම
චුත්තියායෙවානුචුත්තස්සගමාමානත්තා.

න්තස්සං.

සිම්භි න්තජ්ජච්චයස්ස අං හොති වා-“ගසින”න්ති සිලොපෙ-ගච්ඡං-
අඤ්ඤත්ත-ගච්ඡන්තො.

න්තන්තුනං න්තො යොමිහි පයමෙ.

පයමෙ යොමිහි න්තන්තුනං සවිහත්තීනං න්තො ඉච්චාදෙසො වා හොති-
බහුලාධිකාරා පුමෙයෙව-ගච්ඡන්තො, ගච්ඡන්තා.

ටටාඅං ගෙ.

ගෙ පරෙ න්තන්තුනං සවිහත්තීනං ටටාඅං ඉච්චාදෙසො හොන්ති බහුලං-
(හො)ගච්ඡ, ගච්ඡා, ගච්ඡං, ගච්ඡන්තො, ගච්ඡන්තා.

න්තස්ස ච ට චංසෙ.

අංසෙසු න්තජ්ජච්චයස්ස ට හොති වා න්තුස්ස ච-චචත්ථිතවිභාසායායං-
ගච්ඡං, ගච්ඡන්තං.

තොතාතිතා සස්මාස්මිංනාසු.

සාදිසු න්තන්තුනං සවිහත්තීනං තොතාතිතා හොන්ති වා යථාක්කමං-
ගච්ඡතා, ගච්චන්තෙන-ගච්ඡතො, ගච්ඡස්ස, ගච්ඡන්තස්ස.

තං නමිහි.

නමිහි න්තන්තුනං සවිහත්තීනං තං වා හොති-ගච්චතං. ගච්ඡන්තානං-
ගච්ඡතා, ගච්ඡන්තා, ගච්ඡන්තමිහා, ගච්ඡන්තස්මා-ගච්ඡති, ගච්ඡන්තෙ,
ගච්ඡන්තමිහි, ගච්චන්තස්මිං-එවං තපන්ත ජපන්තාදයො-භවන්තසි.

භුතො.

භුධාතුතො න්තස්ස අං හොති සිම්භි නිච්චම්පුනබ්බිධානා-භවං.

භවතො වා හොන්තො ගයොනාසෙ.

භවන්තසද්දස්ස භොන්තාදෙසො වා භොති ගයොනාසෙ-භොන්තො, භොන්තා, භවන්තො, භවන්තා-ඵවමාලපනෙපි-ගෙ පන-(භො) භොන්ත, භොන්තා, භව, භවා, භවං-භවං, භවන්තං, භොන්තෙ, භවන්තෙ-භොතා, භොන්තෙන, භවතා, භවන්තෙන-භොතො, භොන්තස්ස, භවතො, භවස්ස, භවන්තස්ස.

සතොසබ්බෙ.

සන්තසද්දස්ස සබ්බවති භකාරෙ-සබ්බි.

මහන්තාරහන්තානං වා ටා

සිම්හි මහන්තාරහන්තානං නතස්ස ටා වා භොති-මහා, මහං, මහන්තො-අරහා, අරහං, අරහන්තො-භවන්තාදීනං සෙසං ගච්ඡන්තසමං-අස්මස්මි.

රාජාදියුචාදිත්වා.

රාජාදිහි යුචාදිහි ච පරස්ස සිස්ස ආ භොති-අස්මා.

යොනමානො.

රාජාදිහි යුචාදිහි ච යොනමානො වා භොති-අස්මානො, අස්මා-(භො)අස්ම, අස්මා, අස්මානො, අස්මා.

වාම්හා නඩ.

රාජාදිනං යුචාදනං වානඩ්භොති වාම්හි-අස්මානං, අස්මිං, අස්මානො, අස්මෙ.

නාස්සෙතො

කම්මාදිතො නාවචනස්ස ඵනො වා භොති-අස්මෙන, අස්මනා.

කම්මාදිතො.

කම්මාදිතො ස්මිතො නි භොති වා-අස්මනි, අස්මෙ, අස්මම්හි, අස්මස්මිං-සෙසං බුද්ධසද්දසමං-මුද්ධ ගාණ්ඨිවධත්ථ අනිම ලභිමාදයො අස්මාසමා-ඵවං රාජා කාලද්ධානවාචී අද්ධාව පයමාදුනියාසු අත්තාතු මානො තතියාසත්තමොකච්චනෙසුච.

රාජස්සි නාම්හි.

රාජස්සි වා හොති නාමිහි-රාජිනා-අඤ්ඤත්තු-

නාස්මාසුරඤ්ඤා.

නාස්මාසු රාජස්ස සවිහත්තිස්ස රඤ්ඤා හොති-රඤ්ඤා.

සුනං හිසු.

රාජස්ස උභ හොති වා සුනංහිසු-රාජුහි, රාජෙහි, රාජුහි, රාජෙහි.

රඤ්ඤො රඤ්ඤස්ස රාජිනො සෙ.

සෙ රාජස්ස සවිහත්තිස්ස එතෙ ආදෙසා හොන්ති-රඤ්ඤො රඤ්ඤස්ස, රාජිනො, රාජුනං.

රාජස්ස රඤ්ඤං.

නාමිහි රාජසද්දස්ස සවිහත්තිස්ස රඤ්ඤං හොති වා-රඤ්ඤං, රාජානං-රඤ්ඤා.

ස්මිමිහි රඤ්ඤොරාජිනි.

ස්මිමිහි රාජස්ස සවිහත්තිස්ස රඤ්ඤොරාජිනි හොන්ති-රඤ්ඤො, රාජිනි, රාජුසු, රාජෙසු “සමාසෙ වා”ති රාජස්ස නාසස්මාස්මිංසු යං චුත්තං තං වා හොති-යථා-කාසිරඤ්ඤා, කාසිරාජෙන = කාසිරඤ්ඤො, කාසිරඤ්ඤස්ස, කාසිරාජිනො, කාසිරාජස්ස-කාසිරඤ්ඤා, කාසිරාජා, කාසිරාජමිහා, කාසිරාජස්මා-කාසිරඤ්ඤො, කාසිරාජිනි, කාසිරාජෙ, කාසිරාජමිහි, කාසිරාජස්මිං-අද්ධනො නාමිහි.

පුමකම්මථාමද්ධානං වා සස්මාසුව පුමාදිනමුහොති වා සසමාසුනාමිහි චෙති උත්තෙ-අද්ධනා-අඤ්ඤත්තු කම්මාදිත්තා වා එතෙ-අද්ධෙන-අද්ධනා-සෙ උකාරෙ ව.

ඉයුවණ්ණාජ්ඣකාලා නාමස්සනෙක.

නාමස්සන්තෙ චත්තමානා ඉවණ්ණුවණ්ණාකාලසඤ්ඤා හොන්ති යථාක්කමං.

කාලා සස්ස නො.

කාලනො සස්ස නො වා හොති-අද්ධනො, අද්ධස්ස, අද්ධස්ස.

නා ස්මාස්ස

ඤානො ස්මාස්ස නා හොති වා-අද්ධනා, අද්ධම්භා, අද්දුස්මා, අද්ධා, අද්ධම්භා, අද්ධස්මා-අද්ධනි, අද්ධෙ, අද්ධම්භි, අද්ධස්මිං-අත්තසද්දනොහම්භි සුභිසු නක.

අත්තආතුමානං සුභිසු වා නක හොති-කකාරො අත්තාවයවත්ථො. අත්තනෙහි, අත්තනෙහි, අත්තනෙහි, අත්තනෙහි.

නොතතාතුමා.

අත්තආතුමෙහි සස්ස නො හොති වා-අත්තනො, අත්තස්ස.

ස්මාස්ස නා බු මා ව.

බුභ්මා අත්තආතුමෙහි ව පරස්ස ස්මාස්ස නා හොති-අත්තනා-අත්තනෙසු, අත්තෙසු-ආතුමා අත්තාව-බුභ්ම ගෙ.

සබුභ්මාදිතෙ

සසඤ්ඤනො බුභ්ම කත්තු ඉසි සබාදිහි ව ගස්සෙ වා හොති-බුභ්මෙ, බුභ්ම, බුභ්මා.

නාම්භි.

බුභ්මස්සු හොති නාම්භි-බුභ්මුනා.

බුභ්මසසු වා.

බුභ්මස්සු වා හොති සනංසු-බුභ්මුනො, බුභමුස්ස, බුභ්මස්ස, බුභ්මුනං, බුභ්මානං-බුභමුනා-“අම්බාදිහි”ති ස්මිතො නිහොති වා-බුභ්මනි. බුභ්මෙ, බුභ්මම්භි, බුභ්මස්මිං-සෙසං අස්මසමං.

සබා-රාජාදිත්තා සිස්ස ආ.

ආයොනො ව සබා.

සබනො යොනමායො නො හොන්ති වා ආනො ව-සබායො, සබානො.

නොනාසෙස්මි.

සබ්බස්ස ඉ හොති නොනාසෙසු-සබ්බනො-අඤ්ඤත්තු-
යොස්වංහිසු වාරඬ.

සබ්බස්ස වා ආරඬ හොති යොස්වංහිසු ස්මානංසු ව.

ආරඬස්මා

ආරඬාදෙසනො පරෙසං යොනං ටො හොති-සබ්බරො-ආරද්ධාදො.

සභාවෙ-සබ්බ-ඵවමාලපනෙ-ගෙතු-සබ්බො, සබ්බ, සබ්බ-අමිහි-සබ්බානං, සබ්බරං,
සබ්බං, සබ්බායො, සබ්බා නො, සබ්බිනො.

ටොටෙ වා.

ආරඬාදෙසමිහා යොනං ටොටෙ වා හොන්ති යථාක්කමන්ති ටෙ-පක්ඛෙ-
“ආරඬස්මා” තිටො-සබ්බරෙ, සබ්බරො, සබ්බෙ-සබ්බිනා, සබ්බරෙහි, සබ්බෙහි,
සබ්බරෙහි, සබ්බෙහි-සබ්බිනො, සබ්බස්ස, සබ්බරානං.

සමානංසු වා.

සබ්බස්ස වා ඉ හොති ස්මානංසු-සබ්බිනං, සබ්බානං.

ටා නාස්මානං.

ආරඬාදෙසමිහා නාස්මානං ටා හොති-සබ්බරා-බහුලාධිකාරා සබ්බරස්මා-
සබ්බිනා, සබ්බිමිහා, සබ්බස්මා, සබ්බා, සබ්බමිහා, සබ්බස්මා.

ටෙ ස්මිනො.

සබ්බනො ස්මිනො ටෙ හොති නිච්චං-සබ්බෙ, සබ්බරෙසු, සබ්බෙසු-
“ධම්මොවාඤ්ඤත්ථෙ” ති රාජාදීසු පාඨා දළ්භධම්මාදයො වා අස්මසමා.

යොනං නොනෙ වා.

යුචාදිහි යොනං නොනෙ වා හොන්ති යථාක්කමං.

නොනානෙස්මා.

ඵසු යුචාදිනමා හොති-යුචානො, යුචා-යුචානං, යුචං, යුචානෙ, යුචෙ-
යුචානා.

යුවාදිනං සුභිස්ථානඤ්ඤි.

සුභිසු යුවාදිනමානඤ්ඤි-යුවානෙහි, යුවානෙහි.

යුවා සස්සිනො.

යුවා සස්ස වා ඉතො හොති-යුවනො, යුවස්ස.

සමාසමිත්තං නානෙ.

යුවාදිහි ස්මාසමිත්තං නානෙ හොන්ති යථාක්කමං-යුවානං-
යුවානෙ, යුවානෙසු-රූපසිද්ධියං පනස්ස අඤ්ඤා රූපනසො දස්සිනො නෙසො
ගහෙනබ්බො-අමුලත්තා-නහි තත්ථාගමාදිමුලමත්ථි-එවමිදි සමඤ්ඤමිපි-
මසවපුමවත්තහසද්දා යුවසද්දසමා-අයන්තු විසෙසො.

ගස්සං.

පුමසද්දතො ගස්ස අං වා හොති-පුමං, පුම, පුමා.

නාමිහි.

නාමිහි පුමස්ස වා ආ හොති-පුමානා-අඤ්ඤා-වා උත්තෙ = පුමුනා, පුමෙන-
පුමුනො, පුමස්ස, පුමස්ස-පුමුනා, පුමානා-“පුමා”ති ස්මිනො නෙ වා හොති-
පුමානෙ, පුමෙ, පුමමිහි, පුමස්මි.

සුමිහා ව.

පුමස්ස සුමිහි යං චුත්තං තං ආ ව වා හොතිති ආනඤ්ඤි ආ ව හොති-පුමානෙසු
පුමාසු පුමෙසු.

චත්තහා සන්නං නොනානං.

චත්තහා සන්නං නොනානං හොන්ති යථාක්කමං-චත්තහානො
චත්තහානානං.

අකාරන්තං.

සාසි

එකවචනයොස්වසොනං.

එකවචනෙ යොසු ව සංකාරන්තවජ්ජිතානං නාමානං රස්සො හොති තිලිඬිගෙ'ති රස්සෙ සම්පත්තෙ-“සිස්මින්නානපුංසකස්සා”ති අනපුංසකස්ස සිමිහි තුන හොති-සා-යුවාදිත්තා සිස්ස ආ-සානො, නොත්තාභාවපක්ඛෙ-“යොනමානො”ති වාධිකාරස්ස වචත්ථිත විභා සත්තානිච්චමානො-සානො-තථා නොත්තාභාව පක්ඛෙ.

සාස්සංසෙ වානඬි.

සාසද්දස්ස ආනඬි හොති අංසෙ ගෙ ව-(හො)සාන, සානා, සානො, සානං, සානෙ, සානො-සෙසං යුවසද්දසමං-සෙතු-සානස්ස-සුවායුවාව-“එකවචනෙයොස්වසොනං”තිර- ස්සත්තංව විසෙසො-ගෙතු.

ගෙ වා.

අසොනං ගෙ වා රස්සො හොති තිලිඬිගෙ-(හො)සුව, සුවා.

ආකාරන්තං.

මුනි.

යොසුජ්ඣස්ස පුමෙ.

ඤ්ඤාසුඤ්ඤාස්ස ඉස්ස යොසු වා ට හොති පුල්ලිඬිගෙ-මුනෙයො-අතො'ති සාමඤ්ඤානිද්දෙසා අතො යොනං ටාටෙ සම්පත්තාපි අවිධාන සාමත්ථියා න හොන්ති-අඤ්ඤානු-

ලොපො.

ඤ්ඤානො යොනං ලොපො හොති'ති යො ලොපෙ.

යොලොපනිසු දීසො.

යොනං ලොපො නිසු ව දීසො හොති-මුනි-(හො)මුනි, මුනෙයො, මුනි-මුනිං මුනෙයො මුනි = මුනිනා මුනිහි මුනිහි-යොලොප නිසු වී මන්තුවන්තුවන්ච්චාදි ඤාපකා ඉකාරා කාරානං “සුනංහිසුති”දීස ස්සානිච්චත්තා මුනිභව්වාදීපි හොති-මුනිනො, මුනිස්ස මුනිනං, මුනිනා මුනිමිභාමුනිස්මා, මුනිමිහි මුනිස්මිං මුනිසු-එවං කච්ඡිතිරි ආදයො-අග්ගිඉසීනං අයං වසෙසො.

සස්සාග්ගි තො නි.

අග්ගිස්මා සිස්ස නි හොති වා-අග්ගිනි. අග්ගි, අග්ගෙයො, අග්ගි.

ටෙ සිස්සිසිස්මා.

ඉසිස්මා සිස්ස ටෙ වා හොති-ඉසෙ, ඉසි-බ්‍රහ්මාදිත්තා ගස්සෙ වා-(හො)ඉසෙ ඉසි ඉසි.

දුතියස්ස යොස්ස.

ඉසස්මා පරස්ස දුතියා යොස්ස ටෙ වා හොති-ඉසෙ, ඉසයො, ඉසි, සෙසංමුනිසද්දසමං-ආදිසද්දනො සම්මිති-රත්‍යාදිති ටො සම්මිතො.

රත්‍යාදිති සම්මිතො ටො හොති වා-ආදො, ආදිමිති, ආදිස්මිං. සමාසෙ ඉකාරන්තනො යොස්මිංසු විසෙසො.

ඉතොඤ්ඤත්ථෙ පුමෙ.

අඤ්ඤපදත්ථෙ චත්තමානා ඉකාරන්තනො නාමස්මා යොනං නො නෙ වා හොන්ති යථාක්කමං පුල්ලිඬිගෙ-අරියචුත්තිනො, අරියචුත්තයො, අරියචුත්ති-ඵවමාලපනෙ-අරියචුත්තිනෙ, අරියචුත්තයො අරියචුත්ති.

නෙ සම්මිතො ක්වචි.

අඤ්ඤපදත්ථෙ චත්තමානා ඉකාරන්තනො නාමස්මා සම්මිතො නෙ හොති වා ක්වචි-අරියචුත්තිනෙ, අරියචුත්තිමිති, අරියචුත්තිස්මිං, “ක්වචි”ති චුත්තත්තා යථාදස්සනං න සබ්බත්ත නෙ ආදෙසො.

ඉකාරන්තං.

දද්ධි, සිලොපො, අනපුංසකත්තා න රස්සො.

යොනං නොනෙ පුමෙ.

කුසඤ්ඤිතො යොනං නොනෙවාහොන්ති යථාක්කමං පුල්ලිඬිගෙ. දද්ධිනො.

ජන්තුහෙත්ථිසපෙහි වා.

ජන්තුහෙතුහි ඊකාරන්තෙහි සපසඤ්ඤෙහි ච පරෙසං යොනං වා ලොපො හොති-දද්ධි, දද්ධියො-ඵවමාලපනෙ-ගෙතු-දද්ධි, දද්ධි.

න කුසිකො.

කසිකදිකො අංචනස්ස නං වා හොති-දණ්ඩිනං, දණ්ඩිං, දණ්ඩිනෙ.

නො.

කිකො යොනං නො වා හොති පුල්ලිඨිගෙහි දුතියා යොස්ස නො දණ්ඩිනො, දණ්ඩි, දණ්ඩිනා, දණ්ඩිහි, දණ්ඩිහි-දණ්ඩිනො, දණ්ඩිස්ස, දණ්ඩිනං-දණ්ඩිනා, දණ්ඩිමහා, දණ්ඩිස්මා.

ස්මිතො නි.

කිකො ස්මිංචනස්ස නි හොති වා-දණ්ඩිනි. දණ්ඩිමහි, දණ්ඩිස්මිං, දණ්ඩිසුඵං සඨිසි ගණි ගාමණිප්පභුතයො.

ඊකාරන්තං.

හික්ඛු.

ලා යොනං වො පුමෙ.

ලතො යොනං වො හොති වා පුල්ලිඨිගෙ.

වෙවොසු ලුස්ස

ලසඤ්ඤස්ස උස්ස වෙවොසු ට හොති-හික්ඛවො-අඤ්ඤත්ත-යො ලොපෙ දිසො-හික්ඛු (හො)හික්ඛු.

පුමාලපනෙ වෙවො.

ලසඤ්ඤතො උතො යොස්සාලපනෙ වෙවො හොන්ති වා පුල්ලිඨිගෙ-හික්ඛවෙ, හික්ඛවො, හික්ඛු-හික්ඛුං, හික්ඛවො, හික්ඛු-හික්ඛුනා, හික්ඛුහි,හික්ඛුහි-හික්ඛුනො, හික්ඛුස්ස, හික්ඛුනං-හික්ඛුනා, හික්ඛුමහා. හික්ඛුස්මා-හික්ඛුමහි. හික්ඛුස්මිං, හික්ඛුසු-ඵං සෙතු කෙතු භානු ආදයො-ජන්තුහෙතුනං යොස්වයම්හෙදො-ජන්ත්වාදිනා වා යොස්ස ලොපෙ-ජන්තු.

චන්ත්වාදිතො නො ච.

ජන්ත්වාදිතො යොනං නො හොති වො ච වා පුල්ලිඨිගෙ-ජන්තුනො, ජන්තවො, ජන්තුයො-ඵං දුතියායොමහි-(හො) ජන්තු, ජන්තු, ජන්තුනො ජන්තවො-“පුමාලපනෙ වෙවො”තිවා වෙ වො ච ජන්තවෙ, ජන්තවො, ජන්තුයො-හෙතු, හෙතවො, හෙතු. හෙතුයො-“යොමහිවා ක්වචි”ති යොසුලසඤ්ඤස්ස උස්ස වා ටා දෙසො හෙතයො, හෙතුයො-(හො)හෙතු, හෙතු,

හෙතෙව්, හෙතෙව්, හෙතෙයො, හෙතුයො-හෙතුං, හෙතු, හෙතෙව්, හෙතෙයො, හෙතුයො බහුසද්දා නමිහි.

බහුකතින්තං

නමිහි බහුනො කතිස්ස ච තුක හොති තිලිඬිගෙ-බහුන්තංසෙසං භික්ඛුසමං-බහු. බහවො, බහු-(හො) බහු, බහු, බහවෙ, බහවො, බහු බහුං, බහවො, බහු-බහුනා. බහුහි,බහුහි-බහුනො, බහුස්ස, බහුන්තං-බහුනා, බහුමහා. බහුස්මා-බහුමහි, බහුස්මිං, බහුසු-වත්තුසි.

ලතුපිතාදිනමා සිමිහි.

ලතුප්පච්චයන්තානං පිතු මාතු භාතු ධිතු දුහිතු ජාමාතු නත්තු හොතු පොතුනඤ්චා හොති සිමිහි-වත්තා.

ලතුපිතාදිනමසෙ.

ලතුප්පච්චයන්තානං පිතාදිනං වාරඪි හොති සතොඤ්ඤත්තු-“ආරඪිස්මා”ති ටො-වත්තාරො.

ගෙ ආ ව.

ලතුපිතාදිනං අ හොති ගෙ ආ ව-(හො) වත්ත, වත්තා. වත්තාරො, වත්තාරං. වත්තාරෙ, වත්තාරො-නාවචනස්ස “ටානාස්මාන”න්ති ටා-වත්තාරා.

සුහිස්චාරඪි

සුහිසු තුපිතාදිනමාරඪි වා හොති-වත්තාරෙහි, වත්තාරෙහි, වත්තුහි, වත්තුහි.

සලොපො.

ලතුපිතාදිහිසස්ස ලොපො වා හොති-වත්තු, නවත්තුනො, වත්තුස්ස.

නමිහි වා.

නමිහි ලතුපිතාදිනමාරඪි වා හොති-වත්තාරානංඅඤ්ඤත්තු.

ආ

නමිහි ලතුපිතාදිනමාවා හොති-වත්තානං. වත්තුනං-ස්මාස්ස වා-වත්තාරා.

ටිස්මිනො.

ආරචාදෙසමිහාස්මනො ටි හොති.

රස්සාර ඩි.

ස්මිම්හි ආරො රස්සො හොති-චත්තරි, චත්තාරෙසු, චත්තුසු-ඵවං හත්තු හොත්තු ආදයො-සත්ථුසද්දස්ස පන නම්හි බහුලාධිකාරා වා ආරචාදෙසෙ-සත්ථාරා, සත්ථුනා-පිතා.

පිතාදිනමනත්වාදිනං

නත්වාදිවජ්ජිතානං පිතාදිනමාරො රස්සො හොති සබ්බාසු විහත්තිසු-පිතරො ඉච්චාදි චත්තුසමං-රස්සොච විසෙසො-නත්වාදි නත්තු රස්සාභාවා නත්තාරො ඉච්චාදි ගුණචත්තුසි.

න්තුස්ස.

සිම්හි න්තුස්ස ටා හොති-ගුණවා-න්තුව චත්ත්වාදි සම්බන්ධියෙව ගය්හතෙ න්තුවන්තුමන්ත්වාචත්තුතචත්තුසම්බන්ධි'ති වචනතො න ජන්තුතනත්වාදිනං-යො-න්තන්තුනමාදිනාවාන්තො-ගුණචන්තො අඤ්ඤත්තු.

ය්වාදො න්තුස්ස.

යවාදිසු න්තුස්ස අ හොති-අකාරන්තත්තා ටා-ගුණචන්තා-න චෙ හ අවිධානසාමත්ථියා අජ්ත්ති අවිධානස්ස චරිතත්ථතාය ගුණචන්තස්සාති-(හො) ගුණච, ගුණවා, ගුණචං, ගුණචන්තො, ගුණචන්තා-ගුණචං, ගුණචන්තං, ගුණචන්තෙ-ගුණචතා, ගුණචන්තෙන, ගුණචන්තෙහි, ගුණචන්තෙහි-ගුණචතො, ගුණචස්ස, ගුණචන්තස්ස, ගුණචතං. ගුණචන්තානං-ගුණචතා, ගුණචන්තා, ගුණචන්තමිහා, ගුණචන්තස්මා-ගුණචති, ගුණචන්තෙ, ගුණචන්තමිහි. ගුණචන්තස්මිං, ගුණචන්තෙසු-ඵවං මසචන්තු හගචන්තුජ්ජහුතයො.

හිමවතො වා ඔ.

හිමවතො සිම්හි න්තුස්ස ඔ වා හොති-හිමවන්තො, හිමවා-සෙසං ගුණචාව.

උකාරන්තං.

වෙස්සභු. වෙස්සභුවො, වෙස්සභු-(හො) වෙස්සභු, වෙස්සභුවෙ,
වෙස්සභුවො, වෙස්සභු-සෙසං භික්ඛුසද්දසමං-එවං සයම්භු පරාභිභු
අභිභුආදයො-ගොත්‍රභු සහභු සද්දෙහිපනායොනං “ජන්ත්වාදිතො නො වෙ”ති
නො වො වා-ගොත්‍රභුනො, ගොත්‍රභුවො, ගොත්‍රභු-සහභුනො, සහභුවො. සහභු-
සබ්බඤ්ඤසද්දස්සයොස්වෙව විසෙසො.

කුතො.

කුප්පච්චයන්තතො යොනං නො වා හොති පුල්ලිඬිගෙ-සබ්බඤ්ඤනො-
අඤ්ඤත්‍ර ලොපො ච-“ලා යොනං වො පුමෙ”ති න වො “කුතො”ති ජන්ත්වාදීහි
පුඨක්කරණ-සබ්බඤ්ඤ-එවං විඤ්ඤවිදු වෙදගු පාරගු ආදයො කුප්පච්චයන්තා.

උභකාරන්තං.

ගො.

ගොස්සාගයිහිනංසු ගාවගවා.

ගයිහිනංචජ්ජිතාසු විහත්තිසු ගොසද්දස්ස ගාවගවා භොන්ති.

අභගොහි ටො

උභගොහි යොනං ටො භොති-ගාවො, ගවො-(හො) ගො, ගාවො, ගවො.

ගාවුම්හි.

අංචචනෙගොස්ස ගාවුවාභොති-ගාවුං, ගාවං, ගවං, ගාවො, ගවො.

නාස්සා.

ගොතො නාස්ස ආ භොති වා-ගාවා, ගාවෙන, ගවා, ගවෙන ගොහි, ගොහි.

ගවං සෙන

ගොස්ස සෙ වා ගවං භොති සහ සෙන-ගවං, ගාවස්ස, ගවස්ස.

ගුන්තඤ්ච නන්තා.

නංචචනෙන සහ ගොස්ස ගුන්තං භොති ගවඤ්ච වා-ගුන්තං ගමං, ගොනං-
ගාවා, ගාවම්හා, ගාවස්මා, ගවා, ගවම්හා, ගවස්මා-ගාවෙ, ගාවම්හි, ගාවස්මිං,
ගවෙ, ගවම්හි, ගවස්මිං.

සුමිහි වා.

ගොස්ස සුමිහි ගාවගවා හොන්ති වා-ගාවෙසු, ගවෙසු, ගොසු.

ඔකාරන්තං-පුල්ලිඨං.

කඤ්ඤා.

සා.

ඉත්ථියං වත්තමානස්ස නාමස්සන්තෙ වත්තමානො ආකාරො සසඤ්ඤො හොති-ජන්ත්වාදිනා වායොලොපො-කඤ්ඤා, කඤ්ඤායො-“සබ්බමාදිනෙ”ති ගස්සෙවා-කඤ්ඤා, කඤ්ඤා-යොමිහි-කඤ්ඤා, කඤ්ඤායො.

ඝො ස්සංසසාසසායංතිංසු

ස්සමාදිසු ඝො රස්සො හොති-කඤ්ඤං, කඤ්ඤා, කඤ්ඤායො-

සපතෙකස්මිං නදීනං යයා.

සපතො නදීනමෙකස්මිං යයා හොන්ති යථාක්කමං-කඤ්ඤාය, කඤ්ඤාහි, කඤ්ඤාහි-කඤ්ඤාය, කඤ්ඤානං, -ස්මිමිහි-

යං.

සපතො ස්මිතො යං වා හොති-කඤ්ඤායං. කඤ්ඤාය, කඤ්ඤාසු. එවං සද්ධා සුධා සුඛාආදයො-“නාමිමාදිහි”ති අම්මා අන්තා අම්බාහි ගස්ස එකාරාභාවෙ.

රස්සො වා.

අම්මාදිනං ගෙ රස්සො වා හොති-අම්ම, අම්මා ඉච්චාදි-සෙසංකඤ්ඤාව-සභාපරිසාහි ස්මිතො”ති සභාපරිසායා”ති තිං වා හොති “ඝොස්ස” මිච්චාදිනා රස්සෙ-සහතිං-අඤ්ඤාත්‍ර-සභායං, සභාය-පරිසතිං, පරිසායං, පරිසාය.

ආකාරන්තං.

මති-යොමිහි-

පිත්ථියං.

ඉත්ථියං වත්තමානස්ස නාමස්සන්තෙ වත්තමානා ඉවණ්ණුවණ්ණා පසඤ්ඤා හොත්ති.

යෙපස්සවණ්ණස්ස.

පසඤ්ඤස්ස ඉවණ්ණස්ස ලොපො වා හොති යකාරෙ-වචත්ථිතව් භාසායං-මනෙයා-අඤ්ඤත්‍ර-ජන්ත්වාදිනා වා යොලොපෙ-මතී, මතියො-(හො)මතී, මනෙයා, මතී, මතියො-මතීං, මනෙයා, මතී, මතියො “සප” ඉච්චාදිනා යාදෙසෙ-මනායා, මතියා, මතීහි, මතීහි-මනායා, මතියා, මතීනං-ස්මිමිහි-මනායං, මතියං, මනායා, මතියා, මතීසු-ඵවං කිත්ති කන්ති තන්තිජ්ජහුතයො-රත්තියා ස්මිනො “රතාදිහිවො ස්මිනො” රතාදිහිවො ස්මිනො”ති ටො වා-රත්තෙ-අඤ්ඤත්‍ර-රතායං, රත්තියං, රතායා, රත්තියා-සෙසං මතියා සමං.

ඉකාරන්තං.

දාසී, දාසොයා, දාසී, දාසියො-(හො)දාසී, දාසී, දාසොයා, දාසී, දාසියො.

යං පිනො.

පසඤ්ඤිතො අංචචනස්ස යං වා හොති-දාසායං, දාසියං, දාසීං, දාසොයා, දාසී, දාසියො-දාසායා, දාසියා, දාසීහි, දාසීහි-දාසායා, දාසියා, දාසීනං-දාසායං, දාසියං, දාසායා, දාසියා, දාසීසු-ඵවමොසධි පොක්ඛරණී ආදයො-නදිසද්දා යොසු-

නජ්ජා යොස්වාම.

යොසු නදිසද්දස්ස ආම වා හොති-සච.

මනුබන්ධො සරානමන්තා පරො.

මකාරොනුබන්ධො යස්ස සො සරානමන්තා සරා පරො හොති’ති ඊකාරා පරො-“යවා සරෙ”ති යකාරෙ දස්ස වචග්ගො යස්ස පුබ්බ රූපං-නජ්ජායො-අඤ්ඤත්‍ර-වා පලොපයොලොපෙසු-නජ්ජො, නදී, නදියො ඉච්චාදි.

ඊකාරන්තං.

යාගු, යාගු, යාගුයො-(හො)යාගු, යාගු, යාගුයො-යාගුං, යාගු, යාගුයො-යාගුයා, යාගුහි, යාගුහි-යාගුයා, යාගුනං-යාගුයං, යාගුයා, යාගුසු-ඵවං ධෙත්‍ර සස්සු පියච්ඡුජ්ජහුතයො-මාතු ධිතු දුහිතු සද්දා පිතුසද්දසමා-සලොපාභාවපක්ඛෙ යාදෙසෙ මාතුසද්දස්ස පන “යෙ පස්සා”ති යොගවිභාගා වා පලොපො-මනායා, මාතුයා.

උකාරන්තං.

වධු, වධු, වධුයො-(හො)වධු, වධු, වධුයො-වධුං, වධු, වධුයො-වධුයා, වධුහි,
වධුහි-වධුයා, වධුනං-වධුයං, වධුයා, වධුසු-එවං ජම්බු වාමොරු සරභු ආදයො.

උභකාරන්තං.

ගො ඉච්චාදි පුමෙන සමං.

ඉත්ථිලිඬිගං.

චිත්තසි.

අං නපුංසකෙ.

අකාරන්තතො නාමස්මා සිස්ස අං හොති නපුංසකලිඬිගෙ-මිත්තං-යොමිහි.

යොනන්ති.

අකාරන්තතො නාමස්මා යොනං නී හොති නපුංසකෙ'ති නි ආදෙසො.

නීනං වා.

අකාරන්තතො නාමස්මා නීනං ටාටෙ වා හොන්ති යථාක්කමං-චිත්තා,
අඤ්ඤත්ත-“යොලොපනීසු දීසො”තිදීසෙ-චිත්තානි-(හො) චිත්ත, චිත්තා,
චිත්තා, චිත්තානි-චිත්තං, චිත්තෙ, චිත්තානි-චිත්තෙනෙච්චාදි බුද්ධසද්දසමං-
එවං පානදානජපහුතයො-එකච්චාදිනං තු පදමානිමිහි විසෙසො.

න නිස්ස ටා.

එකච්චාදිහි පරස්ස නිස්ස ටා න හොති-එකච්චානි, පදමානි-පදාදිහි
නාස්මිංසු.

නාස්ස සා.

පදාදිහි නාස්ස සා හොති වා-පදසා, පදෙස-බිලසා, බිලෙන.

පදාදිහි සි.

එහි ස්මිතො සි හොති වා-පදසි, පදෙ, පදමිහි, පදස්මිං-කම්ම සද්දතො
නාස්ස“නාස්සෙනො”ති එතො වා-කම්මෙන-අඤ්ඤත්ත පුමාදිනා වා උත්තෙ-

කම්මුනා, කම්මනා-ඉමිනාව සස්මාසු උත්තං-තස්ස ලසඤ්ඤායං-සස්මානං
යථායොගං නොනා නිව්චං-වචන්ථිතවිභාසායං-කම්මුනො, කම්මස්ස-කම්මුනා,
කම්මා, කම්මමිහා, කම්මස්මා-“කම්මාදිනො”ති ස්මිතො වා නිමිති-කම්මනි,
කම්මෙ, කම්මමිති, කම්මස්මි-සෙසං විත්තසමං-වම්ම වෙස්ම හස්මාදයො
කම්මස්මා උත්තතොඤ්ඤත්‍ර-ගච්ඡන්තසි-“න්තස්සං”ති වා අමිහිසිලොපො-
ගච්ඡං-අඤ්ඤත්‍ර සිස්ස අං-ගච්ඡන්තං, ගච්ඡන්තා ගච්ඡන්තානි-(හො)ගච්ඡ,
ගච්ඡා, ගච්ඡං, ගච්ඡන්තා, ගච්ඡන්තානි-ගච්ඡං, ගච්ඡන්තං, ගච්ඡන්තෙ,
ගච්ඡන්තානි-නාදිසු පුල්ලිඨගස්මං-ඵවං යජන්ත වජන්තාදයො.

අකාරන්තං.

අට්ඨි

කුලා වා.

කුලනො යොනං නි හොති වා නපුංසකලිඨගෙ-අට්ඨිනි-යො ලොපදිසෙසු-
අට්ඨි-(හො)අට්ඨි, අට්ඨිනි, අට්ඨි-අට්ඨිං, අට්ඨිනි, අට්ඨි = තතියාදිසු
මුනිසද්දසමං-ඵවමච්ඡ අක්ඛි දධි සත්ථි ආදයො.

ඉකාරන්තං.

දණ්ඨි-“ඵකච්චනෙ”ව්වාදිනා රස්සො-සිලොපො-දණ්ඨිනි, දද්ධි-
(හො)දණ්ඨි, දණ්ඨි, දණ්ඨිනි, දද්ධි-දණ්ඨිනං, දණ්ඨිං, දණ්ඨිනි, දණ්ඨි-සෙසං
පුල්ලිඨගස්මං-ඵවං සුඛකාරී සිසයාසි ආදයො.

ඊකාරන්තං.

චක්ඛු, චක්ඛුනි, චක්ඛු-අට්ඨිසද්දසමං-ඵවමායු මධු මත්ථු ධනු
විත්තගුප්පහුතයො-ආයුසාති කොධාදිත්තා නාස්ස සා වා-අම්බුසද්දා
ස්මිතො“අම්බවාදිනි”ති වා නි ආදෙසා-අම්බුනි, අම්බුමිති, අම්බුස්මි.

ගුණවත්තුසි.

අද්ධංනපුංසකෙ.

න්තුස්ස අද්ධං හොති සිමිති නපුංසකෙ-ගුණවං, ගුණවත්තං-යොමිති-
“යවාදොන්තුස්සා”ති අකාරෙ“යොනං නි”ති නි තස්ස වා ටාදෙසෙ-
ගුණවනතානිව්වාදි-ගච්ඡන්තසමං-ඵවං යසවත්තු ධනවත්තු ගොමන්ත්වාදයො.

උකාරන්තං.

ගොත්‍රභූ, ගොත්‍රභූනී, ගොත්‍රභූ-(හො)ගොත්‍රභූ, ගොත්‍රභූනී, ගොත්‍රභූ-ගොත්‍රභූං, ගොත්‍රභූනී, ගොත්‍රභූ-ගොත්‍රභූනා ඉච්චාදි පුල්ලිඬිගෙ වෙස්සභූසද්දසමං-ඵවං අභිභූ සයමභූ ධම්මඤ්ඤ ආදයො.

උභකාරන්තං-නපුංසකලිඬිගං.

අථ සබ්බාදීනං රූපනායො නිද්දිසියතෙ-සබ්බ කතර කතම උභය ඉතර අඤ්ඤ අඤ්ඤතර අඤ්ඤතම පුබ්බ පරාපර දක්ඛිණුත්තරාධ රානිවචත්ථායමසඤ්ඤායං-ය ත්‍ය ත එත ඉම අමු කිං එක තුම්භඅම්භ ඉච්චෙනෙ සබ්බාදයො-සබ්බො.

යොනමෙට.

අකාරන්තෙහි සබ්බාදීහි යොනමෙට හොති-සබ්බෙ-ඵවමාලපන දුතියායොසු.

සබ්බාදීනං නම්භි ව.

අකාරන්තානං සබ්බාදීනං ඵ හොති නම්භි සුභිසු ව.

සංසානං.

සබ්බාදීනො නංවචනස්ස සංසානං හොන්ති-සබ්බෙසං, සබ්බෙසානං-සෙසං බුද්ධසමං-ඉත්ථියං “ඉත්ථියමත්ථා”ති ආප්පච්චයෙ සරලොපෙ ච කතෙ ආකාරස්ස සසඤ්ඤායං කඤ්ඤාසද්දස්සෙව රූපනායො, අයන්තු විසෙසො.

සපා සස්ස ස්සා වා.

සබ්බාදීනං සපතො සස්ස ස්සා වා හොති-“සොස්ස”ම්ච්චාදනා රස්සෙ-සබ්බස්සා. සබ්බාය-නම්භි-සබ්බාසං. සබ්බාසානං.

ස්මිතො ස්සං.

සබ්බාදීනං සපතො ස්මිතො ස්සං වා හොති-සබ්බස්සං, සබ්බායං, සබ්බාය-නපුංසකෙ-සබ්බං-යොස්ස නිම්භි-

සබ්බාදීහි.

සබ්බාදීහි පරස්ස නිස්ස ටා න හොති-සබ්බානි-(හො)සබ්බ, සබ්බා, සබ්බානි-සබ්බං, සබ්බෙ, සබ්බානි-නාදිසු පුමෙව-කතරාදයො තයො තිසු ලිඬිගෙසු සබ්බසමා-ඵවං ඉතර අඤ්ඤසද්දා-ස්සාස්සංසු විසෙසො.

ස්සංස්සාසායෙස්විතරෙකඤ්ඤෙතිමානමි.

ස්සමාදිසු ඉතරඵකඤ්ඤඵත ඉම්ඤ්ඤෙසං ඉ හොති-ඉතරිස්සා, ඉතරිස්සං-අඤ්ඤිස්සා, අඤ්ඤිස්සං-අඤ්ඤතරඅඤ්ඤතමසද්දා ලිඬගත්තෙස සබ්බසමා-පුබ්බො-යො.

පුබ්බාදීහි ඡහි.

ඵතෙහි ඡහි සවිසයෙ ඵට වා හොති'ති යොස්සෙට-පුබ්බෙ, පුබ්බා-(හො)පුබ්බ, පුබ්බා, පුබ්බෙ, පුබ්බා-පුබ්බං, පුබ්බෙ, පුබ්බා-සෙසං සබ්බලිඬගෙ සබ්බසමං-ඵචං පරාදයො පඤ්ච-යො, යා, යමිච්චාදි සබ්බසමං-යාදිනමාලපනෙ රූපං න සමභවති-තාසි.

තානෙතානං තස්ස සො.

තානෙතානමනපුංසකානං තස්ස සො හොති සිම්භි-සො, සාතාමිච්චාදි-සො.

ත තස්ස නො සබ්බාසු.

තසද්දස්ස තස්ස නො වා හොති සබ්බාසු විභත්තිසු-නෙ, තෙ-නං තං, නෙ, තෙ-නෙත, තෙන, නෙහි, තෙහි, නෙහි, තෙහි-

ට සස්මාස්මිංස්සායස්සංස්සාසංමහාමහිස්මිම්මස්ස ව.

සාදස්විමස්ස තසද්දතකාරස්ස ව ටො වා හොති-පුබ්බසර ලොපෙ-අස්ස, නස්ස, තස්ස-නෙසං, නෙසානං, තෙසං, තෙසානං-අමිහා, අස්මා, නමිහා, නස්මා, තමිහා, තස්මා-අමිහි, අස්මිං, නමිහි, නස්මිං, තමිහි, තස්මිං, නෙසු. තෙසු-ඉත්ථියං-සා, නා, නායො, තා, තායො-නං, තං, නා, නායො, තා, තායො-නාමිහි කතෙ-

ස්සා වා තෙතිමාමුහි.

සපසඤ්ඤෙහි තා ඵතා ඉමා අමුහි නාදනමෙකස්මිං ස්සා වා හොති-වා ටා දෙසෙ-අස්සා, නස්සා, නාය.

තාය වා.

ස්සංස්සාස්සායෙසු තස්ස වා ඉ හොති-තිස්සා, තස්සා, තාය-නාහි, නාහි, තාහි, තාහි-සස්ස වා ස්සාමිහි-අස්සා, නස්සා, තිස්සා, තස්සා, ස්සාදෙසාභාවපක්ඛෙ.

තෙතිමාතො සස්ස ස්සාය.

තා එතා ඉමාතො සස්ස ස්සායො හොති වා-අස්සාය, නස්සාය,

තිස්සාය, තස්සාය-ද්විති මුත්තපක්ඛෙ-තාය තාය-නංවචනස්ස සමාදෙසෙ තකාරස්ස ච වා ටාදෙසෙ “සුනංහිසු”ති දීසෙ ච කතෙ-ආසං, නාසං, නාසානං, තාසං, තාසානං-සත්තමියං-අස්සං, අස්සා, නස්සං, නස්සා, නායං, නාය, තිස්සං, තිස්සා, තස්සං, තස්සා, තායං, තාය, නාසු, තාසු-නපුංසකෙ-නං, තං, නාති, තාති, නං, තං, නෙ, නා, නි, තෙ, තානි-නාදිසු පුමෙව-එවමෙතසද්දස්ස තිසු ලිඬිගෙසු-ටනාදෙසාභාවො’ව විසෙසො-ඉමසි.

සිමිහි නපුංසකස්සායං.

ඉමසද්දස්සානපුංසකස්සායං හොතිසිමිහි-අයං, ඉමෙ, ඉමං, ඉමෙනා.

නාමිහිනිමි.

ඉමසද්දස්සානිත්ථියං නාමිහි අනම්චිවාදෙසා හොන්ති-අනෙන, ඉමිනා-හි-

ඉමස්සා නිත්ථියං ටෙ.

ඉමසද්දස්සානිත්ථියං ටෙ හොතිවා සුනංහිසු-එහි, එහි, ඉමෙහි, ඉමෙහි-ස-ටසස්මාස්මි මිච්චාදිනා සබ්බස්සිමස්ස වා ටාදෙසෙ-අස්ස, ඉමස්ස, එසං, එසානං. ඉමෙසං, ඉමෙසානං-අමිහා, අස්මා, ඉමමිහා, ඉමස්මා-අමිහි, අස්මිං, ඉමමිහි, ඉමස්මිං, එසු, ඉමෙසු-ඉත්ථියං-අයං, ඉමා, ඉමායො-ඉමං, ඉමා, ඉමායො-නා-“ස්සා වා තෙතිමාමුහි”ති ස්සා වා, ටාදෙසෙ ස්සමිච්චාදිනා ඉ ආ දෙසෙ ව-අස්සා, ඉමස්සා-අඤ්ඤත්‍ර = ඉමාය, ඉමාහි, ඉමාහි-ස-අස්සා, ඉමස්සා, අස්සාය, ඉමස්සාය, ඉමාය, නංවචනස්ස සමාදෙසෙ ඉමස්ස ච ටාදෙසෙ “සුනංහසු”ති දීසෙ ච කතෙ-ආසං, ඉමායං-සානමාදෙසෙ-ඉමාසානං-සත්තමියං-අස්සං, ඉමස්සං. අස්සාය, ඉමස්සාය, ඉමායං, ඉමාය, ඉමාසු-නපුංසකෙ.

ඉමස්සිදං වා.

අංසිසු සහ තෙහි ඉමස්සිදං වා හොති නපුංසකෙ-ඉදං, ඉමං, ඉමා, ඉමානි-ඉදං, ඉමං, ඉමෙ, ඉමානි-තතියාදිසු පුල්ලිඬිගස්මං-අමුසි.

මස්සාමුස්ස.

අනුපුංසකස්සාමුස්ස මකාරස්ස සො හොති සිම්භි-අසු-යො-

ලොපො මුස්මා.

අමුසද්දතො යොනං ලොපො වා හොති පුල්ලිඨගේ'ති නිව්චංයො ලොපෙ දිසො-අමු-අමුං, අමු-අමුනා, අමුහි, අමුහි-

න නො සස්ස.

අමුස්මා සස්ස නො න හොති-අමුස්ස, අමුසං, අමුසානං-අමුනා, අමුමහා, අමුස්මා-අමුමහි, අමුස්මිං, අමුසු-ඉත්ථියං-අසු, අමු, අමුයො-

අමුං, අමු, අමුයො-නා-“ස්සාවා, තෙතිමාමුහි”ති ස්සා වා-අමුස්සා, අමුයා, අමුහි, අමුහි-අමුස්සා, අමුයා, අමුසං, අමුසානං-සත්තමියං-අමුස්සා. අමුස්සං. අමුයං, අමුයා, අමුසු-නුපුංසකෙ-

අමුස්සාදුං.

අංසිසු සහ තෙහි අමුස්ස අදුං හොති වා නුපුංසකෙ-අදුං-අඤ්ඤ

ත්‍ර සිලොපෙ-අමු, අමුන, අමු, අදුං, අමුං, අමුහි, අමු-සෙසං පුමෙව-කිංසි.

කිස්ස කො සබ්බාසු.

සබ්බාසු විහත්තිසු කිස්ස කො හොති-සිස්සො-කො, කෙ, කං, කෙ, කෙන, කහි, කෙහි.

කි සස්මිංසු වා නිත්ථියං.

අනිත්ථියං කිස්ස කි වා හොති සස්මිංසු-කිස්ස, කස්ස, කෙසං, කෙසානං, කම්හා, කස්මා, කිම්හි, කිස්මිං, කම්හි, කස්මිං, කෙසු-ඉත්ථියං-කආදෙසෙ අකාරන්තත්තා ආප්පච්චියො-කා, කා, කායො ඉච්චාදි සබ්බාව-නුපුංසකෙ.

කිමංසිසු සහ නුපුංසකෙ.

අංසිසු සහ තෙහි කිංසද්දස්ස කිං හොති නුපුංසකෙ-කිං, කානි, කිං, කෙ, කානි-කෙනෙච්චාදි පුමෙව-එකසද්දො සඬ්ඛ්‍යාතුලාඤ්ඤා සභායච්චනො-අත්‍ර සඬ්ඛ්‍යාසද්දො සංඛ්‍යොච්චි-යදා සඬ්ඛ්‍යො වාචී තදෙකච්චනන්තො අඤ්ඤත්‍ර ඛ්‍යවචනන්තොපි-එකො එකා එකමිච්චාදි-සබ්බසමං තිලිඬිගෙසු-ස්සාස්සංසු

පන-ස්සමාදිනා ඉමිහි එකිස්සා එකිස්සං-තුමිහ අමිහසද්දා අලිඬිගා-තථා උහ කතිඤ්චි සද්දා පඤ්චාදයො අට්ඨාරසන්තා ච-තුමිහසි අමිහසි.

තුමිහස්ස තුවං ත්වමමිහි ච.

අමිහිසිමිහි ච තුමිහස්ස සවිහත්තිස්ස තුවං ත්වං භොන්ති-තුවං ත්වං.

සිමිහි හං.

සිමිහි අමිහස්ස සවිහත්තිස්ස අහං භොති-අහං-යො-තුමිහෙ.

මයමසමාමහස්ස.

යොස්වමිහස්ස සවිහත්තිස්ස මයමස්මා චා භොන්ති යථාක්කමං-මයං, අස්මා, අමිහෙ-අං-තුවං. ත්වං.

අමිහි තං මං තවං මමං.

අමිහි තුමිහඅමිහසද්දානං සවිහත්තිනං තං මං තවං මමං භොන්ති යථාක්කමං-තං, තවං, මං, මමං.

දුතියෙ යොමිහි චා.

තුමිහඅමිහසද්දානං සවිහත්තිනං පච්චෙකං ඩං ඩාකං චා භොන්ති දුතියෙ යොමිහි-තුමිහාකං තුමිහෙ, අමිහං, අමිහාකං, අස්මා, අමිහෙ.

නාස්මාසු තයා මයා.

නාස්මාසු තුමිහඅමිහසද්දානං සවිහත්තිනං තයා මයා භොන්ති යථාක්කමං.

තයාතයිනං ත්ව චා තස්ස.

තුමිහස්ස තයාතයිනං තකාරස්ස ත්ව භොති චා-ත්වයා, තයා, මයා, තුමිහෙහි, තුමිහෙහි. අමිහෙහි, අමිහෙහි.

තව මම තුය්හං මය්හං සෙ.

සෙ තුමිහඅමිහසද්දානං සවිහත්තිනං තව මම තුය්හං මය්හං භොන්ති යථාක්කමං-තව තුය්හං මම මය්හං.

නංසෙස්ව සමාකං මමං.

නංසෙස්වම්හස්ස සවිහත්තිස්ස අස්මාකං මමං භොන්ති යථාක්කමං-මමං.

ඬං ඩාකං නම්හි.

නම්හි තුම්හඅම්හසද්දානං සවිහත්තිනං ඬං ඩාකං භොන්ති පච්චෙකං-තුම්හං තුම්හාකං අම්හං අම්හාකං අස්මාකං.

ස්මාමිහි ත්වම්හා.

ස්මාමිහි තුම්හස්ස සවිහත්තිස්ස ත්වම්හා භොති වා-ත්වම්හා ත්වයාතයා මයා.

ස්මිමිහි තුම්හාමිහානං තයි මයි.

ස්මිමිහි තුම්හ අම්හසද්දානං සවිහත්තිනං තයි මයි භොන්ති යථාක්කමං-ත්වයි තයි මයි, තුම්හෙසු.

සුම්හාමිහසයාස්මා.

අම්හස්ස අස්මා භොති වා සුමිහි-අස්මාසු අම්හෙසු.

‘අපාදාදො පදනෙකවාකො’ති අධිකාරො.

යොනං හිස්වපඤ්චම්සා වො නො.

අපඤ්චමියා යොනං හිස්වපාදාදො චත්තමානානං පදස්මා පරෙස මෙකවාකො ධිතානං තුම්හඅම්හසද්දානං සවිහත්තිනං වො නො භොන්ති වා යථාක්කමං-තිට්ඨං වො, තිට්ඨං තුම්හෙ, තිට්ඨාම නො, තිට්ඨාම මයං-පස්සති වො, පස්සති තුම්හෙ, පස්සති නො, පස්සති අම්හෙ-දියතෙ වො, දියතෙ තුම්හං, දියතෙ නො, දියතෙ අම්හං-ධනං වො, ධනං තුම්හං, ධනං නො, ධනං අම්හං-කතං වො, කතං තුම්හෙහි, කතං නො, කතං අම්හෙහි.

තෙ මෙ නා සෙ.

නාමිහි සෙ ච අපාදාදො චත්තමානානං පදස්මා පරෙසං ඵකවාකො ධිතානං තුම්හඅම්හසද්දානං සවිහත්තිනං තෙ මෙ වා භොන්ති යථාක්කමං-කතං තෙ, කතං තයා, කතං මෙ, කතං මයා-දියතෙ තෙ, දියතෙ තච, දියතෙ මෙ, දියතෙ මම-ධනං තෙ, ධනං තච, ධනං මෙ, ධනං මම.

නචවාහාහෙවයොගෙ.

වචනඅනුචේදිනියොගෙ තුම්භඅම්භසද්දානමාදෙසාන හොන්ති. ගච්ඡාම තුම්භෙ ව, මයඤ්ච-පස්සති තුම්භෙ ව, අම්භෙ ව-කතං තුම්භෙහි ව, අම්භෙහි ව-දියතෙ තුම්භඤ්ච, අම්භඤ්ච-ධනං තුම්භඤ්ච, අම්භඤ්ච-කතං තයා ව, මයා ව-දියතෙ තව ව, මම ව-ධනං තව ව මම ව-වාදියොගෙපොචං ඤෙය්‍යං-උභ කති සද්දා බහුවචනත්තා-“උභගොහි ටො“ති යොනං ටො-උභො, උභො-සුභිසුභස්සො.

උභස්ස සුභිස්ථො හොති-උභොහි උභොහි-

උභින්තං.

උභා නංචචනස්ස ඉන්තං හොති-උභින්තං, උභොසු.

ටි කතිම්භා

කතිම්භායොනංටි හොති-කති,කති,කතීහි,කතීහි, කතින්තං කතීසු.

අථ සඬබ්‍යාසද්දා වුච්චන්තෙ.

එකාදයො අට්ඨාරසන්තා සඬබ්‍යොචචනා-වීසතිආදයො පන සඬබ්‍යානචචනාව-එකසද්දො සබ්බාදිසු වුත්තොච-ද්වාදිනමට්ඨාරසන්තානං බහුවචනත්තා එකචචනාභාවො-ද්විසද්දා යොමිහි.

යොමිහි ද්වින්තං දුචෙ ද්වෙ.

යොමිහි ද්විස්ස සවිහත්තිස්ස දුචෙ ද්වෙ හොන්ති පච්චෙකං-දුචෙ ද්වෙ, ද්වීහි ද්වීහි.

දුචින්තං නමිහි වා.

නමිහි ද්විස්ස සවිහත්තිස්ස දුචින්තං හොති වා-දුචින්තං-අඤ්ඤත්‍ර.

නමිහි නුක ද්වාදිනං සත්තරසන්තං.

ද්වාදිනං සත්තරසන්තං සඬබ්‍යානං නුබොති නමිහි විහත්තිමිහි. උකාරොඋච්චාරණත්ථො-කකාරො අන්තාවයවත්ථො-තෙන නමිහින දීඝො-ද්වින්තං,ද්විසු-තිසද්දා යොමිහි.

පුමෙ තයො චත්තාරො.

යොමිහි සවිහත්තීනං තිවතුන්නං තයො චත්තාරො හොන්ති යථාක්කමං පුල්ලිඬිගෙ-තයො, තයො, තිහි, තිහි.

ඡණං ඡණන්නං තිතොජ්ඣා.

ඤ්ඤාඤ්ඤා තිතො නංචනස්ස ඡණං ඡණන්නං හොන්ති-තිඡණං තින්නන්නං, තිසු-ඉත්ථියං.

තිස්සො චතස්සො යොමිහි සවිහත්තීනං.

විහත්තිසහිතානං තිවතුන්නං යොමිහි තිස්සො චතස්සො හොන්තිත්ථියං යථාක්කමං-තිස්සො, තිස්සො, තිහි තිහි.

නමිහි තිවතුන්නමිත්ථියං තිස්සචතස්සා.

නමිහි තිවතුන්නං තිස්ස චතස්සා හොන්තිත්ථියං යථාක්කමං-තිස්සන්නං, තිසු-නපුංසකෙ.

තීණි චත්තාරි නපුංසකෙ.

යොමිහි සවිහත්තීනං තිවතුන්නං යථාක්කමං තීණි චත්තාරි හොන්ති නපුංසකෙ-තීණි තීණි-සෙසං පුල්ලිඬිගසමං-චතු යො.

චතුරො වා චතුස්ස.

චතුසද්දස්ස සවිහත්තිස්ස යොමිහි චතුරො වා හොති පුල්ලිඬිගෙ-චතුරො, චතුරො-අඤ්ඤාත්තාරො, චත්තාරො-චතුහි චතුහි.

ට පඤ්චාදීහි වුද්දසහි.

පඤ්චාදීහි වුද්දසහි සඬ්ඛාහි යොනං ටො හොති-පඤ්ච, පඤ්ච.

පඤ්චාදීනං වුද්දසන්නම.

පඤ්චාදීනං වුද්දසන්නං සුනංහිස්ව හොති-ඵත්තාපවාදොයං-පඤ්චහි පඤ්චහි, පඤ්චන්නං පඤ්චසු-ඵචං ඡාදයො අට්ඨාරසන්නා-ඵකො ව ද ස වාති චත්ථසමාසෙ ඵකෙන අධිකා දසාති තතියාසමාසෙ වා කතෙ “ඵකත්ථතාය”න්ති විහත්තිලොපො-ඵචමුපරි ව.

ඵකට්ඨානමා.

එකඅට්ඨානං ආ හොති දසෙ පරෙ.

ර සඬ්ඛ්‍යානො වා.

සඬ්ඛ්‍යානො පරස්ස දසස්ස ර හොති විභාසා-සව‘‘පඤ්චමියං පරස්සෙ’’ති අනුචත්තමානෙ ‘‘ආදිස්සා’’ති දකාරස්සෙව හොති-එකා රස, එකාදස.

ආ සඬ්ඛ්‍යායාසතාදො’නඤ්ඤත්ථෙ.

සඬ්ඛ්‍යායමුත්තරපදෙ ද්විස්ස ආ හොතසතාදො’නඤ්ඤත්ථෙ-ද්වාදස.

බා චත්තාලීසාදො.

ද්විස්ස බා වා හොතචත්තාලීසාදො’නඤ්ඤත්ථෙ-බාරස.

තිස්සෙ.

සඬ්ඛ්‍යායමුත්තරපදෙ තිස්ස එ හොතසතාදො’නඤ්ඤත්ථෙ.

ෂතීහි ලො ව.

ෂතීහි පරස්ස දසස්ස ලො හොති රො ව-තෙළස-තෙරස.

චතුස්ස චුවො හොන්ති වා දසසද්දෙ පරෙ-ද්විත්තෙ-චුද්දස වොද්දස චතුද්දස.

විසතිදසෙසු පඤ්චස්ස පණ්ණපණ්ණා.

විසතිදසෙසු පරෙසු පඤ්චස්ස පණ්ණපණ්ණා හොන්ති වා යථාක්කමං-පණ්ණරස පඤ්චදස.

ෂසස සො.

ෂස්ස සො ඉච්චයමාදෙසො හොති දසසද්දෙ පරෙ-සොළස සොරස, සත්තරස සත්තදස, අට්ඨාරස අට්ඨාදස-එකෙන උභා විසතීති විසෙසනසමාසගබ්භෙ තතියාසමාසෙ.

ඉත්ථියම්භාසිතපුම්ත්ථි පුමෙවෙකත්ථෙ.

ඉත්ථියං චත්තමානෙ එකත්ථෙ සමානාධිකරණෙ උත්තරපදෙ පරෙ භාසිතපුම්ත්ථි පුමෙව හොතීති පුම්භාවා ආප්පච්චයො නිචත්තතෙ-එකුනවිසති-

ඉත්ථිලිඬිගෙකවචනන්තො-විසතිආදයො හි ආනවුනියා එකවචනන්තා ඉත්ථිලිඬිගා-(හො) එකුනවිසති එකුනවිසතිමිච්චාදි-එවං විසති එකවිසති ද්වාවිසති බාවිසති තෙවිසතිප්පභුතයො.

විසතයං පඤ්චස්ස වා පණ්ණාසාදෙසෙ-පණ්ණවිසති, පඤ්චවිසති-එකෙන උභතා තිංසති තිංසා වා එකුනතිංසති එකුනතිංසා-මතිකඤ්ඤා සමා-එවං තිංසති තිංසාප්පභුතයො-තිංසාසද්දස්ස පන සිලොපෙ-දීඝරස්සාති යොගවිභාගා රස්සෙ-තිංස-නිග්ගහිතාගමෙ ව තිංසන්තිපි හොති-එවමුපරි ව යථාසම්භවං-ද්වත්තිංසතිආදිනං රස්සඤ්චත්තාති-චත්තාලියාය සමිහි-චත්තාලියා චත්තාලිය චත්තාලියං වා, එවං චත්තාරියා චත්තාරිය චත්තාරියං.

ද්විස්සා ව.

අසතාදො'නඤ්ඤත්ථෙ චත්තාලියාදො ද්විස්ස එ හොති වා ආ ව-ද්වෙ චත්තාලිය ද්වාචත්තාලිය ද්විචත්තාලිය-එවං ද්වෙචත්තාරිය ද්වාචත්තාරිය ද්විචත්තාරිය, ද්වෙචත්තාලියති ද්වාචත්තාලියති ද්විචත්තාලියති.

චත්තාලියාදො වා.

අසතාදො'නඤ්ඤත්ථෙ චත්තාලියාදො තිස්සෙ වා හොති-තෙචත්තාලිය තිචත්තාලිය තෙචත්තාලියති තිචත්තාලියති-තෙචත්තාරිය තිචත්තාරිය-ද්වෙපඤ්ඤාස ද්වාපඤ්ඤාස ද්විපඤ්ඤාස ද්වෙපණ්ණාසති පණ්ණාස, ද්වෙසට්ඨි ද්වාසට්ඨි ද්විසට්ඨි, තෙසට්ඨි තිසට්ඨි, ද්වෙසත්තති ද්වා සත්තති ද්විසත්තති ද්වෙසත්තරි ද්වාසත්තරි ද්විසත්තරි, තෙසත්තති තිසත්තති තෙසත්තරි තිසත්තරි, ද්විඤ්ඤිති ද්වාඅභිති ද්වියාභිති-යාගමො-ත්ඤ්ඤිති තියාභිති, ද්වෙනවුති ද්වානවුති ද්විනවුති, තෙනවුති තිනවුති-සතං, නපුංසක මෙකවචනන්තං-එවං සහස්සදයො-කොටි පකොටි කොටිප්පකොටි අක්ඛොහිණියො ඉත්ථිලිඬිගෙකවචනන්තා-වග්ගහෙදෙ තු සබ්බාසම්පි සඬ්ඛ්‍යානං බහුවචනඤ්ච හොතෙව-යථා-ද්වෙ විසතියො, තිස්සො විසතියො ඉච්චාදි-දස අසකං සතං නාම, දසසතං සහස්සං, දසසහස්සං නහුතං, දසනහුතං ලක්ඛං, සතසහස්සන්තිපි වුවචති-ලක්ඛසතං කොටි, කොටිලක්ඛසතං පකොටි, පකොටිලක්ඛසතං කොටිප්පකොටි-එවං නහුතං නින්නහුතං අක්ඛොහිණි බින්දු අබ්බුදං නිරබ්බුදං අභකභං අබ්බං අට්ඨං සොගන්ධිකං උප්පලං කුමුදං පුණ්ඩරිකං පදුමං කථානං මහාකථානං අසඬ්ඛෙය්‍යන්ති යථාක්කමං සතලක්ඛගුණං වෙදිතබ්බං.

අථාසඬ්ඛ්‍යාමුවචතෙ.

තං දුට්ඨං පාදිවාදිහෙදෙන-තත්ථ-ප පරා අප සං අනු අව ඔ නි දු වි අධි අපි අති සු උ අති පති පරි උප ආ-ඉමෙ වීසති පාදයො-වාදයො පන-ව වා හ අහ එව එවමිව්වාදයො-ඉමෙ ද්වෙපි ලිඛිගසඬ්ඛාරහිතා-එතෙහි පන යථාසම්භවං විහිතානං විහත්තිනං.

අසඬ්ඛොහි සඬ්ඛාසං.

අවිජ්ජමානසඬ්ඛොහි පරාසං සඬ්ඛාසං විහත්තිනං ලොපො හොතිති ලොපො ව.

විහත්තියා තතො හෙදො සලිඬ්ඛානං හවෙ තථා කුම්භාදිනං ත්වලිඬ්ඛගෙසු නෙවත්ථි පාදිවාදිනං.

වුත්තානි සාදායන්තානි.

අටෙකත්ථමුච්චතෙ-උපසද්දා පයමෙකවචනං සි-තස්ස “අසඬ්ඛොහි සඬ්ඛාසං”ති ලොපො-කුම්භසද්දා ඡට්ඨයෙකවචනං ස-උප කුම අස ඉති යීතෙ “අවිග්ගහො නිව්චසමාසො පදන්තරවිග්ගහො වෙ”ති සමීපං කුම්භස්සෙති පදන්තරවිග්ගහෙ-“සාදි සාදිනෙකත්ථ”න්ති සඬ්ඛත්ථෙකත්ථෙ වත්තතෙ.

අසඬ්ඛං විහත්ති සමිපත්ති සමීප සාකලාභාව යථාපච්ඡා යුගපදත්ථෙ.

අසඬ්ඛං සාදායන්තං විහත්තාදිනමත්ථෙවත්තමානං සාදායන්තෙන සහෙකත්ථමිභවති.

එකත්ථතායං.

ථීයාදිණ්ඩිසමාසෙහි එකත්ථිභාවො එකත්ථතා-තස්මිං සාදි ලොපො හොති- “තං නපුංසක”මිතිනපුංසකලිඬ්ඛං-තතො සාදි-“පුඬ්ඛස්මාමාදිතො”ති ලොපෙ සමිපත්තෙ.

නාතො මපඤ්චමියා.

අමාදෙකත්ථා පුඬ්ඛං යදෙකත්ථමකාරන්තං තතො පරාසං සඬ්ඛාසං විහත්තිනං ලොපො න හොති අංකු භවත්තාපඤ්චමියා-උපකුම්භං තිට්ඨති-කුම්භස්ස සමීපං තිට්ඨතිති අත්ථො-උපකුම්භං පකස්ස.

වා තතියාසත්තමීනං.

අමාදෙකත්ථා පුබ්බං යදෙකත්ථමකාරත්තං තතො පරාසං තතියා සත්තමීනං අං හොති වා-උපකුම්භං කතං, උපකුම්භෙන වා, උප කුම්භං දෙහි-පඤ්චමියං අමභාවා-උපකුම්භා අපෙහි-උපකුම්භමායත්තං-උපකුම්භං නීධෙහි, උපකුම්භෙන වා-එවමුපනගරමිච්චාදි-සමීපං අග්ගිනොඋපග්ගි-එත්ථපන- “පුබ්බස්මාමාදිතො”ති සබ්බසාදි ලොපොව-එවමුපගුරු-වෙති සබ්බත්ථ වත්තතෙ.

අමාදි.

අමාදි සාදාදාත්තං සාදාදාත්තෙන සහ බහුලමෙකත්ථං හොති-ගාමං ගතො ගාමගතො, මුහුත්තං සුඛං මුහුත්තසුඛං-චුත්තියෙවොපපදස මාසෙ-කුම්භකාරො, එත්ථ බහුලාධිකාරා අසාදාදාත්තෙනාපි සමාසො. න්තමානක්තවත්තුහි වාක්‍යා-ධම්මං සුඤ්ඤාත්තො, ධම්මං සුඤ්ඤාමානො, ඔදනං භුත්තවා, රඤ්ඤා භතො රාජහතො, අසිනා ජින්නො අසිච්ඡින්නො, පිතරාසදිසොපිතුසදිසො, දධිනා උපසිත්තං හොජනං දධිහොජනං, ගුළෙන මිස්සො ඔදනො ගුළොදනො-ඉහ පන චුත්ති පදෙනෙවොපසිත්තාදි ක්‍රියායාබ්‍යාපනතො න තත්ථායුත්තත්ථතා-ක්චචිචුත්තියෙව-උරගො-ක්චචි වාක්‍යාමෙව-එරසුනා ඡින්නවා, දස්සනෙන පහාතබ්බා, බ්‍රාහ්මණස්ස දෙයාං-බ්‍රාහ්මණදෙයාං-යුපාය දාරු යුපදාරු, ඉධ නහොති සඨස්ස දාතබ්බං-ගාමා නිග්ගතො ගාම නිග්ගතො, ක්චචිචුත්ති යෙව-කම්මජං-ඉධ න හොති රුක්ඛා පතිතො-රඤ්ඤො පුරිසො රාජපුරිසො-බහුලාධිකාරා න්තමානනිද්ධාරියපුරණ භාවති භාවති ත්තත්ථෙහි නහොති-මමානුකුබ්බං, මමානුකුරුකමානො, ගුත්තංකණ්භා සම්පන්නබීරතමා, සිස්සානං පඤ්චමො, පටස්ස සුක්කතා-ක්චචි හොතෙව-වත්තමානසාමීපාං, එලානං තිත්තො, එලානං සුහිතො, බ්‍රාහ්මණස්ස කණ්භා දන්තා ඉච්චත්‍ර දන්තාපෙක්ඛා ඡට්ඨිති කණ්භෙනසම්බන්ධාභාවා න සමාසො-අඤ්ඤමඤ්ඤසම්බන්ධානංහි සමාසොයදා තු කණ්භා ව තෙ දන්තා වෙති විසෙසනස්මාසො තදා ඡට්ඨි කණ්භදන්තාපෙක්කාති බ්‍රාහ්මණකණ්භදන්තාති හොතෙව-රඤ්ඤො මාගධස්ස ධනමිච්චත්‍ර රඤ්ඤොති ඡට්ඨි ධනමපෙක්ඛතෙ න මාගධං රාජා එව මාගධසදෙන චුච්චතෙති හෙදාභාවා සම්බන්ධාභාවොති තුල්‍යාධිකරණෙන මාගධෙන සහ රාජා න සමසානෙ-රඤ්ඤො අස්සො ව පුරිසො වාති එත්ථ රඤ්ඤො අස්සො පුරිසොති ව පච්චෙකං සම්බන්ධතො සාපෙක්කතාය න සමාසො-අස්සො ව පුරිසො වාති වත්ථසමාසෙ කතෙ තු රාජස්සපුරිසාති හොතෙවඤ්ඤානපෙක්ඛත්තා-රඤ්ඤො ගරුපුත්තොති එත්ථ පන රාජාපෙක්ඛිතොපි ගරුතො පුත්තෙන සහ සමාසො ගමකත්තා-ගමකත්තමිති සමාසස්ස නිබන්ධනං-දානෙ සොණ්ඩො දානසොණ්ඩො-ක්චචි චුත්තියෙව-පබ්බතට්ඨො-ක්චචි සමාසෙපි විහත්‍යලොපො-ජනෙ සුතො.

විසෙසනමෙකත්ථෙන.

විසෙසනං සායාදායන්තං වසෙස්සෙන සායාදායන්තෙන සමානාධිකාරණෙන සහෙකත්ථං හොති-නිලඤ්ච තං උප්පලං චෙති නිලුප්පලං-වාකො තුල්‍යාධිකරණභාවජ්ජකාසනත්ථං. වතසද්දජ්ජයොගො-චුත්තියන්තු සමාසෙනෙව තජ්ජකාසනතො න තජ්ජයොගො-ඵව මඤ්ඤත්‍රාපි චුත්තට්ඨානමජ්ජයොගො-බහුලාධිකාරා ක්වචි උපමානභූතං විසෙසනම්පරං භවති-සිහො'ව සිහො-මුනි ව සො සිහො වාති මුනිසිහො-මුනිසද්දොයෙව වා විසෙසනං-තථාහි-සිහොති චුත්තෙ උපවර්තානුපවර්තසිහානං සාමඤ්ඤජ්ජනීතියං මුනිසද්දො විසෙසෙති-සීලමෙව ධනං සීලධනං-ධම්මොති සම්මතො ධම්මසම්මතො-මහන්ති ව සා සද්ධා වාති සමාසෙ කතෙ- “ඉත්ථියම්භාසිතපුමිත්ථි පුමෙවෙකත්ථ”ත පුම්භාවා ඩීප්පච්චයාභාවො- “ටන්තන්තුනන්ති”න්තස්ස ටෙ-“බ්‍යඤ්ජනෙ දීසරස්සා”ති දිසෙ-මහාසද්ධා.

නඤ.

නඤ්චිවෙනං සායාදායන්තං සායාදායන්තෙන සහෙකත්ථං හොති-ඤ්ඤාචාරො “ටනඤ්ඤස්සා”ති විසෙසනත්ථො-පාමනපුත්තාදීසු මා හොතුති.

ටනඤ්ඤස්ස.

උත්තරපදෙ නඤ්ඤස්ස ට හොති-න බ්‍රාහ්මණො අබ්‍රාහ්මණො, නඤයං පරියුදාසචුත්ති පසජ්ජජ්ජපටිසෙධචුත්ති ව-පඨමපක්ඛෙ-බ්‍රාහ්මණ අඤ්ඤො බ්‍රාහ්මණන්තානජ්ඣාසිනො ඛත්තියාදි බ්‍රාහ්මණ සදිසොයෙව අබ්‍රාහ්මණෙති චුත්තෙ පතියතෙ-ඉතරස්මිං පන පක්ඛෙ කෙනචි සංසයනිමිත්තෙන ඛත්තියාදො බ්‍රාහ්මණෙති පවත්තස්ස මිච්ඡාඤාණනිචුත්ති කරියති-බ්‍රාහ්මණෙ යං'න භවති බ්‍රාහ්මණෙති බ්‍රාහ්මණන්තජ්ඣාසිනො න භවතීති අත්ථො-තත්ථ විනා සදිසත්තං මිච්ඡාඤාණසම්භවා පයොගසාමත්ථියා ව සදිසපටිජ්ජත්ති තග්ගතාව ලිඛිගසඬ්ඛායා භවන්ති-අතොයෙවොච්චතෙ නඤ්චයුත්ත මඤ්ඤසදිසාධිකරණෙ තථා හි අත්ථසම්පච්චයොති-තදෙවං පක්ඛඤ්චයෙව පුබ්බපදත්ථජ්ජධානත්තං-ඵවමනස්සො-ඉහතු.

අන සරෙ.

සරාදො උත්තරපදෙ නඤ්ඤස්ස අන හොතීති නස්ස අන.

කුපාදයො නිච්චමසාදිවිධිමිති.

කුසද්දො පාදයො ව සායාදායන්තෙන සහෙකත්ථා හොන්ති නිච්චං සායාදිවිධිවිසයතො'ඤ්ඤත්ථ-කුච්ඡිතො බ්‍රාහ්මණො කුබ්‍රාහ්මණො-ඵවංකුපුරිසො-“පුරිසෙ වා”ති පක්ඛෙ කාදෙසෙ-කාපුරිසො-ථිසකං උණ්භං

පදසාධනං

කදුණ්හං-“සරෙ කද කුස්සුත්තරත්ථෙ”ති කුස්ස කදාදෙසො-අප්පකං ලවණං කාලවණං-“කාප්පත්ථෙ”ති කාදෙසො.

පාදයො ගතාද්‍යත්ථෙ පට්ඨාය.

පගතො ආවරියො පාවරියො-ඵචං පන්තෙවාසී-සුට්ඨකතං සුකතං-කිච්ඡෙන කතං දුක්කතං.

අව්වාදයො කන්තාද්‍යත්ථෙ දුතියාය.

අතික්කන්තො මාලමතිමාලො.

සපස්සාන්තසාප්පකානස්ස.

අන්තභ්‍රතස්සාප්පධානස්ස සපස්ස ස්වාදිසු රස්සො හොතීති රස්සො.

අව්වාදයො කුට්ඨාද්‍යත්ථෙ තතියාය.

අවකුට්ඨං කොකිලාය වනමවකොකිලං-අවකුට්ඨන්ති පරිච්චත්තං.

පරියාදයො ගිලානාද්‍යත්ථෙ චතුත්ථියා.

පරිගිලානො’ප්ප්ඤ්ඤාය පරියප්ප්ඤ්ඤො.

ත්‍යාදයො කන්තාද්‍යත්ථෙ පඤ්චමියා.

නික්කන්තො කොසම්බියා නික්කොසම්බි-සපාදිනා රස්සො.

වා නෙකඤ්ඤත්ථෙ.

අනෙකං ස්වාද්‍යන්ත මඤ්ඤස්ස පදස්සත්ථෙ ඵකත්ථං වා හොති-ඔ තිණ්ණො භංසො යං සො ඔතිණ්ණභංසො-(ජලාසයො).

ජිනො මාරො යෙන සො ජිනමාරො-(භගවා)-ජින්නොතරු යෙන සො ජින්නතරු(ඵරසු)දින්නො සුඛිකො යස්සසො දින්නසුඛිකො(රාජා)-අපගතං කාලකං යස්මා සො අපගතකාලකො (පටො)පහුතං ධනං යස්ස සො පහුතධනො-(පුරිසො)-නත්ථි සමො යස්ස සො අසමො-නස්ස ටාදෙසො-චිත්තා ගාවො යස්සාති සමාසෙ කතෙ.

ගොස්සු

අන්තභූතස්සාප්පධානස්ස ගොස්ස ස්වාදීසු උ හොති-චිත්තගු-(ගොමා)-
මත්තානෙකෙ ගජා යස්මිං තං මත්තානෙකගජං-(වනං) සහ පුත්තෙන
චිත්තමානො සපුත්තො සහ පුත්තො වා-“සහස්ස සො’ඤ්ඤත්ථෙ”ති පක්ඛෙ
සහස්ස සො-ධවා ව බදිරා ව පලාසා චෙති විග්ගහෙ.

චත්ථෙ.

අනෙකං ස්වාද්‍යන්තං චත්ථෙ එකත්ථං වා හවති-සමුච්චයො’න්වාචයො
ඉතරීතරයොගො සමාහාරො චෙති චතතාරො චත්ථා-තත්ථ ඉතරීතරයොගෙ
සමාහාරෙ ව එකත්ථිහාවො සම්භවති පදානං අඤ්ඤමඤ්ඤසම්බන්ධතො-න
සමුච්චයෙ නාප්‍යන්වාචයෙ තදභාවතො, වසද්දනිචුත්ති.

සමාහාරෙ නපුංසකං.

චත්ථෙ සමාහාරෙ යදෙකත්ථං තං නපුංසකලිඬ්ගං හවති-
සමාහාරස්සෙකත්තා එකච්චනමෙව-ධවබදිරපලාසං-කත්ථ වි න
හොති’සහාපරිසායා’ති ඤාපකා-ආධිපච්චපරිවාරො-ඉතරීතරයොගෙ
අවයවප්පධානත්තා බහුවචනං-ධවබදිරපලාසා-සමාසෙ යං පුබ්බං චුත්තං තදෙව
පුබ්බං නිපතති-කමාතික්කමෙ පයොජනාභාවා-ක්චචි විපල්ලාසොපි හොති
බහුලාධිකාරතො-දන්තානං රාජා රාජදන්තො-පාපා භූමි යස්මිං පාපා ව සාභූමි
චෙති වා විග්ගය්හ සමාසෙ සමාසන්ත්ථෙච්චාධිකාරො.

පාපාදීහි භූමියා.

පාපාදීහි පරා යා භූමි තස්සා සමාසන්තො අ හොති-පාපභූමං, (යානං)-
ඉත්ථියම්චිවාදිනාආප්පච්චයො නිවත්තනෙ-ජාතියා උප ලක්ඛිතා භූමි ජාතිභූමං.

සඬ්ඛ්‍යාහි

සඬ්ඛ්‍යාහි පරා යා භූමි තස්සා සමාසන්තො අහොති-ද්වෙ භූමියො අස්සාති
ද්විභූමං-එවං තිභූමං, චතුභූමං-බහුලාධිකාරා ක්චචි න හෙකාති-චතුභූමි.

දීසාහොවස්සෙකදෙසෙහි ව රත්තා.

දීසාදීහි අසඬ්ඛ්‍යාහි සඬ්ඛ්‍යාහි ව පරස්මා රත්තිසද්දා
අනඤ්ඤාසඬ්ඛ්‍යත්ථෙසු සමස්තා සමාසන්තො අ හොති-දීසා ව සා රත්ති වාති
දීසරත්තං-අහො ව රත්ති ව අහොරත්තං-අහස්ස අපාදිත්තා “මනාද්‍යපාදිනමො
මයෙ වා”ති ඔ-වස්සාසු රත්ති වස්සාරත්තං-පුබ්බා ව සා රත්ති වාති පුබ්බරත්තං-
එවං අපරරත්තං, අඬ්චරත්තං-අතික්කන්තො රත්තිං අතිරත්තො-ද්විත්තං

රත්තීනං සමාහාරො ද්විරත්තං-අනඤ්ඤාසඬ්ඛ්‍යත්ථෙසුත්ථෙව-දිසරත්ති-
(හෙමන්තො)-උප රත්ති-ක්චචි හොතෙව බහුලං විධානා-යථාරත්තං.

ගොත්ථ චත්ථෙ වාලොපෙ.

ගොසද්දා අලොපච්ඡයා සමාසන්තො අ හොති න චෙ චත්ථෙ

සමාසො අඤ්ඤපදත්ථෙ අසඬ්ඛ්‍යත්තෙ ව-රඤ්ඤො ගො රාජගවො-අවඬ-
පඤ්ච ගාවො ධනමස්ස පඤ්චගවධනො-විසෙසනසමාසගඬිහො
අඤ්ඤපදත්ථසමාසො-දසන්තං ගුන්තං සමාහාරොදසගවං-අලොපෙති කිං? -
පඤ්චගිගොහි කීතො පඤ්චගු-විසෙසනසමාසෙ-“තෙන කතං කීත”මිච්චාදිනා
ණකෙ “ලොපො”ති තස්ස ලොපෙ ව කතෙ “ගොස්සුති උකාරො-අචත්ථෙති
කිං? -අජස්සගාවො-අනඤ්ඤාසඬ්ඛ්‍යත්ථෙසුත්ථෙව-චිත්තගු, උපගු-විසාලානි
අක්ඛිති අස්සාති අඤ්ඤපදත්ථසමාසෙ “අක්ඛිස්මාඤ්ඤත්ථෙ”ති අකාරො-
විසාලක්ඛො-පධානත්ථතාවසෙන චතුඛ්ඛිධමෙකත්තං තිව්ධන්ති කෙචි-චුත්තහි.

පුබ්බුත්තරොහයඤ්ඤත්ථමිච්චෙකත්ථං චතුඛ්ඛිධං
විසෙස්සඤ්ඤොහයත්ථතා තිධා චක්ඛන්ති තං පරෙ.

එකත්ථං.

අථ ඉත්ථිප්පච්චයන්තා නිද්දිසියන්තෙ.

ඉත්ථියමත්ථා.

ඉත්ථියං චත්තමානතො අකාරන්තතො නාමස්මා ආප්පච්චයො හොති-
දෙවදත්තා, අජා, කොකිලා, ඉච්චාදි.

නදාදිතො ඩි.

ආකතිගණ්‍යං-නදාදිහි ඉත්ථියං ඩිප්පච්චයො හොති-ඬකාරො
“න්තන්තුනං ඩිම්භි තො චෙ”ති සඬ්ඛෙතත්ථො-නදී, මහී, කුමාරී, තරුණි,
වාරුණි, ගොතමී, ගච්ඡන්ති-“න්තන්තුනං ඩිම්භි තො චෙ”ති වා තකාරො-
ගච්ඡති-ගච්ඡති-එවං ගුණවන්ති, ගුණවති-“ගොතොවා”ති නදාදිසු පාඨා වා
ඩිම්භි “ගොස්සාවඬ”ති ගොසද්දස්ස ආවඬ-ගාවී, ගො.

යක්ඛාදිත්ථිහි ව.

යක්ඛාදිතො ඉත්ථියමිති හොති ඩි ව-යක්ඛිනී, යක්ඛි-නාගිනී, නාගී.

යුවණ්ණෙනි නි.

ඉත්ථියම්චණ්ණුවණ්ණන්තෙනි නි හොති බහුලං-පයතපාණිනී, දණ්ඩිනී,
හික්ඛුනී, පරචිත්තවිදුනී.

යුවා තී.

යුවසද්දතො තී හොතිත්ථියං-යුවතී.

ඉත්ථිප්පච්චයන්තා.

අථ ණදයො වුච්චන්තෙ-රසුස්සාපච්චමිති විග්ගහෙ.

ණෙ වාපච්චෙ.

ජට්ඨියන්තා නාමස්මා වා ණප්පච්චයො හොතපච්චෙ'හිධෙයො-ණකාරො
ණනුබන්ධකාරියත්ථො-ණෙනෙව අපච්චත්ථස්ස වුත්තත්තා
අපච්චසද්දාප්පයොගො-“එකත්ථතාය”මිති ස්‍යාදි ලොපො.

සරානමාදිස්සායුවණ්ණස්සා එ ඔ ණනුබන්ධෙ.

සරානමාදිභූත යෙ අකාරිචණ්ණචණ්ණා තෙසං ආ එ ඔ හොන්ති යථාක්කමං
ණනුබන්ධෙති අකාරස්ස අකාරො.

උචණ්ණස්සාවඩ සරෙ

සරාදො ණනුබන්ධෙ උචණ්ණස්ස අවඬිහොති-තතො ස්‍යාදි-රාසවොච්චාදි-
ඉත්ථියං-රාසච්චාදි-වා විධානා රසුස්සාපච්චං රග්චපච්චන්තිපි හොති.

ණදයො'හිධෙයාලිඬිගා අපච්චෙ ත්වනපුංසකා
නපුංසකෙ සකත්ථෙ ණො හියො හාවසමුහජා;
තා තුත්ථියමසඬක්ඛ්‍යානෙ ත්වාදි විප්පච්චයන්තකා
නපුංසකෙන ලිඬිගෙන සද්දා'දාහු පුමෙනෙ වා
නිද්දිස්සතීති ඤතබ්බමවිසෙසෙ පනිච්ඡිතෙ.

වා අපච්චෙති වාධිකාරො.

වච්ඡාදිතො ණන ණයනා.

වච්ඡාදිතො ගොත්තාදිභූතා ගණතො ව ණන ණයනප්පච්චයා හොන්ති
පපුත්තාදො'පච්චෙ-පපුත්තප්පභූති ගොත්තං-වච්ඡස්සා පච්චං වච්ඡාතො,

වච්ඡායනො-‘සංයොගෙ ක්වච්චි’ති වුත්තත්තා න වුද්ධි-කතිස්සාපච්චං කච්චානො, කච්චායනො-යකාරවච්චග්ගපුබ්බ රූපානි-යාගමෙ-කාතියානො.

කත්තිකාය අපච්චම්චිවෙවමාදි විග්ගහෙ.

කත්තිකාවිධවාදීහි ණෙය්‍යණෙරා.

කත්තිකාදීහි විධවාදීහි ච ණෙය්‍යණෙරා වා යථාක්කමං, හොන්ත පච්චෙ-කත්තිකෙය්‍යො, වෙණතෙය්‍යො-වෙධවෙරො, සාමණෙරො.

ණා දිච්චාදීහි

දිතිප්පභුතීහි ණො වා ගොතපච්චෙ.

සංයොගෙ ක්වච්චි.

සරානමාදිභුතා යෙ අයුචණ්ණා තෙසං ආ එ ඔ හොන්ති ක්වච්චි දෙව සංයොගවිසයෙ ණුඛන්ධෙති විසයසත්තමියා නිද්දිට්ඨත්තා සංයොගතො පුබ්බෙව එකාරො.

ලොපො’වණ්ණිවණ්ණානං.

යකාරාදො පච්චයෙ අවණ්ණිවණ්ණානං ලොපො හොති-දිතියා අපච්චං දෙවිවො, කුණ්ඩනියා අපච්චං කොණ්ඩඤ්ඤො-නස්ස ඤෙ පුබ්බරූපං-භාතුතො අපච්චං භාතබ්බො-එත්ථ-

යම්හි ගොස්ස ච.

යකාරාදො පච්චයෙ ගොස්සුචණ්ණස්ස ච අවඛ හොතීති උකාරස්ස අවඛ.

ආ ණි.

අකාරන්තතො ණි වා හොතපච්චෙ බහුලං-දක්කස්සාපච්චං දක්ඛි-එවං වාරුණි-බහුලං විධානා න සබ්බෙහි අකාරන්තෙහි-තෙ නෙව වසිට්ඨස්සාපච්චං වාසිට්ඨො ත්වෙව හොති.

රාජතො ඤේඤො ජාතියං

රාජසද්දතො ඤේඤො වා හොතපච්චෙ ජාතියං ගම්මමානායං-රඤ්ඤො අපච්චං රාජඤ්ඤො-ජාතියන්ති කිං?-රාජාපච්චං.

බත්තා යියා.

බත්තසද්දා යෙයා හොත්තපච්චෙ ජාතියං-බත්තස්සාපච්චං බත්තො, බත්තියො-ජාතියන්ත්වෙව-බත්ති.

මනුතො ස්ස සණ.

මනුසද්දතො ජාතියං ස්ස සණ හොත්තපච්චෙ-මකනුතො අපච්චං මනුස්සො, මානුසො-ජාතියන්ත්වෙව-මානවො.

ජනපදනාමස්මා බත්තියා රඤ්ඤෙ ව ණො.

ජනපදස්ස යං නාම, තන්තාමස්මා බත්තියාපච්චෙ රඤ්ඤෙ ව ණෙ හොති-පඤ්චාලානං අපච්චං රාජා වා පඤ්චාලො, මාගධො-ජනපදනාමස්මාති කිං?-දාසරථි-බත්තියාති කිං? පඤ්චාලස්සබ්බාහිමණස්සාපච්චං පඤ්චාලි.

ණා කුරුසිවිහි.

කුරුසිවිහපච්චෙ රඤ්ඤෙ ව ණො හොති-කුරුනං අපච්චං රාජාවා කොරබ්බො, සෙබ්බො.

ණ රාගාතෙන රත්තං.

රජ්ජතෙ යෙන සො රාගො-තතො රාගවාචිතතියන්තතො රත්තමිච්චෙතස්මිං අත්ථෙඤ්ඤෙ හොති-කසාවෙන රත්තං කාසාවං, කොසුමහං-ඉධ කස්මා න හොති' නිලං පිතන්ති? ගුණවචනත්තා විනාපි ණෙන ණත්ථස්සාහිධානතො.

නක්ඛතො නින්ද්‍යුත්තෙන කාලෙ.

තතියන්තතො නක්ඛත්තා තෙන ලක්ඛිතෙ කාලෙ ණෙ හොති තඤ්ඤෙව නක්ඛත්තමින්ද්‍යුත්තං හොති-චුස්සෙන ඉන්ද්‍රියුත්තෙන ලක්ඛිතා පුණ්ණමාසි චුස්සි, පුස්සො (අහො)-මසාය ඉන්ද්‍රියුත්තායලක්ඛිතා පුණ්ණමාසි මාසි, මාසො (අහො)

යා ස්ස දෙවතා පුණ්ණමාසි.

සෙති පට්ඨන්තා අස්සෙති ඡට්ඨන්ත්ථෙ ණෙ හොති යං පට්ඨන්තං සා ද්වෙ දෙවතා පුණ්ණමාසි වා-සුගතො දෙවතා අස්සෙති සොගතො-මාහින්දො, යාමො, වාරුණො-චුස්සි පුස්සමාසි අස්ස සම්බන්ධිතීති චුස්සො, (මාසො) එවම්මාසො.

ව්‍යාකරණමධිතෙ ජානාති වාත්ථෙවමාදිවග්ගහෙ.

තමධිතෙ තඤ්ජානාති කණිකා ව.

දුතියන්තතො තමධිතෙ තඤ්ජානාතීති එතෙස්ථත්තෙසු ණෙහොති කොණිකො ව-වෙය්‍යාකරණෙ-කතයාදෙසස්සිකාරස්ස “තදා දෙසා තදිව භවන්ති” ති ඤායා සරානමච්චාදිනා එකාරෙ යාගමද්විත්තානි-කෙ-කමකො, පදකො-ණිකෙ-සුත්තන්තිකො, වෙනයිකො-“තෙන නිබ්බත්තෙ” ති තතියන්තා නිබ්බත්තත්ථෙණෙ-කුසම්බෙන නිබ්බත්තා කොසම්බී, (නගරී.)

තත්‍ර භවෙ.

සත්තම්‍යන්තා භවත්ථෙ ණෙ හොති-උදකෙ භවො ඔදකො-“අප්පාදිහි තතො” ති භවත්ථෙ තතො-අප්පභවො අප්පතතො-එවං භීයන්තතො-“ඤ්ඤානමචණ්ණෙ” ති අකාරො-“සරම්භා ද්වෙ” ති තස්ස ද්විභාවො.

පුරාතොණො ව

පුරා ඉච්චෙතස්මා භවත්ථෙ ණෙ හොති තතො ව-පුරා භවො පුරාණෙ, පුරාතතො.

අමාත්ථච්චො.

අමා සද්දතො අච්චො හොති භවත්ථෙ-අමා භවො අමච්චො.

මජ්ඣාදිත්ථිමො.

මජ්ඣාදිහි සත්තම්‍යන්තෙහි භවත්ථෙ ඉමො හොති-මජ්ඣෙ භවො මජ්ඣිමො, අන්තිමො-කුසිණරායං භවො ච්චෙවමාදිවග්ගහෙ.

කණ්ණෙය්‍ය ණෙය්‍යකය්‍යා.

සත්තම්‍යන්තා එතෙ පච්චයා හොන්ති බහුලං භවත්ථෙ-කණ්ණෙ-කොසිණරකො-ණෙය්‍ය-ගඬිගෙය්‍යො, වානෙය්‍යො-ණෙය්‍යක-කොලෙය්‍යකො-ය-ගම්මො-රස්සාකාරලොපපු- බ්බරුපානි-ඉය-ගම්මො, උදරියං-“ණිකො” ති සත්තම්‍යන්තා භවත්ථෙ ණිකො හොති සරදෙ භාවො සාරදිකො, හෙමන්තිකො.

තමස්ස සිප්පං සීලම්පණ්‍යම්පහරණම්පයොජනං.

පට්ඨානං සිප්පාදිවාචකා අස්සෙති ඡට්ඨත්ථෙ ණිකො හොති-විණාවාදනං සිප්පමස්ස වෙණිකො. පංජසුකුලධාරණං සීලමස්ස පකංසුකුලිකො, ගන්ධො පණ්ණාසමස්ස ගන්ධිකො, වාපො පහරණමස්ස වාපිකො, සතං පයොජනමස්ස සාතිකං-“තංහන්තාරහති ගච්ඡතුඤ්ජනිවරති”ති දුතියන්තා හන්තිවිවෙචමාදිසවත්ථෙසු ණිකො හොති-පක්ඛිනොහන්තිති පක්ඛිකො-සාකුණිකො-සතමරහතීති සාතිකං-පරදාරං ගච්ඡතීතිපාරදාරිකො-බදරෙ උඤ්ජතීති බාදරිකො-ධම්මං වරතීති ධම්මිකො-අධම්මිකො-“තෙන කතං කීතං බද්ධමනියච්චතං කසංසට්ඨං හතං හන්ති ජිතං ජයති දිබ්බතී ඛනති තරති වරති වහති ජීවති”ති තතියන්තා කතාදිස්වත්ථෙසු ණිකො හොති-කායෙන කතංවකායිකං-සතෙන කීතං සාතිකං-වරත්තාය බද්ධොවා රත්තිකො-සතෙන අභිසච්චතං කසංසට්ඨං වා සාතිකං-(අභිසච්චතං කතාභිසච්චාරං, කසංසට්ඨං මිස්සිතං)-ජාලෙන හතො හන්තීතිවා වාලිකො-අක්ඛෙහි ජිතමක්ඛිකං-අක්ඛෙහි ජයති දිබ්බතීති වා අක්ඛිකො-ඛනිත්තියා ඛනතීති ඛනිත්තිකො-ඉහ නභවති “අභිගුලියා ඛන්ති”ති අනභිධානා අභිධානලක්ඛණ හි තබ්බාදි ණදිසමාසා-උඵම්පෙන තරතීති ඔඵම්පිකො-සකටෙන වරතීති සාකටිකො-ඛන්ධෙන වහතීති ඛන්ධිකො-වෙනතෙන ජීවතීති වෙනතිකො-“තස්ස සංවත්තති”ති චතුත්ථායන්තා සංවත්තතීති පොනොභවිකො-“මනාද්‍යපාදිනමො මයෙ වෙ”ති දුතියොකාරො.

තතොසම්භුතමාගතං.

පඤ්චමායන්තා සම්භු තමාගතන්ති එතෙස්වත්ථෙසු ණිකො හොති-මාතිතො සම්භුතමාගතං වා මත්තිකං, පෙත්තිකං.

සුරහිතො සම්භුතන්ති නවිග්ගහෙ.

දිස්සන්තඤ්ඤපි පච්චයා.

චුත්තතො’ඤ්ඤපි පච්චයා දිස්සන්ති චුත්තාචුත්තත්ථෙසුතිණොයා-සොරබ්භං-“තත්ථ වසති කච්චිදිතොහත්තො නියුත්තො”ති ණිකො-රුක්ඛමූලෙ වසතීති රුක්ඛමූලිකො, ලොකෙ විදිතො ලොකිකො, චතුමහාරාජෙසු හත්තා චතුම්මහාරාජිකා-ද්වාරෙ නියුත්තො දොවාරිකො-දස්සොක තදම්නාදිපායා.

තස්සිදං.

ඡට්ඨියන්තා ඉදම්චිචස්මිං අත්ථෙ ණිකො හොති-සඬ්ඝස්ස ඉදං සඬ්ඝිකං, පුග්ගලිකං-“ණෙ”ති ඡට්ඨියන්තා ඉදම්චිචත්ස්මිං අත්ථෙණ-මොග්ගල්ලායනස්ස ඉදං මොග්ගල්ලායනං, (වායාකරණං)-සොගතං, (සාසනං).

පිතීමො භාතරි රෙයාණ.

පිතුසද්දා තස්ස භාතරි රෙයාණ භොති-රොනු'ඛන්ධො.

රානුඛන්ධෙ'න්තසරාදිස්ස.

අන්තො සරො ආදි යස්සාවයවස්ස තස්ස ලොපො භොති රානුඛන්ධෙති
උලොපො-පිතු භාතා පෙත්තෙයො.

මාතීමො ච භගිනියං ඡො.

මාතුතො වෙ පිතුතො ච තෙසං භගිනියං ඡො භොති-මාතුභගිනි මාතුවිජා-
“ඉත්ථියමත්වා”ති ආ-ඵවම්පිතුවිජා.

මාතාපිතුස්වාමහො.

මාතාපිතුහි තෙසං මාතාපිතුස්වාමහො භොති-මාතු මාතා මාතාමහී-මාතු පිතා
මාතාමහො-පිතු මාතා පිතාමහී-පිතු පිතාපි නාමහො.

හිතෙ රෙයාණ.

මාතාපිතුහි හිතෙ රෙයාණ භොති-මාතු හිතො මත්තෙයො, පිතු හිතො
පෙත්තෙයො.

තමසා පරිමාණං ණිකො ච.

පයමන්තා අස්සෙති අස්මිං අත්ථෙ ණිකො භොති කොච තඤ්ථෙ පයමන්තං
පරිමාණම්භවති.

දොණෙ පරිමාණමස්ස දොණිකො, (වීහි)-ඵකම්පරිමාණමස්ස ඵකකං-
ද්විකං, තිකං, චතුක්කං, පඤ්චකම්චවාදි.

සඤ්ජාතා තාරකාදිත්ථිතො

තාරකාදිහි පයමන්තෙහි අස්සෙති ඡට්ඨත්ථෙ ඉතො භොති තෙ

වෙ සඤ්ජාතා භොන්ති-තාරකා සඤ්ජාතා අස්ස තාරකිතං-(ගගනං)-
පුප්ඡිතො-(රුක්ඛො).

මාතෙ මත්තො.

පයමන්තා මානවුත්තිතො අස්සෙති අස්මිං අත්ථෙ මත්තො භොති-ඵබ්බං උම්මානමස්ස බඵලමත්තං. හත්ථො පරිමාණමස්ස හත්ථමත්තං, සතං මානමස්ස සතමත්තං.

ණෙ ච පුරිසා

පුරිසා පයමන්තා උද්ධමානවුත්තිතො අස්සෙති අස්මිං අත්ථෙ ණෙ භොති මත්ත තග්ගො ච-පුරිසො උම්මානමස්ස පොරිසං, පුරිසමත්තං. පුරිසතග්ගං.

තස්ස භාවකම්මෙසු ත්ත තා ත්තනණ්‍යණ්‍යාණියාණියා.

භවත්ති එතස්මා සද්දබ්බද්ධිති භාවො සද්දප්පවත්ති නිමිත්තං-කම්මං ක්‍රියා-ජට්ඨියන්තා භාවෙ කම්මෙ ච ත්ත තාදයො භොන්ති බහුලං-සාමඤ්ඤවිධයො පයොගමනුසාරයන්තිති කුතො චි ද්විසුකුතො චි භාවෙ යෙව-න ච සබ්බෙ සබ්බතො භොන්ති අඤ්ඤත්‍ර ත්තතාහි-නිලස්ස පටාස්ස භාවො නිලත්තං නිලතාති ගුණෙ භාවො-ඉහ ගුණවසා නිලසද්දොනිලගුණයුත්තෙ දබ්බෙ වත්තතෙ නිමිත්තස්සරුපානුගතාඤ්ඤවබ්බද්ධි-ඵවමඤ්ඤත්‍රාපි යථානුරූපංඤාතබ්බං නිලස්සගුණස්ස භාවො නිලත්තංනිලතාති නිලගුණජාති-ගොත්තං ගොතාති ගොජාති-පාවකත්තන්ති පවනක්‍රියාසම්බන්ධො-රාජපුරිසත්තන්ති රාජසම්බන්ධො-දෙවදත්තං වන්දත්තං සුරියත්තන්ති තදවත්ථාවිසෙස සාමඤ්ඤං-ආකාසත්තං අභාවත්තන්ති උපවර්තනෙදසාමඤ්ඤං-අලසස්ස භාවො කම්මං වා අලසත්තං අලසතා-ත්තන, පුට්ඨජනත්තනං-ණ්‍ය, වාපකල්‍යං-‘සකත්ථෙති’-සකත්ථෙපි-අකිඤ්ඤවනමෙව ආකිඤ්ඤවඤ්ඤං-ණ්‍යා, සොවෙයාං-ණ, පාටවං-අවඛ-ඉය, නග්ගියං-ණි ය, පොරොහිතියං.

තර තම්ස්සිකිසිට්ඨාතිසයෙ.

අතිසයෙ වත්තමානනතො භොන්තෙතෙ පච්චයා-අතිසයෙන පාපො පාපතරො, පාපතමො, පාපිස්සිකො. පාපියො. පාපිට්ඨො-අතිසයන්තාපි අතිසයප්පච්චයො-අතිසයෙන පාපිට්ඨො පාපිට්ඨතරො-උදුම්බරස්ස විකාරො’වයවොත්ථෙවමාදිවිග්ගහෙ.

තස්ස විකාරාවයවෙසු ණ ණික ණ්‍යාණියා මයා.

පකතියා උත්තරමවත්ථන්තරං විකාරො-ජට්ඨියන්තා නාමස්මා විකාරො’වයවෙ ච ණදයො භොන්ති බහුලං-ණ, ඔදුම්බරං-(භස්මං පණ්ණං වා)-ණික, කප්පාසිකං-නෙයා, එණ්‍යාං-මය. තිණමයං-‘අඤ්ඤස්මිත්ති’ අත්ථන්තරෙපි-ගුන්තං කරිසං ගොමයං.

පදසාධනං

මනුස්සානං සමුහොත්ථෙවමාදිවිග්ගහෙ.

සමුහෙ කණ්ණණිකා.

ඡට්ඨියන්තා සමුහෙ කණ්ණණිකා හොන්ති-මානුස්සකං. කාකං, ආපුපිකං-
“ඡනාදිහි තා”ති සමුහෙ තා-ඡනානං සමුහො ඡනතා. ගජතා, බන්ධුතා.

එකා කාකාසහායෙ.

එකස්මා අසහායත්ථෙ ක ආකී හොන්ති-එකො’ව එකකො, එකාකී.

අයුහද්විතීහංසෙ.

උපද්විතීහි අවයවචුත්තීහි පයමන්තෙහි අස්සෙති ඡට්ඨත්ථෙ අයො හොති-
උහො අංසා අස්ස උහයං. ද්වයං. තයං-චිත්තං පුරණෙච්චා දිවිග්ගහෙ-
“චතුත්ථද්වතියෙස්ථෙසං තතියපයමා”ති නිපාතනා පුරණත්ථෙ ද්විතො තියො
ද්විස්ස දු ව තිචතුහි අතියත්තාව-ද්වතියො. තතියො. චතුත්ථො.

ම පඤ්චාදිහි කතීහි.

ඡට්ඨියන්තාය පඤ්චාදිකාය සඬ්ඛායාය කතීස්මා ව මො හොති පුරණත්ථෙ-
පඤ්චන්තං පුරණෙ පඤ්චමො-එවං සත්තමො, අට්ඨමො, ඉච්චාදි.

ඡාට්ඨ ට්ඨමා.

ඡසද්දා ට්ඨ ට්ඨමා හොන්ති පුරණත්ථෙ-ඡන්තං පුරණෙ ඡට්ඨො, ඡට්ඨමො
වා.

තස්ස පුරණකාදසාදිතො වා.

ඡට්ඨියන්තායෙකාදසාදිකාය සඬ්ඛායාය ඩො හොති පුරණත්ථෙ විහාසා-
ඬකාරො’නුබන්ධො-එකාදසන්තං පුරණෙ එකාදසො-අඤ්ඤත්ත-
එකාදසමොච්චාදි-එවං ද්වාදසො ඉච්චාදි-එකුනචීසත්තාදිහිතුඬෙ.

සෙ සතිස්ස තිස්ස.

සෙ පරෙ සත්තන්තස්ස තිකාරස්ස ලොපො හොතීති තිලොපො. එකුනචීසො.

සතාදීනම් ව.

සතාදිකාය සඬ්ඛායාය ඡට්ඨියන්තාය පුරන්තේථ මො හොති සතා දිනම් වාන්තාදෙසො-සතස්ස පුරණෙ සතිමො, සහස්සිමො. වීසති අධිකා අස්මිං සතෙ සහස්සෙ වාති එවමාදිවිග්ගහෙ.

සඬ්ඛායාය සච්චුතීසාසදසන්තායාධිකාස්මිං සතසහස්සෙ ඩො.

සත්‍යන්තාය මුත්‍යන්තාය ඊසන්තාය ආසන්තාය දසන්තාය ච සඬ්ඛායාය පට්මන්තාය අස්මින්නි සත්තමාන්තේ ඩො හොති සා චෙ සඬ්ඛායා අධිකා හොති යදස්මින්නි තඤ්චෙ සතං සහස්සං සතසහස්සං වා හොති-තිලොපෙ-වීසං-සතං, සහස්සං, සතසහස්සං වා-උත්‍යන්තාය-නහුතං-සතං. සහස්සං, සතසහස්සං වා-ඊසන්තාය-වත්තාරීසං-සතං. සහස්සං, සතසහස්සං වා-ආසන්තාය-පඤ්ඤාසං-සතං, සහස්සං. සතසහස්සං වා-දසන්තාය-එකාදසං-සතං, සහස්සං, සතසහස්සං වා-සච්චුතීසාසදසන්තායාති කිං? ඡ අධිකා අස්මිං සතෙ-අධිකෙති කිං? පඤ්චදස භීනා අස්මිං සතෙ-අස්මින්නි කිං? වීසති අධිකා එතස්මා සතා-සතසහස්සෙති කිං? එකාදසාධිකා අස්මිං වීසතියං.

තමෙත්ථස්සත්ථිති මන්තු.

පට්මන්තා එත්ථ අස්ස අත්ථිති එතෙස්වත්ථෙසු මන්තු හොති-ඉතිසද්දස්ස විචක්ඛානියමනත්ථත්තා පහුතාදියුත්තෙයෙව අත්ථාන්තේ භොති-චුත්තංහි.

පහුතෙ ච පසංසායං නින්දායද්වාතිසායනෙ;
නිච්චයොගෙ ච සංසග්ගෙ භොත්තිමෙ මන්තුආදයො.

පහුතා ගාවො එත්ථ දෙසෙ අස්ස වා පුරිසස්ස සන්තීති සගොමාපසංසායං. පසත්ථා ජාති අස්ස අත්ථිති ජාතිමා-නින්දායං, චලිමාඅතිසායනෙ, බුද්ධිමා-නිච්චයොගෙ, ජුතිමා-සංසග්ගෙ, හලිද්දිමා. තමෙත්ථස්සත්ථිති අධිකාරො.

වන්ත්ථවණ්ණො.

පට්මන්තතො අවණ්ණන්තා මන්ත්ථත්ථෙ වන්තු හොති-සීලවා, දයාවා-අවණ්ණාති කිං? බුද්ධිමා.

දණ්ඩාදිත්ථිකර්.

දණ්ඩාදීහි ඉක ඊ භොත්ති වා මන්ත්ථත්ථෙ-දණ්ඩිකො, දණ්ඩි-ගන්ධිකො ගන්ධි-ඉතිසද්දස්ස විසසනියමනත්ථත්තා කුතො ටි ද්ථෙව කුතොචෙ කමෙකංච-නාවිකො, සුඛි.

තපාදිහි ස්සි.

තපාදිතො වා ස්ඨි හොති මන්ත්වත්ථෙ-තපස්සි, යසස්සි-වාත්ථෙව-යසවා.
සද්ධාදිත්ව.

සද්ධාදිහිමන්ත්වත්ථෙඅහොතිවා-සද්ධො, පඤ්ඤො-වාත්ථෙව-පඤ්ඤවා.

ණෙ තපා.

තපසද්දා ණෙ හොති මන්ත්වත්ථෙ-තපසො-මනාදිත්තා “මනාදිනං
සක”ඉති ණුඛත්ථෙ සක-“මායාමෙධාහි වී”ති මන්ත්වත්ථෙ වී-මායාවි,
මෙධාවි.

තො පඤ්චමායා.

පඤ්චමායන්තා බහුලං තො හොති-ගාමස්මා ගාමතො-ඉමෙන කිං සද්දෙහි
තොමිහි-“ඉතො තෙත්තො කුතො”ති ඉමස්ස ටි නිපච්චතෙ එතස්ස ටඵත කස්ස
කුත්තඤ්ච-ඉමස්මා ඉතො, එතස්මා අතො එත්තො, කස්මා කුතො.

අභ්‍යාදිහි.

අභිආදිහි තො හොති-අපඤ්චමායන්තෙහිපි විධානත්තො’යං-අභිතො,
පරිතො, පච්ඡතො, හෙට්ඨතො.

ආද්‍යාදිහි.

ආදිප්පභුතීහි තො හොති-ආදො ආදිතො, මජ්ඣෙ මජ්ඣතො, යං යතො.

සබ්බාදිතො සත්තමායා තුත්ථා.

සබ්බාදිහි සත්තමායන්තෙහි තුත්ථා හොන්ති-සබ්බස්මිං සබ්බත්‍ර, සබ්බත්ථ-
යස්මිං යත්‍ර, යත්ථ-බහුලාධිකාරා න තුම්භාමිහෙහි.

කත්ථෙත්ථ කුත්‍රාත්‍ර ක්ථෙහිධ.

එතෙ සද්දා නිපච්චන්තෙ-කස්මිං කත්ථ, කුත්‍ර, ක්ථ-එතස්මිං එත්ථ, අත්‍ර-
අස්මිං ඉහ, ඉධ.

ධි සබ්බා වා.

සත්තමායන්තො සබ්බස්මා ධිවා හොති-සබ්බධි-වාතිකිං, සබ්බත්‍ර.

යා හිං.

සත්තමයන්තා යසද්දා හිං වා හොති-යහිං-වාත්ථෙව-යත්ත.

තා හව.

සත්තමයන්තා තතො වාහං හොති හිඤ්ච-තහං, තහිං-වාත්ථෙව-තත්ත.

කුහිංකතං.

කිංසද්දා සත්තමයන්තා හිං හං නිපච්චන්තෙ කිස්ස කුකා ච-කුහිං කහං-සබ්බස්මිං කාලෙච්චෙවමාදි විග්ගහෙ.

සබ්බකඤ්ඤයතෙහි කාලෙ දා.

එතෙහි සත්තමයන්තෙහි කාලෙ දා හොති-සබ්බදා එකදා, අඤ්ඤදා, යදා, තදා.

කදා කුදා සදා ධුතෙදානි.

එතෙ සද්දා නිපච්චන්තෙ-කස්මිං කාලෙ කදා, කුදා-සබ්බස්මිං කාලෙ සදා-ඉමස්මිං කාලෙ අධුනා, ඉදානි.

අප්ප සප්පවපරප්පෙවතරහි කරහා.

එතෙ සද්දා නිපච්චන්තෙ-

පකති පච්චයො ආදෙසො කාලවිසෙසොති සබ්බමෙතං නිපාතනා ලබ්භති-ඉමස්ස ටො ප්පො වාහනි නිපච්චතෙ-අස්මිං අහනි අප්ප-සමානස්ස සභාවොප්පු වාහනි-සමානෙ අහනි සප්පු-අපරස්මා ප්පු වාහනි-අපරස්මිං අහනි අපරප්පු-ඉමස්සෙතො කාලෙරහි ච-ඉමස්මිං කාල්ඤ්ඤතරහි-කිංසද්දස්ස කො රහ වානප්පතතෙ-කස්මිං කාලෙ කරහ.

සබ්බාදීහි පකාරෙ ටා.

සාමඤ්ඤස්ස හෙදකො විසෙසො පකාරො, තත්ථ චත්තමානෙහි සබ්බාදීහි ටා හොති-සබ්බෙන පකාරෙන සබ්බථා-යථා, තථා.

කථමිත්ථං.

එතෙ සද්දා නිපව්වන්තෙ පකාරෙති කිමිමෙහි ටංපව්වයොකෙන තෙසං යථාක්කමං-කෙන පකාරෙන කථං, ඉමිනා පකාරෙන ඉත්ථං.

එකෙන පකාරෙන එකං වා පකාරං කරොතිච්චෙවමාදිවිග්ගහෙ.

ධා සඬ්ඛ්‍යාහි.

සඬ්ඛ්‍යාවාචිහි පකාරෙ ධා පරො හොති-එකධා කරොති-ද්විධා, තිධා, චතුධා, පඤ්චධා කරොතිච්චෙවමාදිවිග්ගහො-බහුසද්දා චෙපුල්ලවාචී සඬ්ඛ්‍යාවාචී ච-යදා සඬ්ඛ්‍යාවාචී තදා බහුධා කරොති.

චෙකා ජ්ඣං.

එකස්මා පකාරෙ ජ්ඣං වා හොති-එකජ්ඣං-වාති කිං, එකධා.

ද්විතීහෙධා.

ද්විතීහි පකාරෙ එධා වා හොති-මෙධා, තෙධා-වාත්චෙව-ද්විධා, තිධා-එකං වාරං භුඤ්ජතිච්චෙවමාදිවිග්ගහෙ.

වාර සඬ්ඛ්‍යාය ක්ඛත්තුං.

වාරසම්ඛන්ධිනියා කතිසඬ්ඛ්‍යාය ක්ඛත්තුං හොති-කතිවාරෙ භුජති කතික්ඛත්තුං භුඤ්ජති.

බහුමිහා ධා ච පච්චාසත්තියං.

වාරසම්ඛන්ධිනියා බහුසඬ්ඛ්‍යාය ධා හොති ක්ඛත්තුඤ්ච වාරානඤ්චෙ පච්චාසත්ති හොති-බහුවාරෙ බුඤ්ජති බහුධා වා දිවසස්ස බුඤ්ජති, බහුක්ඛත්තුං වා, පච්චාසත්තියන්ති කිං, බහුක්ඛත්තුං මකාසස්ස භුඤ්ජති.

සකිං වා.

එකං වාරම්චිවස්මිං අත්ථෙ සකින්ති වා නිපව්වතෙ එකස්මා කිං එකස්ස ච සාදෙසො-එකං වාරං භුඤ්ජති සකිං භුඤ්ජති-වාති කිං, එකක්ඛත්තුං භුඤ්ජති.

සො වීච්ඡාප්පකාරෙසු.

ත්‍රියාය ගුණෙන දබ්බෙන වා හින්තො අත්ථෙ ව්‍යාපිතුම්ච්ඡා වීච්ඡාවීච්ඡායම්පකාරෙ ච සො හොති බහුලං-සාමඤ්ඤනිද්දෙසා යථාසම්භවං

විභත්තාන්තා යතො කුතො විසද්දා හොති-විච්ඡායං-බණ්ඩං බණ්ඩං කරොති
බණ්ඩසො කරොති-සබ්බෙන පකාරෙන සබ්බසො.

අභුත තඛ්භාවෙ කරායභුයොගෙ විකාරා වී.

අවත්ථාවතො'වත්ථන්තරෙනාභුතස්ස තායාවත්ථාය භාවෙ කරායභුහි
සම්බන්ධෙ සති වකාරවාචකාවී හොති-වකාරො'වී ක්‍රියත්ථෙහි'ති
විසෙසනත්ථො-අධවලං ධවලං කරොතීති ධවලීකරොති-අධවලො ධවලො සියා
භවති වා ධවලීසියා. ධවලීභවති-අභුතතඛ්භා වෙති කිං, සටං කරොති-
කරායභුයොගෙති කිං. අධවලො ධවලො ජාතතෙ-විකාරාති කිං, සුවණ්ණං
කුණ්ඩලීකරොති.

ණද යො.

අථ තඛ්ඛාදයො චුච්චන්තෙ ක්‍රියත්ථෙහි 'ක්‍රියත්ථා'ති අධිකාරතො, ක්‍රියා
අත්ථො එතස්සාති ක්‍රියාත්ථො(ධාතු)-සො ච ද්විවිධො සකම්මකා
කම්මකවසෙන-තත්ත යස්මිං ක්‍රියත්ථෙ කත්තුචාවිති කම්මං ගවෙසියතෙ,
සො සකම්මකො ඉතරො අකම්මකො-තෙසු යථාරහං සකම්ම කතො කම්මාදො
කාරකෙ කම්මාවචනිච්ඡායම්භාවෙ ච තඛ්ඛාදයො වෙදිතඛ්ඛා-අකම්මකතො
පන භාවො කම්මවජ්ජිතෙ ච කාරකෙ-ක්‍රියාති ච ගමනපචනාදිකො
අසත්තසම්මතො කත්තරී කම්මෙවා පතිට්ඨිතො කාරකසමුහසාධියො පදත්ථො
චුච්චති, චුත්තංහි.

‘අද්දබ්බභුතං කත්තාදි-කාරකග්ගාමසාධියං;
පදත්ථං කත්තුකම්මටායං-ක්‍රියමිච්ඡන්ති තඛ්ඛිද්දු’.

කර කරණ-අකාරො උච්චාරණත්ථො-ඵචමුත්තරත්‍රාපි-කරිති ඨිතෙ-
බහුලමිති සබ්බත්ථ වත්තතෙ.

භාවකම්මෙසු තඛ්ඛානීයා.

තඛ්ඛඅනීයා ක්‍රියත්ථා පරෙ භාවකම්මෙසු බහුලං භවන්ති-පච්චයෙති
පච්චයවිධානතොඤ්ඤස්මිං සබ්බත්ථාධිකාරො.

තුංතුනතබ්බෙසු වා.

තුමාදිසු පච්චයෙසු වා කරස්ස ආ හොති-අඤ්ඤත්‍ර.

පරරූපමයකාරෙ බ්‍යඤ්ජනෙ.

ක්‍රියත්ථානමන්තබ්බාඤ්ජනස්ස පරරූපං හොති යකාරතො'ඤ්ඤස්මිං
බ්බාඤ්ජනාදො පච්චයෙති පරරූපං-කරණං කාතබ්බං. කත්තබ්බං වා-
නපුංසකලිඬිගං-භාවස්සෙකත්තාපි තබ්බාදාහිනිතො භාවො දබ්බමිව පකාසතීති
බහුවචනඤ්ච හොති-කම්මෙ-කරියතීති කාතබ්බොක කත්තබ්බො-
අභිධෙය්‍යස්සෙව ලිඬිගවචනානි.

විසෙස්සලිඬිගා තබ්බාදි තත්ථාදො පඤ්ච භාවජා,
නපුංසකෙ සිද්ධං භාවෙ ක්තො වානො අකන්තරී;
භාවස්මිං ස්‍යාණ පුමෙ ඵලං ඉයුචණ්ණගහාදිජො,
අප්පච්චයො'පි වාසඬක්ඛ්‍යා තුමාදි කත්ථාන්තකා සිද්ධං.

අතීයෙ-

රා නස්ස ණෙ.

රාන්තතො ක්‍රියත්ථා පරස්ස පච්චයනකාරස්ස ණො හොති-කරණීයං-
බහුලාධිකාරා කරණාදිසුපි හවන්තී-සිනා සොචෙය්‍ය-දිවා දිසෙසො-
සිනායන්තෙ'නෙනාති සිනානීයං(වුණ්ණං)-දා දානෙ-දියතෙ අස්සාති දානීයො-
(බ්‍රාහ්මණෙ)-යා ගතිනිවුත්තියං-උප පුබ්බො-උපතිට්ඨතීති උපට්ඨානීයො-
(සිස්සො)-ධාතුනමනෙකත්ථත්තායෙව යා ඉච්චස්මිං ධාතුමිහි
සන්තමෙවොපට්ඨානත්ථං උපසද්දො ජොතෙති-වුත්තංහි.

“සන්තමෙව හි නීලාදි-වණ්ණං දීපාදයො විය;
ධාතුස්මිං සන්තමෙවත්ථං උපසග්ගා පකාසකො”.

චච බ්‍යත්තචචනෙ-

ස්‍යාණ.

භාවකම්මෙසු ක්‍රියත්ථා පරො ස්‍යාණ හොති බහුලං-සකාරණකාරානුබන්ධා.

කගා වජානං සානුබන්ධෙ.

සානුබන්ධෙ චකාරජකාරන්තානං ක්‍රියත්ථානං කගා හොන්ති
යථාක්කමන්ති වස්ස කො.

අස්සා ණනුබන්ධෙ.

ණකාරානුබන්ධෙ පච්චයෙ පරෙ උපන්තස්ස අකාරස්ස ආ හොති-වුච්චතීති
වාක්‍යං-චි වයෙ-ස්‍යාණ.

යුවණ්ණානම්ඤ්ඤා පච්චයෙ.

ඉවණ්ණුවණ්ණන්තානං ක්‍රියත්තානං ඵ ඔ හොන්ති යථාක්කමං පච්චයෙති ඉස්සෙකාරො “සරම්භා ද්වෙ”ති යස්ස ද්විභාවෙ ච-චයනං වියතීති වා වෙය්‍යං-දා දානෙ.

ආස්සෙ ව.

ආකාරන්තතො ස්‍යාණ හොති භාවකම්මෙසු ආස්ස ඵ ච-දානං දීයතීති වා දෙය්‍යං-වද පවනෙ “වදාදිහි යො”ති භාවකම්මෙසු යොවචග්ගපුබ්බරූපෙසු-වදනං වදිතබ්බං වා වජ්ජං-අම ගම ගමනෙ වදාදිත්තා යෙ-ගමනං ගමානෙති වා ගම්‍යං-ගුහ සංවරණෙ-“ගුහාදිහියක”ඉති භාවකම්මෙසු යක-කකාරො කානුබන්ධකාරියත්ථො.

ලහුස්සුපන්තස්ස

ලහුභුතස්ස උපන්තස්ස යුවණ්ණස්ස ඵ ඔ හොන්ති යථාක්කමං පච්චයෙති සම්පත්තස්සො කාරස්ස “නනෙ කානුබන්ධනාගමෙසු”ති පටිසෙධො-ගුහණං ගුහිතබ්බං කවා ගුය්‍හං-විපල්ලාසො-සාස අනුසට්ඨියං-යක.

සාසසා සිස වා.

සාසස්ස වා සිස හොති කානුබන්ධෙ-පුබ්බරූපෙ-සාසියතීති සිස්සො-සිසාදෙසාභාවපක්ඛෙ-

ඵඉ බ්‍යඤ්ජනස්ස.

ක්‍රියත්ථා පරස්ස බ්‍යඤ්ජනාදිප්පච්චයස්ස ඤ්ඤි වා හොති-ඤ්ඤාරො “ඤ්ඤි ලස්සෙ”ති විසෙසනත්ථො,සාසියො-චචත්ථිතවිභාසත්තා වාධිකාරස්ස ක්වචි ඤ්ඤිස්සාභාවො-කත්තබ්බං.

කත්තරි ලතුණකා.

කත්තරි කාරකෙ ක්‍රියත්ථා ලතුණකා හොන්ති-ලකාරො “ලතුපිතාදනමා සිම්භි”ති විසෙසනත්ථො-දදාතීති දාතා-ණකෙ-

අස්සාණපිම්භි යුක.

අකාරන්තස්ස ක්‍රියත්ථස්ස යුක්ත භොති ණපිතො'ඤ්ඤස්මිං ණනුබන්ධෙ,
දායකො-වධහිංසායං-“ඤ්ඤාඤ්ජනස්සා”ති ඤ්ඤ-වධෙතීතිවධිතා, ණකෙ-
“අස්සානනුබන්ධෙ”ති උපන්තස්ස අස්ස ආත්තෙසම්පත්තෙ-

අඤ්ඤත්‍රාපි.

කානුබන්ධනාගමතො'ඤ්ඤස්මිම්පි තෙ ඵ ඔ ආ ක්වචි න භොන්තීති
පටාසෙධො-වධකො-ලුච්ඡෙදනෙ.

ක්වචණ.

කම්මතො පරා ක්‍රියත්ථා ක්වචි අණ භොති කත්තරි-ඛකාරෙ-

ආයාචා ණනුබන්ධෙ.

ඤ්ඤානමායාචා භොන්ති යථාක්කමං සරාදො ණනුබන්ධෙති තස්සා
වාදෙසො-සරං ලුණතීති සරලාවො, කුම්භං කරොතීති කුම්භකාරො-ක්වචීති කිං,
කම්මකාරො-ඵත්ථ“භාවකාරකෙස්ව සණ්ඨකා”ති අප්පච්චයො-දිස
පෙක්ඛණෙ.

සමානඤ්ඤභවන්තයාදිතුපමානා දිසා කම්මෙ රීරික්ඛකා සමානාදිහි යාදිහි
වොපමානෙහි පරා දිසා කම්මකාරකෙ රීරික්ඛකා භොන්ති-
“රානුබන්දෙ”න්තසරාදිස්සා”ති දිසස්ස ඉසභාගස්ස ලොපෙ“රීරික්ඛකෙසු”-ති
සමානස්ස සාදෙසෙ ව-සමානො විය දස්සතීති සදි, සදික්ඛො-කෙ-

න තෙ කානුබන්ධනාගමෙසු.

තෙ ඵ ඔ ආ කානුබන්ධෙ නාගමෙ ව න භොන්තීති ඵත්තාභාවෙ, සදිසො.

සමානා රො රීරික්ඛකෙ.

සමානසද්දතො පරස්ස දිසස්ස ර භොති වා රීරික්ඛකෙසුති පක්ඛෙ දස්ස
රාදෙසෙ-සරී, සරික්ඛො, සරිසො.

සබ්බාදීනමා.

රීරික්ඛකෙසු සබ්බාදීනමා භොති-අඤ්ඤාදී, අඤ්ඤාදික්කො, අඤ්ඤාදිසො.

න්තකිම්මානං ටා කී වී.

ඊරික්කකෙසු න්න කිං ඉම සද්දානං ටා කී ටී භොන්ති යථාක්කමං ටකාරා සබ්බාදෙසත්ථා-භවාදී, භවාදික්ඛො, භවාදිසො-යාදි, යාදික්ඛො, යාදිසො-තයාදි, තයාදික්ඛො, තයාදිසොච්චාදි-තුම්භාමිහා නන්තු අයං විසෙසො.

තුම්භාමිහානං තා මෙකස්මිං.

ඊරික්කකෙසුතුම්භාමිහානං තා මා භොන්තෙ කස්මිං යථාක්කමං-තාදි, මාදි, තාදික්ඛො, මාදික්ඛො, තාදිසො, මාදිසො-එකස්මින්ති කිං, තුම්භාදිසො, අම්භාදිසො-චි වයෙ.

භාවකාර කෙස්වසණ්‍යකා.

භවෙ කාරකෙ ච ක්‍රියත්ථා අ සණ්‍ය ස කා භොන්ති බහුලං-අ-ඉස්සෙකාරෙ.

ඤ්ඤානමයවා සරෙ.

සරෙ පරෙ ඤ්ඤානමයවා භොන්ති යථාක්කමන්ති තස්ස අයාදෙසො ච-වයනං වියතීති වාචයො-නිපාපුණනෙ-ච පුබ්බොවිනයනං විනෙතීති වා විනයො-රු සද්දෙ-රවනං රවො-භු සත්තායං. භවනං භවො-ගහ උපාදානෙ-ප පුබ්බො-පග්ගණ්හණං පග්ගහො-ගහ මද දප රණ සර වර වරාදයො ගහාදයො-කර කරණෙ, කිච්ඡත්ථෙ දුම්භි අකිච්ඡත්ථෙසු ඊසං සුසු චුප්පදෙසු-දුක්ඛෙන කරියතීති කරණං වා දුක්කරං-සුඛෙන කරියතීති කරණං වා ඊසක්කරං, සුකරං-චජ භානියං-සණ්-චජනං වාගො-පච පාකෙ-නි පුබ්බොස,නිපවතීති නිපකො-බිප පෙරණෙ-ක-බිපතීති බිපකො-පිතජ්ජණෙ.

යුචණ්ණානමියද්ධුවඩ සරෙ.

ඉචණ්ණචණ්ණන්තානං ක්‍රියත්ථානමියබුද්ධුවඩ භොන්ති සරෙ ක්වචීති ඉයඩ-ණෙතීති පියො-භු සත්තායං-අහි පුබ්බො.

ක්වි

ක්‍රියත්ථා ක්වි භොති බහුලං භාවකාරකෙසු.

ක්විස්ස.

ක්‍රියත්ථා පරස්ස ක්විස්ස ලොපො භොතීති ක්විලොපෙ-අහිභවතීති අහිභු-එවං සයම්භු-අම ගම ගමනෙ-ක්විම්භි-“ක්විම්භි ලොපො”න්තබ්‍යඤ්ජනස්සා”ති මලොපො-උරසා ගච්ඡතීති උරගො-දා දා නෙ-“අනො”ති ක්‍රියත්ථා භාවකාරකෙස්වානො-දත්ති දියතීති වාදානං-සංප පුබ්බෙ-සම්මා පදියතෙ යස්ස

තං සම්පදානං-අප ආ පුබ්බො-අපාදදාති එතස්මාති අපාදානං-කර කරණං-අධි පුබ්බො-“රා නස්ස ණෙ”-ති ණෙ-අධිකරියති එතස්මිත්ති අධිකරණං-ගහ උපාදානො.

තථනරානං ටඨණුලා.

තථනරානං ටඨණුලා භොන්ති වා යථාක්කමන්ති නස්ස ණදෙසෙ-ගණ්හිතබ්බං ගහණං-පද ගමනො-නිපුබ්බො.

පදාදීනං ක්වචි.

පදාදීනං යුක්ඛ භොති ක්වචි පච්චයො-නීපත්ති නිපජ්ජනං-පී තජ්ජණං-අනම්හි වනාදිනා නාගමෙ ව’න තෙ’ ඉච්චාදිනා එ න භොති-පීති පීණනං-විජී භය වලනෙසු-සං පුබ්බො-සංවිත්ති සංවෙජනං-“අඤ්ඤත්වාපි”ති එත්තාභාවෙ-සංවිජනං-කුධ කොපෙ-කුජ්ඣති සීලෙනාති කොධනො-හික්ඛ යාවනො.

ඉත්ථියම ණ ක්ති ක යක යා ව.

ඉත්ථීලඬිගෙ භාවෙ කාරකෙ ව ක්‍රියත්ථා අආදයො භොන්ත්තානො ව බහුලං-අ-හික්කනං හික්ඛියතීති වා හික්ඛා-ආපච්චයො-ණො-කාරණං කාරා-වාරකං-යථාකථඤ්චි සද්දනිජ්ජන්ති රුළුහිතො අත්ථනිච්චයො-හිද විදාරණං-ක්ති-හෙදනං හිජ්ජතෙති වා හිත්ති-රුජ හඬිගෙ-කො-රුජතීති රුජා-විද ඤාණං-යක-වෙදනං විදන්ති එතායාති වා විජ්ජා-අජ වජ ගමනො-ප පුද්ධො-යො-පබ්බජ නං පබ්බජ්ජා-“වචග්ගබයඤා”ති යොගවිභාගා වස්ස බකාතෙ ඤ්චිත්තං-වන්ද අභිවාදනත්ථුතිසු-අනො-වන්දනං වන්දනා.

ඉ කිති සරූපෙ.

ක්‍රියත්ථස්ස සරූපෙ’හිධෙයො ක්‍රියත්ථා පරෙ ඉ කි තී භොන්ති-ඉ-වච ඉච්චයං ධාතු එව වචි-කිම්හි-යුධි-ති-සරූපෙ තිම්හි කතො තිස්ස බොති විකරණස්ස ඤාතත්තා “කත්තරි ලො”ති ලො-පචති-කථමකාරො ඉච්චාදි? සණන්තෙන කාරසද්දෙන ඡට්ඨිසමාසො-අස්ස කාරො අකාරො-භුජ පාලනජිකොභාතෙසු.

සීලාහික්ඛඤ්ඤාවස්සකෙසු ණි.

ක්‍රියත්ථාණි භොති සීලාදීසු පතියමානෙසු-උණ්භං භුඤ්ජති සීලෙනාති උණ්භභොජී-පා පානො-“අස්සාණපිම්හි යුක්ඛ”ඉති-යුක්ඛ-බීරම්හික්ඛඤ්ඤම්පිබ්බතීති බීරපායී-අවස්සං කතොතීති අවස්සකාරී, සතමවස්සං දදාතීති සතන්දායී.

කත්තරි භූතෙ ක්තවන්තු ක්තාවි.

භූතෙ පරිසමත්තෙ අත්තෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථාක්තන්තුක්තාවි භොන්ති කත්තර-අභුඤ්ඡීති භුත්තවා, භුත්තාවි-සුසචකණෙ-අසුණි තිසුත්තවා, සුත්තාවි.

ක්තො භාවකම්මෙසු

භාවෙ කම්මෙව භූතෙ ක්තො භොති-ආස උපවෙසනෙ-ආසනමාසිනං-ඤ්ඤි රුද රොදනෙ.

වා ක්වචි.

තෙ ඵ ඔ ආ ක්වචි වා න භොන්ති කානුබන්ධනාගමෙසු-රොදනං රුදිතං, රොදිතං-කරිසිත්ථාති කතො,

ගමාදිරානං ලොපො'න්තස්ස.

ගමාදිනං රකාරන්තානඤ්චාන්තස්ස ලොපො භොති තකාරාදො

කානුබන්ධෙ පච්චයෙ කත්ථානකත්ථාවජ්ජිතෙති රලොපො-යා පා පුණනෙ.

ගමනත්ථාකම්මකාධාරෙ ව.

ගමනත්ථතො අකම්මකතො ච ක්‍රියත්ථා ආධාරෙ ක්තො භොති කත්තරි භාවකම්මෙසු ව-යාතචන්තො'ස්මිත්ති යානං-(යානං)-යා තචන්තො යානා-යානං යානං-යාසිත්ථාති යානො-(පථො)-ආසිතචන්තො'ස්මිත්ති ආසිතං-(යානං)-ආසිතචන්තො ආසිතා-ආසන මාසිනං-ඤ්ඤි.

නෙතා කත්තරි චත්තමානෙ.

ආරද්ධාපරිසමත්තෙ අත්ථෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථා න්තො භොති කත්තරි.

කත්තරි ලො.

කුයත්ථතො අපරොක්ඛෙසු කත්තුචිහිතමානන්තදිසු ලො භොති-ලකාරො'ඤ්ඤි ලස්සෙ'-'ති විසෙසනත්ථො-පචතීති පචන්තො-'මානො'-'ති කත්තරි මානො-පචමානො.

භාවකම්මෙසු

චත්තමානත්ථෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථා භාවෙ කම්මෙ ච මානො හොති.

කොසා භාවකම්මෙස්වපරොක්ඛෙසු මානන්තත්‍යාදිසු

භාවකම්මචිතිතෙසු පරොක්ඛාවජ්ජිතෙසු මානන්තාදිසු පරෙසු කොසා හොති ක්‍රියත්ථා-කකාරො අචුද්ධත්ථො-භාවෙ-භුයතෙති භුයමානං-කම්මෙ-පච්චතෙති පච්චමානො.

තෙ ස්සපුබ්බානාගතෙ

අනාරද්ධෙ අත්ථෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථා තෙ න්තමානා ස්සපුබ්බා හොන්ති සවිසයෙ-ඤ්ඤා-කත්තරි-පච්චිස්සති පච්චිස්සන්තො, පච්චිස්සමානො-භාවෙ-භුයස්සති භුයස්සමානං-කම්මෙ-පච්චිස්ස තෙති පච්චිස්සමානො-කර කරණෙ.

තුං තායෙ තවෙ භාවෙ භවිස්සතික්‍රියායං තදත්ථායං.

භවිස්සතිඅත්ථෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථා භාවෙ තුං තායෙ තවෙ හොන්ති ක්‍රියායං තදත්ථායං පතියමානායං-“තුංතුනතඛිබ්බෙසු වා”ති වා අකාරො-අඤ්ඤා පරරූපං-කරණය ගච්ඡති කාතුං ගච්ඡති කත්තුං, කත්තායෙ වා-තවෙ-“කරස්සා තවෙ”-ති ආ-කාතවෙ-භාවෙති කිං, කරස්සාමිති ගච්ඡති-ක්‍රියායන්ති කිං, භික්ඛිස්සං ඉච්චස්ස ජටා-තදත්ථායන්ති කිං, ගච්ඡස්සතො තෙ භවිස්සති භත්තං භොජනාය-ගහ උපාදානෙ.

පුබ්බෙකකත්තුකානං.

එකො කත්තා යෙසං ඛ්‍යාපාරානං තෙසු යො පුබ්බො තදත්ථො ක්‍රියත්ථා තුනකත්ථාන කත්ථා හොන්ති භාවෙ-ඤ්ඤා.

එඉ ලස්ස ව.

එඉලානමෙ හොති ක්වචි-ගණ්හණං කත්ථා යාති ගහෙතුන යාති, ගහෙත්ථාන, ගහෙත්ථා වා-අස්ස රුධාදිත්තා.

මං වා රුධාදීනං.

රුධාදීනං ක්වචි මං වා හොති පච්චයෙති පක්ඛෙ මං භවං අපි මනුබන්ධත්තා අකාරා පරො.

ණෙ නිග්ගහිතස්ස.

ගහස්ස නිග්ගහීතස්ස ණ භොති-ගණ්ඨි තුන, ගණ්ඨිත්වාන, ගණ්ඨිත්වා-
එකකත්තුකානන්ති කිං, භුත්තස්මිං දෙවදත්තෙ යඤ්ඤ දත්තො වජ්ඣි-පුබ්බාති
කිං, භුඤ්ජති ව පවති ව-අප්පත්වා නදිං පබ්බතො භවති අතික්කම්ම පකබ්බතං
නදීති භුධාතුස්ස සබ්බත්ථ සම්භවා එකකත්තුකානා පුබ්බකාලතා ව ගමානෙ.

යෙභුය්‍යචුත්තියා ලිඬිගං දස්සිතං තත්ථ සබ්බසො;
විසෙසො පන විඤ්ඤහි ඤෙය්‍යො පාඨානුසාරතො.

තබ්බාදයො.

ඉදානි ත්‍යාදයො චුච්චන්තෙ-පව පාකෙ-පව ඉති යීතෙ-ක්‍රියත්ථා බහුලමීති ව
සබ්බත්ථ වත්තතෙ.

වත්තමානෙති අන්ති සිට්ඨිමතෙ අන්තෙ සෙ වෙග එම්භෙ.

වත්තමානෙ ආරද්ධා පරිසමත්තෙ අත්ථෙව වත්තමානතො ක්‍රියත්ථාත්‍යාදයො
භොන්ති-තෙසම්පතියමෙ.

පුබ්බපරච්ඡක්කානමෙකානෙකෙසු තුම්භාමිහසෙසෙසු ද්වෙද්වෙ
මජ්ඣිමුත්තමපයමා.

එකානෙකෙසුතුම්භාමිහසද්දවචනියෙසුතදඤ්ඤසද්දවචනියෙසු ව
කාරකෙසු පුබ්බච්ඡක්කානං පරච්ඡක්කනඤ්ච මජ්ඣිමුත්තමපයමා ද්වෙද්වෙ
භොන්ති යථාක්කමං ක්‍රියත්ථාති එකමිහි වත්තබ්බෙ එකවචනං ති-ති අන්ති ඉති
පයමො ආදො නිද්දිට්ඨත්තා-සි ට ඉති මජ්ඣිමො මජ්ඣි නිද්දිට්ඨෙත්තා-මි ම
ඉති උත්තමො-උත්තමසද්දොයං සභාවතො තිප්පභුතීනමන්තද්වයමාහ-එවං
පරච්ඡක්කෙපකි යථාක්කමං යොජනීයං-ත්‍යාදිසු පරභුතෙසු කත්තුකම්මභාව
විහිතෙසු ක්‍යාලාදයොභවන්තීති “කොයා භාවකම්මෙස්වකකපරොක්ඛෙසු
මානන්ත ත්‍යාදිසු කත්තරි ලො”ඉච්චාදිනා තෙසං විධානා ත්‍යාදයො කත්තු
කම්මභාවෙස්වෙව විඤ්ඤායන්තීති කත්තරි තිම්භි ලො-පවති-බහුමිහි වත්තබ්බෙ
අන්ති.

ක්වචි විකරණනං.

විකරණනං ක්වචි ලොපො භොතීති ලස්සාකාරස්ස ලොපො-පවන්ති-පවසි
පවථ.

හිම්මෙස්වස්ස.

පදසාධනං

අකාරස්ස දිසො හොති නිමිමෙසු-පවාමි පවාම-පරච්ඡක්ක-පවනෙ
පවත්තෙ, පවසෙ පවච්චෙන, පවෙ පවාමිහෙ-කම්මෙ-කොසා
භාවකම්මෙස්වච්චාදිනා කොසා.

කාසස්ස.

ත්‍රියත්ථා පරස්ස කාසස්ස ඊඤ්ඤා වා හොති-ඤ්ඤාකාරො ආදායවයවත්ථො, පටියති
පච්චති.

ගුරුපුබ්බා රස්සාරො'න්තෙ'න්තිනං.

ගුරුපුබ්බස්මා රස්සා පරෙසං අන්තෙ'න්තිනං රෙ වා හොති-පටියරෙ
පටියන්ති පච්චරෙ පච්චන්ති, පටියසි පච්චසි පටියථ පච්චථ, පටියාමි පච්චාමි
පටියාම පච්චාම-පටියනෙ, පච්චනෙ පටියරෙ පටියන්තෙ පච්චරෙ පච්චන්තෙ,
පටියසෙ පච්චසෙ පටියච්චෙන පච්චච්චෙන, පටියෙ පච්චෙ පටියාමිහෙ පච්චාමිහෙ-
භාවෙ-භු සත්තායං-භාවස්සෙකත්තා එකච්චනමෙව-තඤ්ඤා පටිමපුරිසෙයෙව
සම්භවති-භුයති දෙවදත්තෙන, බුයනෙ වා-දෙවදත්තස්ස සම්පති භවනන්ති
අත්ථො-නෙහිඤ්ඤා බහුලං විධානා.

ත්‍රියත්ථා කත්තරි ත්‍යාදි කම්මස්මිඤ්ඤා සකම්මකා,
භාවෙ වා'කම්මකාකකම්මා'වචනිච්ඡායමඤ්ඤාතො;

භවිස්සති ස්සති ස්සන්ති ස්සසි ස්සථ ස්සාමි ස්සාම ස්සනෙ ස්සන්තෙ ස්සසෙ
ස්සච්චෙන ස්සං ස්සාමිහෙ.

භවිස්සති අනාරද්ධෙ අත්ථෙ වත්තමානතො ත්‍රියත්ථා ස්සත්තාදයො
හොන්ති.

අ ඊස්සාදිනං බ්‍යඤ්ජනස්සිඤ්ඤා.

ත්‍රියත්ථා පරෙසං අආදිනං ඊආදිනංස්සාදිනඤ්ඤා බ්‍යඤ්ජනස්සිඤ්ඤාකාති වා-
චචත්ථිතච්ඡායාසං ස්සෙති ස්සාදිනංස්සච්චාදිනද්වාචයො අධිස්සෙතො-‘ඤ්ඤා
බ්‍යඤ්ජනස්සා’ති සිද්ධෙපි ත්‍යාදිසු පරභුතෙසු එනෙ සමෙවාති
නියමත්තොයමාරම්භො-ලස්සාකාරස්ස ලොපෙ-පටිස්සති පටිස්සරෙ
පටිස්සන්ති, පටිස්සසි පටිස්සථ, පටිස්සාමි පටිස්සාම-පටිස්සනෙ පටිස්සරෙ
පටිස්සන්තෙ, පටිස්සසෙපටිස්සච්චෙන, පටිස්සං පටිස්සාමිහෙ-කම්මෙ-
පටිස්සති.

කාසස්ස ස්සෙ.

කාසස්ස වා ලොපො හොති ස්සෙ-පච්ඡස්සති පච්චිස්සති, පච්චිස්සෙර පච්චිස්සන්ති පච්ඡස්සෙර පච්ඡස්සන්ති පච්චිස්සෙර පච්චිස්සන්තිච්චාදි-කත්තුසමං-කොඨාච විසෙසො-භාවෙ-භුගිස්සති භවිස්සති, භුගිස්සතෙ භවිස්සතෙ.

නාමෙ ගරභාවම්භයෙසු.

නාමසද්දෙ නිපාතෙ සති ගරභායං විම්භයෙ ච ගමාමානෙ ස්ස ත්‍යාදයො හොන්ති-ගරභායං-සාපි නාම පච්ඡස්සතිච්චාදි-විම්බයෙ-අච්ඡරියං වත හො අඛ්භුතං වත හො අන්ධො නාම පච්ඡස්සතිච්චාදි.

භුතෙ ඊ උං ධ ත්ථ ඉං මිභා ආ උභ සෙවිහං අ මිහෙ.

භුතෙ පරිසමත්තෙ අත්ථෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථා ඊ ආදයො හොන්ති-භුතානඡ්ඡතතෙ චක්ඛමානත්තා ඉමෙ භුතනඡ්ඡතතෙ භුතසාමඤ්ඤෙ ච භවන්ති.

අභස්සුභයතො අඛ්චරත්තං වාව තදුපඛ්චකං,
අන්තො කත්ථාන විඤ්ඤෙයොසා අහො අඡ්ඡතො ඉති;

තදඤ්ඤො පන යො කාලො සො'නඡ්ඡතනසඤ්ඤිතො.

ආර්ඡ්සාදිස්චඤ චා.

ආආදො ඊආදො ස්සාආදො ච ක්‍රියත්ථස්ස අඤ චා හොති,

එය්‍යාථ ස්සෙ අ ආ ඊ ටානං ඔ අ අං ත්ථ ත්ථො වෙහාක.

ආසභවරිතොච අකාරො ගය්හතෙ-න පරොක්ඛෙ විහිතො-ථො පන'න්තෙ නිද්දෙසා ත්ථාදිසම්බන්ධියෙව තස්සෙව වා නිස්සිතත්තා-නිස්සයකරණම්පි හි සුත්තකාරාච්ඡිණ්ණං-එය්‍යාථාදීනං ඔආදයො වා හොන්ති යථාක්කමන්ති ඊස්සවාත්ථො-අපචිත්ථො පචිත්ථො අපචත්ථො පචත්ථො.

ආර්උභමිභාස්සාස්සම්භානං වා.

එතෙසං වා රස්සො හොතීති පක්ඛෙ රස්සෙ ච-අපචි පචි අපචි පචි.

උංස්සිංස්චංසු.

උම්චිචස්ස ඉංසු අංසු වා හොන්ති-අපචිංසු පචිංසු අපචංසු පචංසු අපචුං පචුං.

ඔස්ස අ ඉ ත්ථ ත්ථො.

ඔස්ස අආදයො වා හොන්ති-අපව පව අපවි පවි අපවිත්ථ පවිත්ථ අපවත්ථ පවත්ථ අපවිත්ථෙ පවිත්ථො අපවත්ථො පවත්ථො.

සි.

ඔස්ස සි වා හොති-අපවිසි පවිසි අපවසි පවසි අපවො පවො.

මහාත්ථාන මුඤ්ඤ.

මහාත්ථානමුඤ්ඤ වා හොති-ඊආදිසම්බන්ධිතමෙව ගහණං-අපචුත්ථ පචුත්ථ.

ඉංස්ස ව සිඤ්ඤ.

ඉම්චිවස්ස සිඤ්ඤ වා හොති මහාත්ථානඤ්ඤව බහුලං-ඤ්ඤාකාරො ආදායය වත්ථො-අපවසිත්ථ පවසිත්ථ අපවිත්ථ පවිත්ථ අපවත්ථ පවත්ථ, අපවිසිං පවිසිං අපවසිං පවසිං අපවිං පවිං, අපචුම්භ පචුම්භ අපචුම්භා පචුම්භා අපචම්භ පචම්භ අපචම්භා පචම්භා අපවසිම්භ පවසිම්භ අපවසිම්භා පවසිම්භා අපවිම්භ පවිම්භ අපවිම්භා පවිම්භා අපචම්භ පචම්භ අපචම්භා පචම්භා-පරච්ඡක්කො-අපවිත්ථ පවිත්ථ අපවත්ථ පවත්ථ අපව පව අපවා පවා, අපචු පචු අපචු පචු, අපච්ඡෙස පච්ඡෙස අපච්ඡෙස පච්ඡෙස, අපච්චිහං පච්චිහං අපච්චිහං පච්චිහං-අස්ස වා අමාදෙසෙ-අපවං පවං අපව පව අපවිම්භෙ පවිම්භෙ අපවම්භෙ පවම්භෙ-කම්මෙ-අපවිසිත්ථො පවිසිත්ථො අපවිසත්ථො පවිසත්ථො අපවිචිත්ථො පවිචිත්ථො අපච්චත්ථො පච්චත්ථො අපවිසි පවිසි අපවිසි පවිසි අපච්චි පච්චි අපච්චි පච්චි, අපවිසිංසු පවිසිංසු අපච්චිංසු පච්චිංසු අපවිසංසු පවිසංසු අපච්චංසු පච්චංසු අපවිසුං පවිසුං අපච්චුං පච්චුම්චිවාදි-භාවෙ-අභුසිත්ථො භුසිත්ථො අභුසත්ථො භුසත්ථො අභුසි භුසි අභුසි භුසි, අභුසිත්ථ භුසිත්ථ අභුසත්ථ භුසත්ථ අභුස භුස අභයා භුයා-“සම්භාවනොවා”ති ඉතො වෙති වත්තමානො.

මායොගෙ ඊආආදි.

මායොගෙ සති ඊආදයො ආආදයො ව වා හොන්ති-අසක්කාල ත්ථොයමාරම්භො-මා හවං පුනපි එවරුපමපවිත්ථො ඉච්චාදි-වාචි ධානතො ස්සත්ථාදි එය්භාදි ත්වාදයොපි හොන්ති-මාහවං පවිස්සති, මා හවං පචෙය්භ, මා හවං පචතු ඉච්චාදි.

අනජ්ජතනෙ ආ උභ ඔ ත්ථ අ මහා ත්ථ ත්ථුං සෙවිහං ඉං මහසෙ.

අවිජ්ජමානජ්ජතනෙ භුතත්ථෙවත්තමානතො ක්‍රියත්ථාආආදයො හොන්ති-වාත්ථෙ රස්සෙ ව-අපවත්ථ පවත්ථ අපව පව අපවා පවා, අපචු පචු අපචු පචු-ඔ-අපව පව අපවි පවි අපවත්ථ පවත්ථ අපවත්ථො පවත්ථො අපවසි පවසි අපවො

පචො, අපචත්ථ පචත්ථ අපචං පචං අපචපච, අපචමිහ පචමිහ අපචමිහා පචමිහා-
අපචත්ථ පචත්ථ, අපචත්ථුං පචත්ථුං, අපචසෙ පචසෙ, අපචචිහං පචචිහං. අපසිං
පචසිං අපචිං පචිං, අපචමිහසෙ පචමිහසෙ-කම්මෙ-අපචියත්ථ පචියත්ථ
අපචචත්ථ පචචත්ථ අපචිය පචිය අපචියා පචියා අපචච පචච අපචචා පචචා,
අපචියු පචියු, අපචියු පචියු, අපචචු පචචු අපචචු පචචුච්චාදි-භාවෙ-අභුයත්ථ
භුයත්ථ අභුය භුය අභුයා භුයා-අභුයත්ථ භුයත්ථ-“මායොගෙ ඊආආදි”ති ඉමිනා
මායොගෙපි ආආදයො හොන්ති-මා හවං අපචිත්ථ ඉච්චාදි.

පරොක්කමෙ අ උ එ ත්ථ අමිහ ත්ථරෙ ත්ථො චිහො ඉමිහෙ.

අපචචක්කමෙ භුතානජ්ජතනත්ථෙ චත්තමානතො ක්‍රියත්ථා අආදයො
හොන්ති-අපරොක්කමෙසුති චචනා න විකරණුජ්ජත්ති.

පරොක්කමායඤ්ච.

පරොක්කමායං පඨමමෙකස්සරං සද්දරුපං ද්වෙ හවති.

ලොපො’නාදිබ්‍යඤ්ජනස්ස.

ද්විත්තෙ පුබ්බස්සාදිතො’ඤ්ඤස්ස බ්‍යඤ්ජනස්ස ලොපො හොති-පපච
ජ්ජචු’පපචෙ පපචිත්ථ-ඉඤ්ඤාචපක්කමෙ සංයොගාදි ලොපොපපචත්ථ, පපච
පපචිමිහ, පපචිත්ථ පපචත්ථ පපචිරෙ, පපචිත්ථො පපචත්ථො පපචිචිහො,
පකපචි පපචිමිහෙ-එවං කම්මෙපි-භාවෙ-භුසා වුක.

අආදියු භුස්ස වුක හොති.

පුබ්බස්ස අ.

අආදියු ද්විත්තෙ පුබ්බස්ස භුස්ස අ හොති.

චතුත්ථදුතියානං තතියපඨමා.

ද්විත්තෙ පුබ්බෙසං චතුත්ථදුතියානං තතියපඨමා හොන්ති යථාක්කමන්ති
බ්‍යාපර-බභුව බභුවිත්ථ.

එය්‍යාදො වා’තිපත්තියං ස්සා සසංසුස්සෙ සසථස්සං ස්සමිහා ස්සථස්සිංසු
සසසෙ ස්සචිහෙ ස්සිං ස්සාමිහසෙ.

එය්‍යාදො විසයෙ ක්‍රියාතිපත්තියං ස්සාදයො හොන්ති විහාසා-
විධුරජ්ජච්චයොපනිපාතතො කාරණචෙකල්ලතො වා ක්‍රියායාතිපත්ති

අනිජ්ඣතී ක්‍රියානිපතී-එතෙවස්සාදයො සාමත්ථියා තීතානාගතෙ
ස්වෙවහොන්ති-න චත්තමානෙන තත්‍ර ක්‍රියානිපත්තාසම්භවා-ආර්ථ චවාදිනාවා
රස්සෙ-අපච්ඡේද පච්ඡේද අපච්ඡේදා පච්ඡේදා, අපච්ඡේදංසු පච්ඡේදංසු-ස්සෙස්ස
එය්‍යාචාදිනා වා අකාරෙ-අපච්ඡේද පච්ඡේද අපච්ඡේදෙ පච්ඡේදෙ,අපච්ඡේදථ
පච්ඡේදථ,අපච්ඡේදං පච්ඡේදං. අපච්ඡේදම්භ, පච්ඡේදම්භ, අපච්ඡේදම්භා පච්ඡේදම්භා,
අපච්ඡේදථ පච්ඡේදථ, අපච්ඡේදිංසු පච්ඡේදිංසු, අපච්ඡේදෙස්ස පච්ඡේදෙස්ස,
අපච්ඡේදච්ඡෙ පච්ඡේදච්ඡෙ, අපච්ඡේදිංපච්ඡේදිං, අපච්ඡේදාම්භයෙ පච්ඡේදාම්භයෙ-
කම්මෙ-අපච්ඡේදස්ස පච්ඡේදස්සඅපච්ඡේදස්සා පච්ඡේදස්සා-කාසස්ස වා ලොපෙ-අපච්ඡේද
පච්ඡේද අපච්ඡේදා පච්ඡේදා අපච්චිස්ස පච්චිස්ස අපච්චිස්සාන පච්චිස්සා,
අපච්ඡේදිංසු පච්ඡේදිංසුඅපච්ඡේදිංසු පච්ඡේදිංසු. අපච්චිස්සංසු පච්චිස්සංසු,
ඉච්චාදිනාවෙ-අභුගිස්ස භුගිස්ස අභුගිස්සා භුගිස්සා, අභුගිස්සථ භුගිස්සථ-වාති
වකිං, දක්ඛිණෙන චෙ ගමිස්සති නායකට්ඨපරියා භවිස්සති.

හෙතුවලෙස්වෙය්‍ය එය්‍යං එය්‍යාසි එය්‍යාථ එය්‍යාමි එය්‍යාම එථ එරං එථො
එය්‍යච්ඡො එය්‍යං එය්‍යාමිහෙ.

හෙතුවුතායං එලභුතායඤ්ච ක්‍රියායං චත්තමානතො ක්‍රියත්ථ එය්‍යාදයො වා
හොන්ති.

එය්‍යෙය්‍යාසෙත්තං ටෙ.

එය්‍ය එය්‍යාසි එය්‍යමිච්චෙසං ටෙ වා හොති-පචෙ පචෙය්‍ය.

එය්‍යංස්සු.

එය්‍යමිච්චස්ස උං වා හොති-පචුං පචෙය්‍යං,පචෙ පචෙය්‍යාසි,-වා ඔකාරෙ-
පචෙය්‍යාථො පචෙය්‍යාථ, පචෙය්‍යාමි.

එය්‍යාමස්සෙමු ච

එය්‍යාමස්ස එමු වා හොති උ ච-පචෙමු පචෙය්‍යාමු පචෙය්‍යාමක, පචෙථ
පචෙරං පචෙථො පචෙය්‍යච්ඡො, පචෙ පචෙය්‍යං පචෙය්‍යාමිහෙ-කම්මෙ-පථියෙ
පථියෙ පථිචෙ පථිචෙය්‍ය, පථියුං පථියෙය්‍යං පථිචුං පථිචෙය්‍යමිච්චාදි-නාවෙ-
භුයෙ භුයෙය්‍ය, භුයෙථ.

පාතො පචෙය්‍ය චෙ භුඤ්ජෙ ඉච්චෙත්ථ පචනක්‍රියා

හෙතුවුතාති විඤ්ඤෙය්‍යා එලනත්චත්තභවක්‍රියා.

සත්තා රහෙස්වෙය්‍යාදි.

පදසාධනං

සත්තියං අරහත්ථෙව ක්‍රියත්ථා එය්‍යාදයො භොන්ති-හවං බ්‍රූ භත්තං පට්ඨෙය්‍ය, හවං සමත්ථො, හවං අරහො.

සම්භාවනෙ වා.

සම්භාවනෙ ගම්‍යමානෙ ධාතුනා වූච්චමානෙ ච එය්‍යාදයො භොන්ති නව්භාසා-අපි හවං ගිලිතං පාසාණං පට්ඨෙය්‍ය උදරග්ගිනා-සම්භාවෙමි සද්දහාමි හවං පට්ඨෙය්‍ය,හවං පටිස්සති. හවං අපච්චි.

පඤ්ඤාපත්ථනාවිධිසු.

පඤ්ඤාදිසු ක්‍රියත්තතො එය්‍යාදයො භොන්ති.

පඤ්ඤො සම්පුච්ඡනං ඉට්ඨා සිංසනං යාවනං දූට්ඨෙ
පත්ථනා භත්තියා වාච න නවා ව්‍යාපාරණ වීධි;

පඤ්ඤෙ, කිං සො භත්තං පට්ඨෙය්‍ය උදාහු ඛ්‍යඤ්ජනං වා-පත්ථනායං, අහො වත සො පට්ඨෙය්‍ය මෙ-විධිමිහි, හවං භත්තං පට්ඨෙය්‍ය.

තු අන්තු හි ට මි ම තං අන්තං ස්ස වහො ඵ ආමසෙ.

පඤ්ඤාපත්තනාවිධිස්ථෙතෙ භොන්ති ක්‍රියත්ථතො-පචතු පචන්තු.

හිස්ස'තො ලොපො.

අතො පරස්ස හිස්ස වා ලොපො භොති-පච පවාහි-ථස්ස වා චෙහාක-පචචිහො පචථ,පවාමි පවාම, පචතං පචන්තං, පචස්සු පචචිහො, පට්ඨෙ පවාමසෙ-කම්මෙ-පට්ඨෙතු පචචතු පට්ඨන්තු පචචන්තු ඉච්චාදි-භාවෙ, භුයතු භුයතං-පට්ඨං පයුත්තීති පචනිච්ඡායං.

පයොජකවාපාරෙ ණපි ව.

කත්තාරං යො පයොජෙති තස්ස ව්‍යාපාරෙ ක්‍රියත්ථා ණ ණපි භොන්ති බ්‍රූලං-“අස්සාණනුබන්ධෙ”ති ආ-පයොජකවාපාරෙ ණණපිනං විධානා තදන්තස්ස ක්‍රියත්ථතාති පාටිසද්දතො ත්‍යාදයො.

ණණප්‍යාපිහි වා.

ණ්‍යාද්‍යන්තෙහි ක්‍රියත්ථෙහි අපරොක්කෙසුකත්තුච්ඡිත කමානන්තත්‍යාදිසු ලො භොති විභාසා-“යුචණ්ණානමෙ ඔජ්ජව්වයෙ”ති එකාරෙ “ඤ්ඤානමයවා

සරෙ''ති අයාදෙසෙ ච-පාවයති-අඤ්ඤානු-පාවෙති-පාවයරෙ පාවයන්ති පාවෙන්නිච්චාදි-කම්මෙ-

දීසො සරස්ස.

සරත්තස්ස ක්‍රියත්ථස්ස දීසො හාති කොය-පාවියති පාවියරෙ පාවියන්තිච්චාදි-චුත්තනයෙන ඤෙයාං-පයොජකවායාපාරෙ ණ්ණප්‍යන්තානං සකම්මකත්තා න නභාවෙ රූපනයො.

අකම්මකාපි හොන්තෙව ණ්ණප්‍යන්තා සකම්මකා,
සකම්මකා ද්විකම්මාස්සු ද්විකම්මා ච තිකම්මකා;

භවිස්සති-පාවයිස්සති පාවෙස්සති පාවයිස්සරෙ පාවයිස්සන්ති පාවෙස්සරෙ පාවෙස්සන්තිච්චාදි-කම්මෙ-පාවයිස්සති-කායලොපො-පාවිස්සතිච්චාදි-භුතෙ-අපාවයිත්ථො පාවයත්තො අපාවයත්ථො පාවයත්ථො අපාවෙත්ථො පාවෙත්ථො අපාවයි පාවයි. අපාවයි පාවයි අපාවයිංසු පාවයිංසු අපාවයංසු පාවයංසු.

ඤ්ඤාත්තා සුං.

ඤාදෙසතො ඔආදෙසතො ච පරස්ස උම්චිචස්ස සුං වා හොති-අපාවයසුං පාවයසුං අපාවෙසුං පාවෙසුං අපාවයුං පාවයුම්ච්චාදි-උස්ස සුමෙව විසෙසො-කම්මෙ-අපාවිස්සත්ථො පාවිස්සත්ථො අපාවියත්ථො පාවියත්ථො අපාවිසි පාවිසි අපාවිසි පාවිසි ඉච්චාදි-අනජ්ජතනෙ-අපාවයත්ථ පාවයත්ථ අපාවෙත්ථ කපාවෙත්ථ අපාවය පාවය අපාවයා පාවයා අපාවයු පාවයු අපාවයු පාවයු ඉච්චාදි-කම්මෙ-අපාවියත්ථ පාවියත්ථ අපාවිය පාවිය අපාවියා පාවියා ඉච්චාදි-පරොක්ඛෙ-

රස්සො පුබ්බස්ස.

ද්විත්තෙ පුබ්බස්ස සරො රස්සො හොති-පපාවය පපාවයු පපාවයෙ පපාවයිත්ථ පපාවෙත්ථ ඉච්චාදි-කම්මෙ-සබ්බං කත්තුසමං-අනපත්තියං-අපාවයිස්ස පාවයිස්ස අපාවයිස්සා පාවයිස්සා අපාවයිස්සංසු පාවයිස්සංසු ඉච්චාදි-කම්මෙ-අපාවිස්සස්ස පාවිස්සස්ස අපාවිස්සස්සා පාවිස්සස්ස අපාවිස්සස්ස පාවිස්සස්ස අපාවිස්සා පාවිස්සා ඉච්චාදි-හෙතුඵලෙසු-පාවයෙ පාවයෙයා පාවයුං පාවයෙයයුම්ච්චාදි-කම්මෙ-පාවියෙ පාවියෙයයුම්ච්චාදි-ත්චාදිසු-පාවයතු පාවෙතු පාවයන්තු පාවෙන්නු ඉච්චාදි-කම්මෙ-පාවියතු පාවියන්තු ඉච්චාදි-ණ්ඩම්භි-පාවාපයති පාවාපෙතිච්චාදි නායන්තසමං-පාවයිතුම්පයුත්තිති ණායන්තතොපි ණ්.

ණිණපිනං තෙසු.

ණිණපිනං ලොපො නහොති තෙසු ණිණපිසු'තික පුබ්බණිලොපෙ-පාවයති පාවෙතිච්චාදි සබ්බත්ථඤ්ඤායං-ණපිවෙවං.

භූවාදි නයො.

අධුනා විකරණප්පහෙදප්පකාසනත්ථං රුධාදීනං
අටායගණනමාදිභූතස්සෙකෙකස්ස ක්‍රියත්ථස්ස කානි චි රූපානි උදාහරියන්තෙ-
රුධ ආවරණ-ත්‍යාදි.

මඤ්ච රුධාදීනං.

රුධාදිනො අපරොක්ඛෙසුකත්තුවිහිතමානන්තත්‍යාදිසු ලොහොති
මඤ්චාන්තසරා පරො-රුන්ධති රුන්ධරෙ රුන්ධන්තිච්චාදි-කම්මෙ-“මං වා
රුධාදීන”න්ති වා මං-රුන්ධියති රුජ්ඣතිච්චාදි-පච්චිය සබ්බත්ථ ඤ්ඤායං.

රුධාදි නයො.

දිව කිළා විජ්ඣිංසා වොහාරජ්ජුති ථුති ගතීසු.

දිවාදිහි යක.

දිවාදිහි ලව්සයෙ යක හොති-කකාරො කානුබන්ධකාරියත්ථො-ඵවමුපරිව-
දිබ්බති දිබ්බරෙ දිබ්බන්තිච්චාදි-කම්මෙ-කිවියති දිබ්බති දිවියරෙ දිවියන්ති
දිබ්බරෙ දිබ්බන්තිච්චාදි.

දිවාදි නයො.

තුද ව්‍යථනෙ.

තුදාදිහි කො.

තුදාදිහි ලව්සයෙ කො හොති-තුදති තුදන්තිච්චාදි-කම්මෙ-තුදීයති තුජ්ජති
තුදීයරෙතුදීයන්ති තුජ්ජරෙ තුද්‍යන්තිච්චාදි.

තුදාදි නයො.

ජි ජයෙ.

ජ්‍යාදිහි ක්කා.

ජිආදීහි කල්විසයෙ ක්තා හොති-ජිනාති ජිනන්තිව්වාදි-කම්මෙ-ජියති ජියරෙ ජියන්තිව්වාදි.

ජයාදි නයො.

කි දබ්බවිනිමයෙ.

කයාදීහි ක්ණා.

කීආදීහි ලවිසයෙ කණා හොති.

නාණසු රස්සො.

නාණසු ක්‍රියත්ථස්ස රස්සො හොති-කිණති කිණන්තිව්වාදි-කම්මෙ-කීයති කීයරෙ කීයන්තිව්වාදි.

කයාදි නයො.

සු සවණෙ.

ස්වාදීහි කෙණා.

ස්වාදීහි ලවිසයෙ කෙණා හොති-සුණෙති සුණන්තිව්වාදි. කම්මෙ-සුයති සුයරෙ සුයන්තිව්වාදි.

ස්වාදි නයො.

තන විත්ථාරෙ.

තනාදිත්ථො.

තනාදීහි ලවිසයෙ ඔ හොති-තනොති තනොන්තිව්වාදි. පරච්ඡක්කෙ.

ඔවිකරණස්සු පරච්ඡක්කෙ.

ඔවිකරණස්ස උ හොති පරච්ඡක්කවිසයෙ-තනුතෙ තත්ථන්තෙ ඉව්වාදි-කම්මෙ-

තනස්සා වා.

තනස්ස ආ හොති වා කොය-තායති තඤ්ඤාති තායරෙ තායන්ති තඤ්ඤරෙ තඤ්ඤන්තිව්වාන්දි.

තනාදි නයො.

වුර ඵෙය්‍යො.

වුරාදිතො ණි.

වුරාදිහි ක්‍රියත්තෙහි සකත්ථෙ ණි පරො හොති ඛනුලං-වොරයති වොරති
වොරයරෙ වොරයන්තිවොරෙන්තිවිවාදි-කම්මෙ-වොරියති වොරියරෙ
වොරියන්තිවිවාදි.

වුරාදි නයො-තයාදයො.

පරත්ථාය මයා ලද්ධං කත්ථාන පදසාධනං
පුඤ්ඤෙන තෙන ලොකො'යං සාධෙතු පදමච්චුතං;

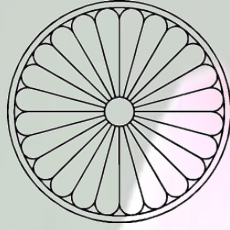
සුද්ධාසයෙන පරිසුද්ධගුණෙදිතෙන
සාරෙන සාරයතිසඛිඝනිසෙවිතෙන
රම්මෙ'නුරාධනගරෙ වසතම්බුජෙන
විද්වාලිතං නිජවිසුද්ධ කුලද්ධජෙන;

මානෙන්තෙන තථාගතං පටිපදායොගෙන සද්ධාලුනා
නිව්වාඛණ්ඩතපො'නලෙහි නිබ්බලප්පාපාරිසන්තාපිතා
සද්ධම්මවිභයසීහතෙලයනියා වාමීකරත්ථාලිනා
නානාවාදිකුදිට්ඨිහෙදපටුනා නවාණි කනවටු සාමීනා;

සත්ථානං කරුණුවතා ගතවතා කපාරම්පරං ධීමතා
ඵෙරෙනාතුමපාදපඤ්ඡරගතො යො සද්දසත්තාදිසු
මොග්ගල්ලායනවිස්සුතෙතිහ සුවච්ඡාපො විනීතො කයථා
සො'කාසී පියදස්සි නාම යතිදං බ්‍යත්තං සුඛජ්ජත්තියා;

වුත්තොව වුත්තමුපහොගිනියා සකාය
පිනප්පයොධරවනාපගසෙවිකාය
රම්භාවිභාරවටුයා තිලකාතුලෙන
සන්තෙන කප්පිණසමවිභයමාතුලෙන;

පදසාධනං නිට්ඨිතං.

සබ්බදාතං ධම්ම දාතං ජිනාති,
සබ්බරසං ධම්ම රසං ජිනාති;
සබ්බරතීං ධම්ම රතීං ජිනාති
තණ්හාක්ඛයෝ සබ්බදුක්ඛං ජිනාති

(ධම්මපදය තණ්හා වග්ගො)

ධම්මාරාමෝ ධම්මරතෝ - ධම්මං ධුත්ථිච්ඡන්දයං;
ධම්මං ධුත්ථස්සරං නික්ඛු - සද්ධම්මා හ පරිනායති.

(ධම්මපදය නික්ඛු වග්ගො)

ධම්මෝ පතොසො සුගතප්පසන්ථෝ,
තරණීච සංසාර මහණ්ණවස්ස;
බ්‍රහ්මාසුරාදීනි අමස්සනීයෙතා,
රසො රසානං පරමෝ නිලොකෙ.

මහාගඳො මච්චුපරා පතානො,
සබ්බිනිනාසාය විසෙසමන්තො;
සබ්බන්ති දානෙත ච කප්පරුක්ඛො,
චිත්තමණී අද්දසටොච ධම්මො.

ධම්මං විනා තන්ති ජිනාච මානා,
තමෙව තාණං සරණං පනිට්ඨා;
තස්මා හි තො කිච්චමඤ්ඤප්පනාය,
සුඤ්ඤාච ධාරෙච වරාච ධම්මෙ.

(භස්වාහිනී)

චිරං නිට්ඨතු ලොකස්මිං - සම්මා සම්බුද්ධ සාසානං!

ධර්ම උත්තම පිණිසයි.....